

מדינת ישראל
משרד הרווחה ושירותים
החברתיים
אגף השיקום

מדריך

זכויות ושירותים לעיוורים בישראל

2016

ד"ר אילנה גלייטמן, מנהלת השירות לעיוור
מליק גוזובסקי, השירות לעיוור

השירות לעיוור

ירושלים, תשע"ו-2016

איסוף המידע ועריכה :
ד"ר אילנה גלייטמן ומליק גוזובסקי

הדפסה : תשע"ו-2016

סדר ועיבוד : אונית שירותי מחשב בע"מ

כתובת השירות לעיוור :

משרד הרווחה והשירותים החברתיים, השירות לעיוור - אגף השיקום
מגדלי הבירה

רח' ירמיהו 39, ירושלים 9446724
טלפון : 02-5085422, פקס : 02-5085928

אתר המשרד : <http://www.molsa.gov.il>

ניתן להאזין למדריך במענה הקולי של המרכז לעיוור
בטלפון 03-7915555 ולהקיש 5
וכן ניתן לקבל את "המדריך" בכתב בראיל ובכתב מוגדל
באמצעות פנייה לעמותת על"ה
טלפון: 02-5882155

תוכן העניינים

1	הקדמה	
	פרק 1:	
3	זכויות האדם עם עיוורון	
4	תעודות עיוור / לקוי ראייה	1.1
7	דמי ליווי	1.2
12	פטורים והנחות	1.3
19	תחבורה	1.4
23	גמלאות וקצבאות	1.5
	גמלאות המוענקות על ידי משרד הרווחה והשירותים החברתיים	
23		
24	קצבאות המוענקות על ידי הביטוח לאומי	
27	דיוור	1.6
29	הזכות לערר	1.7
32	סיוע בתחזוקת הבית	1.8
32	היעדרויות מהעבודה לצורך סיוע לילד	1.9
33	זכויות ילדים שהתעוורו כתוצאה מגידול סרטני	1.10
34	זכויות ושירותים לבני המשפחה	1.11
35	סיוע במיצוי זכויות	1.12
36	זכויות בסל הבריאות	1.13
41	זכויות נכה משרד הביטחון בגין עיוורון	1.14
42	זכויות נכה איבה בגין עיוורון	1.15
45	זכויות עולה עם עיוורון	1.16

	פרק 2:	
46	צעדים ראשונים בעולם לקות הראייה	
46	תחנות מידע למתעורר החדש	2.1
48	לידה או התעוורות של ילד	2.2
51	התעוורות של אדם בוגר	2.3
54	סיוע למשפחתו של אדם עם עיוורון	2.4
56	עיוורון עם נכות נוספת	2.5
56	עיוורון ולקות בשמיעה - אנשים חירשים עיוורים	
	עיוורון ומוגבלות שכלית התפתחותית	
59	או מוגבלות מורכבת נוספת	
59	עיוורון והנמכה קוגניטיבית גבולית	
60	שיקום הראייה הירודה	2.6
	פרק 3:	
63	ניידות ועצמאות	
63	הדרכה לניידות ועצמאות	3.1
67	ניידות בעזרת כלב נחייה	3.2
70	עזרי ניידות	3.3
71	נגישות	3.4
72	התנהלות במצב חירום	3.5
	פרק 4:	
76	לימודים	
76	אבחון לקביעת מסגרת	4.1
77	חינוך מגיל לידה עד 3	4.2
80	חינוך לגילאי הגן 3-6	4.3
82	חינוך לגיל בי"ס יסודי ותיכון	4.4

83	..... סיוע לימודי	4.5
87	..... בתי ספר של החינוך המיוחד	4.6
87	..... הנגשה בתחום הלימוד	4.7
	..... לימודים והכשרה מקצועית על תיכונית	4.8
90	..... כולל אקדמית	
95	..... כתיבה וקריאה בכתב ברייל	4.9

פרק 5:

97 עזרים

99	..... עזרי ראייה	5.1
101	..... עזרי ברייל	5.2
104	..... עזרי מטבח	5.3
105	..... עזרים לתפקוד יום יומי	5.4
107	..... עזרי ניידות	5.5
108	..... עזרי תקשורת וטכנולוגיה	5.6
113	..... עזרי פנאי: משחקים מונגשים	5.7
115	..... עזרים לצורכי אסתטיקה	5.8
116	..... השאלת עזרי ראייה	5.9
121	..... מוקד תמיכה לשימוש בעזרים	5.10
122	..... אפליקציות מסייעות	5.11

פרק 6:

127 תעסוקה

128	..... מיזמי קדם תעסוקה	6.1
129	..... השמה במקומות עבודה	6.2
133	..... הנגשת במקום העבודה	6.3
134	..... סיוע במהלך העבודה	6.4

135	..... מיזמי תעסוקה ייחודיים	6.5
-----	-----------------------------	-----

פרק 7:

137	..... פעילות פנאי וספורט	
------------	---------------------------------	--

137	..... פעילות לילדים ובני נוער	7.1
-----	-------------------------------	-----

142	..... פעילות חברתית לבוגרים	7.2
-----	-----------------------------	-----

144	..... פעילות חברתית לאנשים חירשים-עיוורים	7.3
-----	---	-----

145	..... נופש לעיוורים ולבני משפחותיהם	7.4
-----	-------------------------------------	-----

147	..... אתרי בילוי מונגשים	7.5
-----	--------------------------	-----

150	..... ספורט ופעילות גופנית	7.6
-----	----------------------------	-----

154	..... ספריות מונגשות	7.7
-----	----------------------	-----

פרק 8:

156	..... יציאה לחיים	
------------	--------------------------	--

156	..... דירות הכשרה לחיים עצמאיים בקהילה	8.1
-----	--	-----

157	..... שירות לאומי	8.2
-----	-------------------	-----

158	..... שירות צבאי	8.3
-----	------------------	-----

159	..... בית לחיים	8.4
-----	-----------------	-----

הקדמה

העולם שבו אנו חיים הוא עולם עשיר בתכנים המבוססים על חוש הראייה. לאדם הרואה קשה לדמיין כיצד נראה עולמו של מי שאינו רואה או של מי שראייתו היא חלקית ולקויה וקשה לו להבין כיצד האדם עם העיוורון יכול ללמוד, להתקדם, להתפתח, ולהשתלב בחברה ככל אדם אחר.

ההיסטוריה מלמדת אותנו כי אנשים עיוורים הגיעו להישגים גבוהים ולמעמדות נכבדים, **כיצחק אבינו**, שמתואר בתנ"ך כמי ש"כהו עיניו" ולמרות זאת היה לאחד מאבות האומה היהודית ומיוחסת לו ראייה רוחנית עמוקה ורחבה. כמו גם, אישים מפורסמים רבים אחרים שהגיעו לדרגות רמות, ביניהם: **הומרוס** שהיה גדול משוררי יוון העתיקה, **גליליאו גליליי** שהיה פיזיקאי, אסטרונום ופילוסוף איטלקי ואיבד את ראייתו בהדרגה עד שהיה לעיוור מוחלט, **לואי ברייל** ממציא כתב הברייל שהתעורר בגיל 3.

גם במאה האחרונה היו אישים עיוורים בולטים ובהם: **הלן קלר** סופרת ופעילה חברתית שסבלה מחירשות ועיוורון, **חורחה בורחס** מגדולי הסופרים והמשוררים הארגנטינאים, **טהא חוסיין** סופר ופובליציסט מצרי שניהן כשר החינוך של מצרים וכנשיא האקדמיה ללשון ערבית, המוזיקאים הנוודעים דוגמת **אנדראה בוצ'לי**, **סטיבי וונדר** ו**ריי צ'ארלס** ועוד רבים וטובים.

דוגמאות אלה ואחרות מוכיחות כי אנשים עיוורים יכולים להגיע להישגים בזכות יכולותיהם הגבוהות ובעזרת שירותי שיקום מתקדמים וטכנולוגיה המנגישה עבורם את העולם שמסביב.

בישראל חיים כיום אלפי אנשים הלוקים בראייתם. מתוכם, כ-24,000 מוכרים כאנשים עיוורים ולקויי ראייה.

בחוברת זו, נעשה מאמץ לקבץ את כלל הזכויות והשירותים להם זכאים נושאי "תעודת עיוור/לקוי ראייה" המונפקת על ידי השירות לעיוור במשרד מהרווחה והשירותים החברתיים.

ראוי לציין כי, למשרד הרווחה **אתר אינטרנט** המספק מידע לגבי זכויות ושירותים לעיוורים ולקויי ראייה.
אתר זה מתעדכן באופן שוטף ומומלץ להסתמך עליו.

תודה מיוחדת ל-

גב' מליק גוזובסקי
גמלאית השירות לעיוור

**על עריכת החוברת, על הקדשת הזמן הרב והמחשבה
המעמיקה, על ההערות וההארות המכימות ובעיקר על
התוצאה החשובה!**

פרק 1: זכויות האדם עם עיוורון

השירות לעיוור שבאגף השיקום פועל מתוקף תקנות לחוק שירותי הסעד תשי"ח-1958 לקביעת זכאות לתעודת עיוור/לקויי ראייה.

תעודת העיוור, מקנה זכויות ושירותי שיקום הנוגעים בכל תחומי החיים.

אנשים עם עיוורון/לקות ראייה מקבלים סיוע ומענה לכל צרכיהם במחלקות לשירותים חברתיים או במרש"לים (מרכז רב שירותים לעיוורים ולקויי ראייה) שבאזור מגוריהם.

עיוורון מהו?

עיוורון הוא מצב של העדר ראייה.

ההגדרה העכשווית מיהו אדם עיוור, הינה הגדרה רחבה יותר, הכוללת לקויות ראייה חמורות הפוגעות בשדה הראייה או בחדות הראייה.

ההגדרה נקבעת על ידי כל מדינה ומדינה בהתאם לערכיה ולמשאביה הכלכליים.

מדינת ישראל אימצה את המלצות וועדת האו"ם משנת 1954 והגדירה עיוורון על פי הקריטריונים הבאים:

- העדר ראייה מוחלט
- חדות ראייה, בעין הטובה ביותר, לאחר תיקון, שאינה עולה על 3/60.
- שדה ראייה, בעין הטובה ביותר, לאחר תיקון, אינו עולה על 20 מעלות.

אדם העונה על אחד מקריטריונים אלה מוגדר כעיוור שזכאי ל"תעודת עיוור/לקויי ראייה" (להלן).

רובם המוחלט של אנשים עם עיוורון או לקות ראייה לא נולדים עיוורים אלא מתעוורים במהלך חייהם.

הפרק שלהלן פותח בהליך קבלת תעודת העיוור ובהמשך מפורטות הזכויות הניתנות לנושא התעודה.

1.1 תעודות עיוור / לקוי ראייה

ההוראה המפרטת את הזכאות הינה הוראת תע"ס 6.3.

מה מקנה תעודת העיוור?

תעודת עיוור / לקוי ראייה, מקנה שירותי שיקום, הטבות ופטורים שונים הניתנים על ידי משרדי ממשלה, רשויות מקומיות, חברות ציבוריות וארגונים שונים.

מי זכאי לשאת תעודת עיוור?

זכאי ל-"תעודת עיוור/לקוי ראייה" הוא מי שעונה על הגדרת העיוורון המקובלת בישראל ובמערב אירופה.

כיצד נבדקת הזכאות לתעודת עיוור?

בדיקת הזכאות לתעודה מחייבת את המבקש לעבור שתי בדיקות רפואיות:

- אצל רופא עיניים בקהילה.
- אצל רופא האימון של משרד הרווחה והשירותים החברתיים.

כיצד מתבצע ההליך?

שלב ראשון: יש לפנות לבדיקת עיניים אצל רופא עיניים בקהילה.

שלב שני: על רופא העיניים למלא "טופס בקשה לתעודת עיוור" מקוון או ידני,

טופס ידני, יש לשלוח לפקס: 1533-678-5090
או למייל t.aleh@bezeqint.net

שלב שלישי: במקביל, יש לשלוח תמונת פספורט עדכנית בקובץ דיגיטאלי במייל. שם הקובץ יהיה מספר הזהות. כתובת המייל **כרשום לעיל**.

שלב רביעי: הפונה יוזמן לבדיקה אצל רופא אימון של השירות לעיוור.

שלב חמישי: תשובת רופא האימון מועברת לשירות לעיוור אשר קובע את הזכאות.

שלב שישי: תשובה ו/או תעודת עיוור/לקוי ראייה תימסר באמצעות המחלקה לשירותים חברתיים הקרובה למקום המגורים לפונה.

טיפול במקרים חריגים

במקרים חריגים כאשר הלקוח אינו נייד ועבר בדיקת עיניים אישית ע"י רופא העיניים בקהילה, ומצורפת לבקשתו בקשה מנומקת של העו"ס המטפל, תתאפשר בדיקת זכאות לתעודת עיוור/לקוי ראייה, על ידי רופא האימון, על סמך הניירת בלבד.

הגשת ערר

לקוח הרואה עצמו נפגע מהחלטת השירות לעיוור רשאי לערער בפני וועדה רפואית עליונה.

הפנייה לוועדה כרוכה בתשלום אגרה באמצעות הדואר.

את הפנייה לערר יש לשלוח באמצעות העו"ס במחלקה לשירותים חברתיים למחוז באזור המגורים.

תשובה על החלטת הוועדה, תשלח ישירות לעורר.

פנייה חוזרת

מועד פנייה חוזרת לבדיקת זכאות ל"תעודת עיוור/לקוי ראייה" לא יפחת משנה מתאריך הבדיקה האחרונה, אלא אם יש מסמך המעיד על החמרה במצב הראייה, לפני תום השנה.

במקרה של אובדן/גניבה/בלאי של התעודה

ניתן לקבל תעודה חדשה. לצורך כך יש לשלם בבנק הדואר אגרת חידוש תעודה ולפנות אל רכז השירות לעיוור במחוז מגוריך:

מחוז ירושלים : 02-5085391

מחוז תל אביב : 03-5125506

מחוז חיפה : 04-8619456

מחוז באר שבע : 08-6264912

אישור באנגלית על החזקת תעודת עיוור

השירות לעיוור מנפיק למבקשים מסמך באנגלית המאשר כי המבקש מוכר על ידי מדינת ישראל כעיוור על פי חוק.

למי פונים?

משרד הרווחה והשירותים החברתיים, השירות לעיוור,
רח' ירמיהו 39, ירושלים 9446724, טלפון : 02-5085422, פקס : 02-5085928

דוגמה לאישור:

1.2 דמי ליווי

ההוראה המפרטת את הזכאות הינה הוראת תע"ס 6.1.

מהי גמלת דמי ליווי?

מענק חודשי המיועד לסייע לאדם העיוור בניידות, להגביר פעילויות נוספות הדורשות ניידות ולהקל על השתלבותו בחברה.

מי זכאי לדמי ליווי?

נושא תעודת עיוור/לקוי ראייה לצמיתות מעל גיל 18, שקיבל תעודת עיוור לפני הגיעו לגיל זקנה.

מתגורר בקהילה, לרבות אדם השוהה בהוסטל או בדוור מוגן ומנהל יחידת משק בית עצמאית.

לוקה באחד או יותר מסעיפי הראייה שלהלן:

- העדר ראייה גמור.
- חדות ראייה שאינה עולה על 1/60 בעין הטובה ביותר אף בעזרת משקפיים.
- שדה ראייה מירבי שאינו עולה על 10 מעלות, בעין הטובה ביותר אף בעזרת משקפיים.

מה גובה גמלת דמי הליווי?

דמי הליווי משולמים בשלושה שיעורים, מתעדכנים מעת לעת, ומתפרסמים באתר משרד הרווחה.

דרגות דמי הליווי הן כדלקמן:

100% (דמי ליווי מלאים) - מחושב לפי 11.3% מהשכר הממוצע במשק, בצמוד לגמלאות המוסד לביטוח לאומי.

75% מדמי הליווי המלאים.

50% מדמי הליווי המלאים.

מי זכאי לדמי ליווי מלאים?

מי שעונה להגדרת "לומד" או "עובד".

להלן פירוט:

אדם הלומד לפחות 8 שעות שבועיות, במוסד על-תיכוני מוכר על ידי המשרד.

תלמיד במוסד שיקום חינוכי, לרבות בתנאי פנימייה.

אדם הנמצא בתהליך שיקום המתבצע במרכז שיקום מוכר לתקופה של לפחות 30 יום, לרבות בתנאי פנימייה.

אדם העובד לפחות 20 שעות שבועיות ולא פחות מ-4 ימים בשבוע.

עובד-הוראה המועסק לפחות 12 שעות בשבוע.

עובד במקצועות הרפואה המשלימה המבצע לפחות 15 טיפולים בשבוע.

עובד במסגרת מוגנת או נתמכת במימון ממשלתי.

עובד עצמאי המשתכר לפחות 1,200 ש"ח לחודש

אדם המשרת בצה"ל או בשירות לאומי.

אדם ש"יתורתו אומנותו הלומד ב"כולל" רשום ברשימת הכוללים המוכרים על ידי משרד החינוך ושוהה שם לפחות 20 שעות שבועיות ולא פחות מ-4 ימים בשבוע.

אדם חירש-עיוור המבקר במסגרת שיקומית המפוקחת על ידי משרד הרווחה. זקן עובד שקיבל דמי ליווי בטרם הגיעו לגיל זקנה.

מי זכאי ל-75% דמי ליווי?

עיוור, העונה לקריטריונים לזכאות לדמי ליווי, שאינו עובד או לומד ואינו מקבל קצבת שירותים מיוחדים מהביטוח הלאומי וכן זקן שלא עובד ושקיבל דמי ליווי בטרם הגיעו לגיל פרישה.

מי זכאי ל-50% דמי ליווי?

עיוור, העונה לקריטריונים לזכאות לדמי ליווי, שאינו עובד או לומד ומקבל קצבת שירותים מיוחדים מהביטוח הלאומי.

כיצד מגישים בקשה לדמי ליווי?

אין צורך בהגשת בקשה כלשהי לקבלת גמלת דמי ליווי. הזכאות נקבעת על ידי השירות לעיוור כחלק מתהליך הבדיקה לזכאות לתעודת עיוור. אולם, מי שמצב ראייתו החמיר, יכול להגיש בקשה לבדיקת זכאות לדמי ליווי על גבי טופס בקשה לתעודת עיוור, חתום על ידי רופא העיניים המטפל בקהילה. המשך התהליך זהה לתהליך בקשה לתעודת עיוור.

מהו מועד התחלת תשלום גמלת דמי הליווי?

הזכאות לגמלה נקבעת ממועד הבדיקה אצל רופא האימון או ממועד החלטת וועדת העררים הרפואית העליונה (במקרה של ערעור).

כיצד ניתן לערער על החלטה שלילית?

אזרח הרואה עצמו נפגע מהחלטת השירות לעיוור רשאי לערער בפני ועדה רפואית עליונה. לפירוט ראו סעיף 1.7 לעיל.

לאחר קביעת זכאות, מה עלי לעשות על מנת להתחיל לקבל זמי ליווי?

יש להעביר לשירות לעיוור את הטפסים הבאים:

- טופס פרטי חשבון בנק מאושר על ידי הבנק כולל חתימה וחותמת הבנק או צילום המחאה (צ'ק).
- טופס הצהרה.
- אישור מביטוח לאומי על גובה קצבת נכות ו/או גמלת שר"מ.

וכן, מסמכים רלוונטיים כמפורט להלן:

עובד שכיר: ימציא מסמכים לפי בחירתו באחת מהחלופות הבאות:

תלושי שכר לשלושת החודשים האחרונים, תלושים מקוריים או העתק נאמן למקור חתום ע"י רו"ח או עו"ד

או

אישור רשמי (על גבי נייר לוגו) של המעסיק חתום על ידי מנהל הארגון או משאבי אנוש, ובו יפורטו: פרטי המעסיק ומספר תיק ניכויים במס הכנסה, פרטי העובד ומספר שעות עבודה בשבוע.

משתקם: אישור המסגרת המשקמת המעיד על מספר ימי שהות בשבוע, מועד תחילת התוכנית ומועד סיומה.

לומד: אישור ממוסד הלימודים, לרבות ה"כולל" ובו פירוט היקף שעות הלימוד השבועיות.

תלמיד ישיבה ש"תורתו אומנותו":

אישור על לימודים בכולל מוכר רשמי, ממחלקת כוללים באגף למוסדות תורניים של משרד החינוך. טלפון: 02-5604545
פקס: 02-56045126.

אישור מהישיבה על ימי הלימוד ושעות הלימוד.

עובד עצמאי:

דוח שנתי שהוא מציג למס הכנסה

או

דוח רווח והפסד מרואה חשבון

או

הצהרת עוסק פטור

או

תקציר שומה ליחיד לשנה שעברה

או

דין וחשבון על הכנסות בארץ ובחו"ל הכוללים את גובה ההכנסות לשנת המס האחרונה.

בכל מקרה יש לצרף:

אישור בדבר קצבת שירותים מיוחדים - אישור מהמוסד לביטוח לאומי על קבלת קצבת שירותים מיוחדים או אי קבלת הקצבה

את האישורים יש לשלוח לכתובת:

השירות לעיוור, משרד הרווחה, רח' ירמיהו 39, מגדלי הבירה, ירושלים,
9446724

מהו מועד תשלום גמלת דמי ליווי?

התשלום של גמלת דמי ליווי מועבר לחשבון הבנק ב-28 לכל חודש.

האם גמלת דמי הליווי מוגבלת לתקופה מסוימת?

הזכאות לדמי ליווי תחושב ממועד האישור של רופא האימון. האישור ניתן לתקופת זמן כמפורט:

לתקופה של 6 חודשים - לאדם בתהליך שיקום.

לתקופה של 12 חודשים - לאדם עובד, לסטודנט, לזקן עובד או משרת בצה"ל או בשירות לאומי.

בתום התקופה האמורה יש להמציא מסמכים עדכניים והגמלה תחודש בכפוף אליהם.

לתקופה בלתי מוגבלת- לעיוור שאינו עובד כלל כולל זקן שאינו עובד.

1.3 פטורים והנחות

❖ פטור / הנחה בתשלום מס הכנסה

בעל תעודת עיוור/לקויי ראייה זכאי על פי תנאי סעיף 5(9) לפקודת מס הכנסה, לפטור ממס הכנסה על יגיעה אישית.

הורה לילד הנושא תעודת עיוור/לקויי ראייה המתפרנס מיגיע כפיו, זכאי לפי סעיף 45 לפקודת מס הכנסה לשתי נקודות זיכוי נוספות בחישוב המס.

בן זוג של אדם עיוור שאינו עובד, זכאי לפי סעיף 37 לפקודת מס הכנסה לנקודת זיכוי נוספת בחישוב המס.

כיצד פונים?

לצורך מימוש את הזכאות יש לפנות לפקיד השומה באזור המגורים בצירוף תעודת עיוור/לקוי ראייה.

פרטים נוספים:

באתר מס הכנסה.

❖ החזר חלקי של מסים

השירות לעיוור מעניק לבעל תעודת עיוור/לקוי ראייה לצמיתות, החזר מס על רכישת פריטי ציוד ביתי וציוד אישי, כמפורט בהוראת תע"ס 6.4

רצוי לקבל מידע על תנאי הזכאות, על רשימת הפריטים שעליהם חל החזר המס ועל גובה החזר קודם לביצוע הרכישה.

המידע מפורט בהוראת תע"ס 6.4.

מי זכאי להחזר המס?

נושא תעודת עיוור לצמיתות מעל גיל 18, המנהל משק בית עצמאי, לאחר שנתיים ממועד קבלת התעודה.

מי שקיבל את התעודה לאחר גיל 65, יהיה זכאי להחזר מס, חמש השנים לאחר קבלת התעודה.

נושא תעודת עיוור/לקוי ראייה מעל גיל 75, יהיה זכאי להחזר מס, לאחר חמש שנים מקבלת התעודה בכפוף לאישור של עובד/ת סוציאלי מהמחלקה לשירותים

חברתיים במקום המגורים המאשר/ת שהפריט נרכש עבורו ונמצא בביתו לשימושו האישי בלבד.

מי אינו זכאי להחזר המס?

- נושא תעודה זמנית.
- מי שאינו מנהל משק בית עצמאי.
- נושא תעודה מתחת לשנתיים.
- זכאי מתוקף חוק אחר כגון: נכה צה"ל, נפגע איבה, נפגע עבודה.

איזה ציוד זכאי להחזר מס?

ציוד ביתי: מקרר, מכונת כביסה, תנור אפייה, תנור חימום, כיריים, גז/חשמל לבישול, שואב אבק, מערכת סטריאו, מדיח כלים, מייבש כביסה, מיקרוגל, דוד שמש ומזגן.

ציוד אישי: מכשיר הגדלה אלקטרוני (טמ"ס), תוכנת הגדלה למחשב, צג בראייל, וקורא מסך.

שימו לב:

בשנת תקציב אחת ניתן לקבל החזר מס רק עבור אחד מהפריטים הבאים: מקרר, תנור אפיה, מכונת כביסה, מזגן ודוד שמש.

רווק שמנהל משק בית עצמאי זכאי להחזר מיסים בתנאי שיגיש צילום חוזה שכירות / רכישה של דירת מגורים על שמו.

החשבונית תקפה לשנה מתאריך הקנייה וחייבת להיות על שם בעל תעודת העיוור בלבד.

לקבלת החזר יש להמציא את המסמכים הבאים:

חשבונית מקור (צילומים והעתקים לא מתקבלים) עם פרוט המיסים ששולמו עבור המוצר שנרכש.

צילום תעודת עיוור.

צילום תעודת הזהות וספח תעודת הזהות.

כיצד פונים?

לקבלת מידע, נא לפנות אל:

המרכז לעיוור בישראל, "מדור להחזר מס"
בכתובת: רח' דוד חכמי 10, תל אביב, 6777810
טלפון: 03-7915530, פקס: 03-5423710
דוא"ל: rina@blinds.org.il

פרטים נוספים:

באתר האינטרנט של המרכז לעיוור בישראל: ibcu.org.il

❖ החזר מס בגין הוצאות אשפוז של בן משפחה עיוור

אדם שאחד מבני משפחתו הקרובים מאושפז במוסד באופן קבוע עקב נכות קשה כולל עיוורון הוא שהוא מטפל בזקן נכה, זכאי להחזר מס בגין הוצאות האשפוז.

שימו לב: רק בן משפחה אחד, זכאי להטבה זו.

תנאים לקבלת ההטבה

- המבקש הינו תושב ישראל.
- המבקש שילם בשנת המס בעד החזקה במוסד מיוחד של הורה קשיש עיוור
- הכנסתו של הנתמך לא תעלה על 150,000 ש"ח בשנה, ובמידה ויש לו בן זוג הכנסתם המשותפת לא תעלה על 240,000 ש"ח בשנה.

כיצד פונים?

יש למלא טופס: "1516 - בקשה לפטור ממס".

יש לשלוח את הטופס בדואר רשום לפקיד השומה באזור המגורים, או להגישו ידנית בשעות קבלת הקהל, בצרוף צילום תעודת עיוור.

❖ פטור מאגרת רשות השידור

בכפוף לתקנות רשות השידור (אגרות, פטורים, קנסות והצמדה, תשל"ד-1974)

נושא תעודת עיוור/ לקויי ראייה זכאי לפטור מתשלום אגרת רדיו וטלוויזיה הרשומים על שמו.

הפטור אינו כולל אגרה על רדיו במכוניות, גם במקרים שבהם בעל תעודת העיוור/לקויי הראייה הנו בעליו של הרכב.

מי זכאי לפטור?

הפטור ניתן לבעלי תעודת עיוור בכל גיל.

כיצד פונים?

לצורך מימוש הפטור, יש לפנות למשרדי רשות השידור הקרובים למקום המגורים.

פרטים נוספים: בטלפון: 02-5013402

❖ הנחה בשירותי "בזק"

נושא תעודת עיוור/לקויי ראייה או הורה לילד עיוור/לקויי ראייה המתגורר בבית, זכאי להנחה בשיעור 50% מדמי התקנת הטלפון ומדמי השימוש בו, וכן לפטור מתשלום עבור 300 פעימות מונה לחודש.

כיצד פונים?

למימוש הזכאות יש למלא ולשלוח את טופס הבקשה לכתובת:

אגף השיקום, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, רח' ירמיהו 39, מגדלי הבירה, ירושלים, 9446724.

יש לצרף לבקשה:

- צילום תעודת זהות,
- צילום תעודת עיוור
- חשבון טלפון

שימו לב: אדם המתגורר בשכירות והטלפון אינו רשום על שמו חייב לצרף לבקשה חוזה שכירות.

❖ פטור מתשלום על משלוח דברי דואר

נושא תעודת עיוור/לקוי ראייה זכאי לפטור מתשלום עבור משלוח דברי דואר, בארץ ובחו"ל, של ספרים מוקלטים, אביזרים וכתבים בכתב ברייל. לצורך קבלת הפטור, יש לציין על המעטפה או החבילה: "חומר לעיוורים".

פרטים נוספים: באתר רשות הדואר.

❖ הנחה בתשלום צריכת המים

זכאות לצריכת מים נוספת בתעריף נמוך.

מי זכאי להנחה?

מקבלי קצבת נכות כללית בגובה של לפחות 70% נכות רפואית המקבל קצבת שירותים מיוחדים מהמוסד לביטוח לאומי בגובה 105% ומעלה. מקבלי קצבת זקנה עם תוספת משלימה.

מקבלי קצבת ילד נכה בשל תלות בזולת, זכאים לתוספת חודשית בשיעור של 3.5 מ"ק בתעריף עבור צריכה בית בו מתגורר הזכאי.

מהו שיעור ההנחה?

העונים לקריטריונים, זכאים לתוספת חודשית בשיעור של 3.5 מ"ק בתעריף נמוך עבור צריכה ביתית בבית בו מתגורר הזכאי.

כיצד פונים?

ההטבה ניתנת אוטומטית על פי רשימה המועברת באמצעות המוסד לביטוח לאומי

פרטים נוספים: מוקד מידע: 072-2755440 או באתר רשות המים.

❖ זכאות לחישוב נפש נוספת לצורך קבלת תעריף נמוך בחשבון המים

מי זכאי להנחה?

בעל כלב נחייה, תושב ירושלים, זכאי להנחה בצריכת המים. הנחה זו ניתנת לבעלי כלבי נחייה החיים במשפחות שבהן ארבע נפשות ויותר כאשר הכלב מחושב כנפש נוספת.

כיצד פונים?

יש לפנות ישירות למחלקת המים של עיריית ירושלים.

❖ הנחה בטיפולי שיניים

האגודה למען העיוור בהרצליה מפעילה מרפאת שיניים, המשרתת את אוכלוסיית העיוורים ואת בני משפחותיהם. תעריפי הטיפול מוזלים.

היכן ניתן לקבל את השירות?

האגודה למען העיוור הרצליה. רח' רביבים 8, הרצליה 4624012, טלפון: 09-9582777, פקס: 09-9517718, דוא"ל: shikum@shikumsharon.org

❖ הנחה בתשלום חשבון החשמל

מי זכאי להנחה?

- מקבלי קצבת שירותים מיוחדים מהמוסד לביטוח לאומי בגובה 105% ומעלה
- מקבלי קצבת זקנה עם תוספת משלימה
- מקבלי קצבת ילד נכה בשל תלות בזולת

מהו שיעור ההנחה?

העונים על הקריטריונים, זכאים לתשלום מופחת בחשבון החשמל, בשיעור של 50% מהתעריף הביתי, בעד 400 הקוט"ש הראשונים שנצרכו מדי חודש, בשימוש ביתי בלבד.

כיצד פונים?

ההנחה ניתנת אוטומטית לזכאים לפי קובץ זכאים המועבר לחברת החשמל באמצעות המוסד לביטוח לאומי ובלבד שחשבון החשמל רשום על שם הזכאי (כולל ילד נכה).

❖ הנחה ברשות הטבע והגנים

נושא תעודת עיוור/לקויי ראייה זכאי להנחה של 50% לו ולמלווהו בשמורות הטבע של רשות הטבע והגנים.

כיצד ממשים את הזכאות?

לקבלת ההנחה יש להציג בעת הביקור באתר את תעודת העיוור.

פרטים נוספים:

אתר שמורות הטבע והגנים.

❖ הנחה ברישום לנישואים

נושא תעודת עיוור/לקויי ראייה זכאי להנחה של 40% באגרת רישום לנישואים ברבנות המקומית, גובה התשלום לאחר הנחה הינו 420 ש"ח במקום 700 ש"ח.

כיצד ממשים את הזכאות?

לקבלת ההנחה יש להציג את תעודת העיוור בעת הרישום לנישואים.

פרטים נוספים:

אתר עיתים, הזכות ליהדות בכל עת.

1.4 תחבורה

על פי חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, אדם עם מוגבלות זכאי לשימוש נגיש בתחבורה הציבורית.

לנושאי "תעודת עיוור/לקוי ראייה" מוענקות זכויות בתחבורה הציבורית בעת הצגת התעודה. זכויות אלה נועדו לסייע בניידות ובהשתלבות בחברה.

על פי ההגדרה, חברות שירותי תחבורה הן: חברות ציבוריות, מוניות וחברות השכרה.

❖ פטור מתשלום באוטובוס

החל משנת 2016, על פי הרפורמה בתחבורה הציבורית, בכל החברות המורשות מטעם המפקח על התעבורה, המפעילות קווי שירות באוטובוסים, ניתן פטור מתשלום למציג תעודת עיוור / לקוי ראייה כולל פטור מלא מתשלום עבור הסעת כלב נחיה.

באוטובוסים חייבים להיות אמצעי ההנגשה הבאים:

- שלט המורה על מספר הקו בחזית האוטובוס.
- לחצני עצירה, מאחזי יד ובליטות בצבע צהוב.
- פתחי כניסה, פתחי יציאה וקצות מדרגות מסומנים לכל רוחב הסף בפס אזהרה.
- שלושה מקומות ישיבה לאנשים עם מוגבלות הנעים בלא כיסא גלגלים ובהם מקום ישיבה אחד לאדם עיוור המלווה בכלב נחייה.
- מערכת כריזה פנימית להכריז על התחנה.

כיצד ממשים את הזכאות?

עם הצגת תעודת העיוור לנהג או לחילופין הצגת התעודה במקומות בהם מנפיקים את כרטיס ה"רב קו" לצורך קידוד הכרטיס על מנת לקבל את ההטבה.

❖ פטור או הנחה ברכבת

ברכבת ישראל ניתנת הנחה או פטור למציג תעודת עיוור / לקוי ראייה כמפורט להלן:

פטור מלא - לבעל תעודת עיוור/לקוי ראייה, המלווה זכאי להנחה בשיעור של 50%.

בקווי בין עירוניים של רכבת ישראל חייב המלווה בתשלום מלא.

פטור מלא מתשלום עבור הסעת כלב נחיה.

כיצד ממשים את הזכאות?

למימוש הזכאות, רכבת ישראל מנפיקה תעודות מעבר חצי שנתיות, המתחדשות באופן אוטומטי.

למי פונים?

לקבלת התעודה בדואר, יש לשלוח צילום תעודת עיוור ותעודת זהות כולל הספח ל:

פקס : 03-6937443 או לדוא"ל : pniyot@rail.co.il

פרטים נוספים בטלפון : 03-6937443

תיאום נסיעות לבעלי מוגבלויות:

רכבת ישראל מפעילה ללא עלות מוקד שירות לקוחות לצורך תיאום נסיעות לבעלי מוגבלויות בניידות.

צוות התיאום מעניק מסייע בתיאום מראש מול תחנת המוצא ותחנת היעד ותיאום לאורך כל מסלול הנסיעה.

כיצד פונים? בטלפון : *5770

❖ טיסה

אנשים בעלי מוגבלויות, כולל עיוורים, זכאים לסיוע בעת שהייתם בשדה התעופה בדרכם לחוץ לארץ ובעת שובם לארץ. הסיוע כולל ליווי בשדה התעופה מדלפק הצי-ק-אין עד מקום הישיבה במטוס לפני ההמראה, ומהמטוס עד היציאה משדה התעופה אחרי הנחיתה. הליווי הוא בהתאם לצרכים (כיסא גלגלים, הסעה לשער המטוס וכו').

כיצד ממשים את הזכאות?

כדי להיעזר באנשי הצוות בנמל התעופה על הנוסע ליידע את סוכן הנסיעות בדבר הצורך בעזרה ולוודא שבכרטיס הטיסה נרשם כי הנוסע הוא "נוסע נעזר". כמו כן, יש ליידע גם את הצוות בנמל התעופה לגבי העזרה הנדרשת. בפועל שירות זה ניתן גם ללא הודעה מראש.

❖ אגרת רישוי רכב

בעל תעודת עיוור/לקוי ראייה, שלו נכות רפואית של 100% זכאי להנחה בתשלום אגרת רישוי רכב (טסט) וזאת בתנאי שהרכב רשום על שמו או על שם בן/בת זוגו או על שם האפוטרופוס שלו.

במידה ושולמה אגרת רישוי מלאה לרכבו של האדם העיוור אך נמצא שהוא עומד בקריטריונים לאגרה מופחתת, הוא יהיה זכאי להחזר יחסי בגין האגרה המלאה ששולמה.

למי פונים?

למימוש הזכאות יש לפנות ישירות למשרד הרישוי באזור המגורים בצירוף תעודת עיוור.

❖ תו נכה לרכב

בעל תעודת עיוור או הורה לילד עיוור, זכאי לקבל תג חנייה לרכב, במידה והרכב רשום על שמו, או על שם אדם אחר כמוסבר להלן.

כיצד מקבלים תג חנייה?

יש למלא טופס בקשה לתג נכה (ניתן להורידו מאתר משרד התחבורה) ולצרף את המסמכים הבאים:

- צילום ת.ז. + הספח
- צילום רישיונות רכב ונהיגה
- תעודת עיוור/לקוי ראייה

במידה ומבקש תג חניה אינו בעל הרכב:

הרכב רשום על שם בן משפחה להמציא תצהירים חתומים מעו"ד, שהרכב משמש את מבקש התג.

הרכב רשום על שם הילדים/אישה/בעל יש להציג ת.ז. +ספח של שניהם על מנת להוכיח קרבה משפחתית

הרכב רשום על שם חברה, יש להציג מכתב מהחברה עם לוגו תואם לשם החברה, שהרכב צמוד לשימושו של בעל הרכב כדרך קבע.

במידה והרכב רשום על חברות השכרה/ליסינג יש להמציא הסכם שכירות.

אם פג תוקפו של תג החניה, יש לבצע את הליך קבלת תג החניה מחדש כחודש וחצי לפני תום תוקף התג, על פי ההוראות לעיל.

לשני כלי רכב שלא בבעלות הנכה יונפק תג נכה אחד שמופיעים בו שני מספרי רכב שמשמשים את הנכה בדרך קבע ולא דווקא בבעלותו.

למי פונים?

את הבקשות יש להעביר אל:

היחידה לטיפול במוגבלי ניידות במרכז עדכון ובקרה: ת.ד. 72 חולון, מיקוד 58100

פרטים נוספים: באתר משרד התחבורה, בטלפון: *5678

סימון חניה/תמרור ליד הבית/מקום העבודה

אדם המוגבל בתנועה רשאי לבקש תמרור חניה בלעדי לנכה (ג-43) לסימון אזור חניה ליד ביתו ובמקרים מסוימים גם ליד מקום עבודתו בהתאם לנוהלי הרשות המקומית.

ובתנאים אלה:

- אין לו מקום חניה פרטי רשום על שמו,
- לדירה אין חניה פרטית,
- אם במקום מגורי הנכה קיימים מקומות חניה פנויים.

כיצד פונים?

יש לפנות למחלקת החניה או לוועדת התמרור המקומית.

ולצרף:

- בקשה בכתב (מומלץ לשלוח בדואר רשום עם אישור מסירה). לציין כתובת ומס' טלפון.
- תצלום רישיון הרכב,
- תצלום התו המקורי שניתן לרכב ממשד התחבורה,
- תצלום תעודת זהות,
- אישור על אחוזי נכות מהמוסד לביטוח לאומי או משרד הביטחון או גורם מוסמך אחר.

1.5 גמלאות וקצבאות

גמלאות המוענקות על ידי משרד הרווחה והשירותים החברתיים

גמלת אחזקת כלב נחייה

מי שברשותו כלב נחייה שניתן באישור השרות לעיוור זכאי לקצבה לאחזקת הכלב.

מה כוללת הגמלה?

מימון עבור תחזוקה שוטפת של הכלב, כלכלה, היגינה אישית, ביטוח צד ג'.

כיצד מקבלים את הגמלה?

עם קבלת האישור מבית הספר על סיום קורס ההדרכה מודיע על כך השירות לעיוור לאגודת העיוורים הנעזרים בכלבי נחייה בישראל וזו מצרפת את בעל הכלב לרשימת הזכאים לקצבה.

ארגון מפעיל:

אגודת העיוורים הנעזרים בכלבי נחייה בישראל, ת.ד. 6054, רחוב דוד חכמי 10, ת"א 6777810.

טלפון: 03-5371065, פקס: 03-5371066, דוא"ל: blind@015.net.il

גמלת תרגום לשפת הסימנים לאנשים חירשים-עיוורים

אדם שלו לקות כפולה: עיוורון וחירשות, זכאי לשעות תרגום ממתורגמן בוגר קורס מתורגמות.

מי זכאי?

כל מי שסובל מירידה בשמיעה של 50 dB ויותר באוזן הטובה ונושא תעודת עיוור/ לקוי ראייה זכאי ל - 32 שעות תרגום בשנה.

כל מי שסובל מירידה בשמיעה של 70 dB ויותר באוזן הטובה ונושא תעודת עיוור/ לקוי ראייה זכאי ל - 61 שעות תרגום.

למי פונים?

לקלינאית תקשורת ארצית באמצעות המחלקה לשירותים חברתיים.

הערה: בכל פנייה בנושא זה יש לציין מספר תעודת זהות בן 9 ספרות.

קצבאות המוענקות על ידי הביטוח לאומי

בעל תעודת עיוור/ לקוי ראייה זכאי לקבל גם קצבה מהמוסד לביטוח לאומי, בהתאם למגבלתו, למצבו ולמדדי הזכאות במוסד לביטוח לאומי.

להלן פירוט:

קצבת נכות כללית

קצבת נכות כללית היא קצבה חודשית המשולמת על ידי המוסד לביטוח לאומי למי שנקבעו לו מעל 70% נכות רפואית עקב ליקוי חמור.

האם אנשים עם עיוורון זכאים לקצבת נכות כללית?

הקריטריונים המזכים בתעודת עיוור **מקבילים ל-90-100** אחוזי נכות רפואית המוכרים במוסד לביטוח לאומי.

אי לכך, נושא תעודת עיוור זכאי לקצבת נכות כללית.

כיצד תובעים קצבת נכות כללית?

בהסדר מיוחד שנערך בין ארגוני העיוורים-המרכז לעיוור בישראל - השירות לעיוור במשרד הרווחה והמוסד לביטוח לאומי, נושא תעודת עיוור עד גיל פרישה, יכול לתבוע קצבת נכות על סמך קביעת הזכאות לתעודת עיוור.

לצורך מימוש הזכאות, ניתן לחתום על טופס להעברת המסמכים הרפואיים בעת הבדיקה אצל רופא האימון של השירות לעיוור, בזמן בדיקת הזכאות לתעודת העיוור.

קצבה לשירותים מיוחדים

גמלת שירותים מיוחדים משולמת למבוטחים בביטוח הלאומי שגילם מ-18 ושלושה חודשים ועד גיל פרישה, הזקוקים לעזרה רבה של אדם אחר בפעולות היום יום (לבישה, אכילה, רחצה, ניידות בבית ושליטה על הפרשות), או שהם זקוקים להשגחה מתמדת למניעת סכנת חיים לעצמם או לאחרים.

האם אנשים עיוורים ולקויי ראייה זכאים לקצבת שירותים מיוחדים?

על פי הסדר מיוחד שנערך בין ארגוני העיוורים-המרכז לעיוור בישראל-השירות לעיוור במשרד הרווחה והמוסד לביטוח לאומי, נושא תעודת עיוור **עובר מבחן זכאות המתאים ללקות ראייה**. מבחן זה נקרא IADL והוא שונה ממבחן הזכאות הנערך לכלל הנכים.

גמלת ילד נכה

ילד מגיל 91 ימים עד 18 שנים, עם ירידה בראייה (לאחר תיקון) זכאי לגמלת ילד נכה אם הוא עונה על אחת מההגדרות הבאות:

- חדות ראייה שווה או פחותה מ-6/60 בעין הטובה ביותר. או-
- שדה ראייה של פחות מ-20 מעלות בעין הטובה ביותר.

בנוסף, עליו לענות על תנאים אלה:

- הילד הוא ילדו של מבוטח תושב ישראל.
- הילד נמצא בישראל.
- הילד אינו מוחזק במשפחה אומנת או במוסד.
- הילד אינו מקבל קצבת ניידות, למעט מי שנקבעו לו 80% בניידות או שהוא זקוק לכיסא גלגלים.

פרטים נוספים:

מידע מפורט באתר המוסד לביטוח לאומי.

כיצד ממשים את הזכאות?

יש להגיש תביעה לגמלת ילד נכה למוסד לביטוח לאומי ולצרף בדיקת ראייה עדכנית מרופא עיניים מטפל.

גמלת סיעוד לקשיש

בהתאם להסדר מיוחד בין המוסד לביטוח לאומי, השירות לעיוור והמרכז לעיוור, עיוורים בודדים נושאי תעודות עיוור יקבלו גמלת סיעוד ללא צורך במבחני תלות.

מיהו קשיש בודד?

- אדם המתגורר בגפו.
- אדם המתגורר עם בן זוג נכה או סיעודי - הכוונה לבן זוג שמקבל קצבת שר"מ או סיעוד בעצמו.
- אדם המתגורר עם ילדים ו/או נכדים קטינים.
- קשיש המתגורר עם בן או בת המשרתים כחיילים סדירים בצה"ל, יכול להגיש בקשה. כל פניה תבחן לגופו של עניין.

הערה:

גמלת הסיעוד מקבילה לגמלת שירותים מיוחדים (שר"מ) ולכן, אדם שקיבל גמלת שירותים מיוחדים לפני גיל זקנה ועבר את גיל הזקנה ימשיך לקבל גמלת שירותים מיוחדים ולא גמלת סיעוד.

למידע נוסף:

הביטוח הלאומי מפעיל מוקד תמיכה ומידע טלפוני בטלפון *9696 או 02-6709857

בימים א-ה בשעות 00:09-30:12.

ניתן לפנות לאגף לייעוץ לקשיש במספרי הטלפונים הבאים:

בשפה העברית: 02-6463400 בשפה הערבית: 02-6463401

בשפה הרוסית: 02-6463402 בשפה האמהרית: 02-6463403

בשפה האנגלית: 02-6463404

כיצד ניתן לממש את הזכאות לביטוח לאומי?

לבדיקת הזכאות יש לפנות למוסד לביטוח לאומי באזור המגורים.

למי פונים?

למוסד לביטוח לאומי, הקרוב למקום המגורים.

סניף ראשי: שד' ויצמן 13, ירושלים 9543707, טלפון: 02-6709211.

פרטים נוספים:

מידע נוסף ניתן למצוא באתר המוסד לביטוח לאומי.

1.6 דיור

משרד הבינוי, מס הכנסה ורשויות מקומיות, מזכות את נושאי תעודת עיוור/לקוי ראייה, בהקלות, בהטבות ובהנחות:

מענק לרכישת דירה

עיוורים בדרגת נכות 100% מיוחדת, שהם מחוסרי דיור או מתגוררים בדירות שאינן מתאימות למגבלותיהם, זכאים למענק חד-פעמי לרכישת דירה או לבניית בית.

גובה המענק נקבע מעת לעת.

הקלות במשרד הבינוי

נושא תעודת עיוור/לקוי ראייה זכאי להקלות בתחום הדיור ברכישה ובשכירות על פי הקריטריונים של משרד הבינוי.

כיצד ממשים את הזכאות?

למימוש הזכאות יש להצטייד במסמך מהשירות לעיוור ולפנות ישירות לסניפי הבנקים למשכנתאות והחברות הציבוריות המשכנות, הסמוכים למקום המגורים.

לקבלת המסמך יש לפנות לשירות לעיוור בכתובת: רחוב ירמיהו 39, מגדלי הבירה, ירושלים. 9446724

הנחה בתשלום ארנונה כללית

הנחה לבוגר:

נושא תעודת עיוור/ לקויי ראייה זכאי להנחה של עד 90% בתשלום ארנונה כללית, בתנאי שהדירה או חוזה שכירות הדירה על שמו, כתובתו בתעודת הזהות תואמת ושאינו מקבל הנחה בכתובת אחרת. היקף ההנחה המדויק נקבע ע"י כל רשות בנפרד.

למי פונים?

לצורך מימוש ההנחה, יש לפנות לרשות המקומית, מחלקת הגבייה, באזור המגורים עם המסמכים הבאים:

- תעודת עיוור/לקויי ראייה.
- תעודת זהות והספח בו מופיעה הכתובת המגורים הנוכחית.
- ההנחה ברשות אחרת אם הייתה.

הנחה לילד:

הורים לילד עיוור/לקוי ראייה, המקבל גמלת ילד נכה מביטוח לאומי, זכאים להנחה בשיעור מקסימאלי של 33% בתשלומי ארנונה ל 100 מ"ר (גובה ההנחה משתנה מרשות לרשות).

מי זכאי להנחה?

ילד עיוור עד הגיעו לגיל 18.
ילד מעל גיל 18, שמתגורר בבית הוריו.

למי פונים?

לקבלת ההנחה יש לפנות לרשות המקומית, מחלקת הגבייה.

אגרת רישום מקרקעין (טאבו)

על פי תקנות מיסוי מקרקעין (שבח, מכירה, ורכישה), (מס הכנסה התשל"ה-1974), נושא תעודת עיוור/לקוי ראייה בעל נכות רפואית של 100%, הרוכש דירה

לצורכי מגורים בלבד זכאי להנחה בשיעור של 0.5% מערך הדירה בהעברת הדירה על שמו בספרי אחוזה (טאבו).

הערות:

נציבות מס הכנסה מחייבת את האדם לעבוד בדיקת עיניים נוספת מטעם המוסד לביטוח לאומי.

זכות זו מוגבלת לשתי רכישות בלבד.

למי פונים?

שירות לנציבות מס הכנסה מחלקת שומת מקרקעין, ת"ד 1170, ירושלים 9101002, טלפון: 02-6559260

פרטים נוספים: באתר מס הכנסה.

1.7 הזכות לערר

בכל נושא עומדת לאדם העיוור הזכות לערער!

ניתן להגיש ערר בנושאים שונים.

העררים ידונו בוועדות ערר מקצועיות, על מנת לתת את השירות המיטבי לפונים.

להלן סוגי הוועדות הדנות בערעורים:

1. ערר בפני ועדה רפואית עליונה
2. ערר בפני ועדה מקצועית עליונה
3. בקשה בפני ועדת ערר מחוזית של משרד הרווחה והשירותים החברתיים

❖ ערר בפני ועדה רפואית עליונה

הוועדה דנה בשני הנושאים שלהן:

- ערר על דחיית בקשה לתעודת עיוור
- ערר על דחיית בקשה לדמי ליווי.

מהו הרכב הוועדה?

בוועדה יושבים שני רופאי ערר עיניים בכירים ורכזת וועדה.

כיצד פונים לוועדה?

באמצעות העו"ס במחלקת לשירותים חברתיים באזור המגורים.

לאן פונים?

למחלקה לשירותים חברתיים באזור המגורים.

אלו טפסים יש לצרף?

- קבלה של תשלום אגרת ערר.
- מכתב מנומק.
- חומר רפואי רלוונטי.

לתשומת לב:

- הפנייה לוועדה כרוכה בתשלום אגרה באמצעות הדואר אותו ניתן לקבל במחוז שבאזור המגורים.
- תשובה על החלטת הוועדה, תשלח ישירות לעורר.
- **הוראות תע"ס רלוונטיות:** תע"ס 6.3, סעיף 7, לעניין תעודת עיוור, תע"ס 6.1, לעניין דמי ליווי.

❖ ערר בפני ועדה מקצועית עליונה

הוועדה דנה בנושאים הבאים:

- בקשה להחזר רטרואקטיבי של תשלום דמי ליווי.
- ערר על דחיית בקשה לכלב נחייה, לרבות דמי אחזקת הכלב.
- ערר בנושא סבסוד עזרים לעיוור והחזר מיסים.
- ערר בנוגע לזכאות לייעוץ והדרכה שיקומית בענייני נגישות למוסדות וגופים.

מהו הרכב הוועדה?

בוועדה יושבים נציג מנהל אגף השיקום, נציג הפיקוח הארצי של השירות לעיוור, נציג ציבור.

כיצד פונים לוועדה?

פנייה בכתב על גבי טופס פנייה אל המטה של השירות לעיוור. ניתן להוריד את הטופס מאתר המשרד:

<http://www.molsa.gov.il/populations/disabilities/blindness/pages/blindnesshomepage.aspx>

לאן פונים?

השירות לעיוור, מגדלי הבירה, רח' ירמיהו 39, ירושלים מיקוד 9446724

אלו טפסים יש לצרף?

- מכתב פנייה.
- חומר רלוונטי המצביע על הסיבה לערר.

הוראת תע"ס רלוונטית: תע"ס 6.21

❖ ועדת ערר מחוזית של משרד הרווחה

ערר בנושאים שבטיפול המחלקה לשירותים חברתיים באזור המגורים

מהו הרכב הוועדה?

בוועדה יושבים משפטן, נציג ציבור ועובד סוציאלי שאינו עובד מדינה או רשות מקומית.

כיצד פונים לוועדה?

באמצעות מכתב לוועדה באזור מגוריך.

לאן פונים?

לוועדת ערר מחוזית במקום מגוריך

אלו טפסים יש לצרף?

- מכתב פנייה.
- חומר רלוונטי.

הוראת תע"ס רלוונטית: תע"ס 1.8.

1.8 סיוע בתחזוקת הבית

כאשר שני בני הזוג הם אנשים עיוורים הם זכאים לסיוע בתחומים הבאים:

א. עזרה על ידי עובד סמך מקצועי

הסיוע נועד לסייע במטלות הבית.

מי נותן את השירות?

השירות ניתן באמצעות חברות שזכו במכרז של משרד הרווחה.

כיצד פונים?

באמצעות המחלקה לשירותים חברתיים או המרש"ל שבאזור מגוריך.

ב. עזרה במשק הבית או מטפלת בית, סיוע בעבודות ניקיון, כביסה ובישול

כיצד פונים?

באמצעות המחלקה לשירותים חברתיים או המרש"ל שבאזור מגוריך.

הוראת תע"ס רלוונטית: תע"ס 3.3

1.9 היעדרויות מהעבודה לצורך סיוע לילד

הורה או אפוטרופוס לילד עיוור, זכאי להיעדר מעבודתו עד 18 ימים בשנה ועד 52 שעות נוספות, לצורך מתן סיוע אישי לילדו (במידה והצורך מחייב את ההיעדרות) וזאת על פי חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד)

תחולת הזכאות: מהיום הראשון להיעדרות.

ימי היעדרות אלו ייזקפו על חשבון ימי המחלה הצבורים של ההורה העובד או על חשבון ימי החופשה שלו, לפי בחירת ההורה.

אם הורה נעדר רק מחלק מיום העבודה, ינוכה ממכסת ימי המחלה שצבר רק אותו חלק מהיום ולא יום שלם.

למי מתייחס החוק?

החוק מתייחס לילדים ולבוגרים עיוורים, בני כל הגילאים.

הזכאות הינה בכפוף לתנאים הבאים:

- בן הזוג של ההורה (שכיר או עצמאי) לא נעדר מעבודתו לצורך ליווי והשגחה של הילד.
- ההורה עובד לפחות שנה אצל אותו מעסיק.
- הילד נמצא בחזקתו הבלעדית של ההורה.

כיצד מממשים את הזכאות?

לצורך מימוש הזכאות, יש לפנות ישירות אל המעסיק.

1.10 זכויות ילדים שהתעוורו כתוצאה מגידול סרטני

ילדים שהתעוורו כתוצאה ממחלת הסרטן זכאים לשירותים שונים:

השלמת החומר הנלמד

ילדים מגיל הגן ועד לתקופת ההכנה למבחני בגרות, הנעדרים תכופות מבית הספר זכאים לחונך בעל כישורים מתאימים אשר מסייע להם בהשלמת החומר הנלמד.

השלמת החומר הלימודי למרות המחלה, מונע יצירת פערים לימודיים בין הילד החולה לבני כיתתו.

ילדים חולים רבים עברו את מבחני הבגרות בהצלחה בזכות פרויקט זה.

מחשב

ניתן לילדים חולי סרטן מגיל 9 אשר משפחתם אינה מסוגלת לרכוש זאת עבורם. המחשב נועד לאפשר לילדים לשחק וללמוד ולקיים קשרים חברתיים בזמן ההיעדרות מן הלימודים. בכל מקרה של חריג הן מבחינת הגיל והן מבחינת ההתאמות, ניתן לפנות בבקשה מיוחדת.

נופש לילד ולמשפחתו.

שירותי ייעוץ ותמיכה לילד ולמשפחתו.

מיהו הגורם האחראי?

האגודה למלחמה בסרטן מעניקה את השירותים והתמיכה לילדים ולמשפחות המתעוורים כתוצאה מגידול סרטני.

כיצד פונים?

יש לפנות לאגודה למלחמה בסרטן, טלפון: 1-800-599-995.

1.11 זכויות ושירותים לבני המשפחה

כאשר אחד מבני המשפחה עובר תהליך של אובדן הראייה, הדבר משפיע לא רק עליו, אלא גם על כל בני ביתו. **גם לבני המשפחה ישנם זכויות! גם הם זכאים לשירותים שונים!**

במצב זה, המשפחה עצמה זקוקה להתייחסות מחזקת ובונה ולקבלת הדרכה וכלים כיצד להתמודד עם בן המשפחה שראיתו מוגבלת. לפיכך, מקבלים גם בני המשפחה זכויות ושירותים, במטרה לסייע להם בהתמודדות ובכך לעזור להם לתמוך ולקדם את בן המשפחה העיוור או לקוי הראייה.

פירוט מלא ניתן למצוא באתר משרד הרווחה-השירות לעיוור, כמפורט להלן:

- שירותים וזכויות להורים לילדים עיוורים/לקויי ראייה:
- שירותים וזכויות הניתנים לבני זוג של אנשים עיוורים/לקויי ראייה:
- שירותים וזכויות הניתנים לילדים של אנשים עיוורים / לקויי ראייה:

1.12 סיוע במיצוי זכויות

לאנשים עיוורים ולקויי ראייה ובני משפחתם זכויות רבות. עמותות הסנגור הוקמו במטרה לייצג ולהגן על קבוצות או יחידים הפונים אליהן מלאחר שהם רואים עצמם נפגעים ממשרדי הממשלה. בקרב אוכלוסיית העיוורים בישראל קיימות עמותות רבות שקיבלו על עצמן תפקיד של סיוע במיצוי הזכויות. העמותה הראשונה, הוקמה כבר בשנת 1930 על ידי אנשים עיוורים בוגרי בית חינוך עיוורים שייסדו עבור עצמם את עמותת "ששת", על שם התנא העיוור. מטרת העמותה לקדם את עניינם של העיוורים בארץ. עמותה זו היוותה בסיס להקמתו של המרכז לעיוור בישראל-שהפך לארגון הגג של כלל האגודות למען העיוור בישראל

כיצד פונים ?

אוכלוסיית יעד: אנשים חירשים עיוורים
המרכז לחירש-עיוור מכון בית דוד, שדרות יד לבנים 13, יד אליהו, ת.ד. 9259,
6704948 תל אביב-יפו, טלפון: 03-6316361, פקס: 03-6316419,
דוא"ל: info@cdb.org.il

אוכלוסיית יעד: מועמדים לאבחון מקצועי
מגדל אור, יעדים לצפון, אברהם דנינו 4, קריית חיים 2624227, חיפה,
טלפון: 077-7721333, פקס: 077-7721321, דוא"ל: info@migdolor.org.il;
הערה: יש אפשרות לינה במעונות.

אוכלוסיית יעד: הורים לילדים עיוורים
עמותת אופק לילדנו, דגל ראובן 8 ת.ד. 925, ירושלים 9100802, טלפון: 02-6599553,
פקס: 02-6522614, דוא"ל: ofek@ofekl.org.il

אוכלוסיית יעד: עיוורים עם הנמכה קוגניטיבית ומוגבלויות נוספות
עמותת אבוקת אור, הרב מימון 14, קרית משה, ירושלים 9542911,
טלפון: 02-6518528, פקס: 02-6518528, דוא"ל: valdruti@gmail.com

אוכלוסיית יעד: חולי נמ"ג (ניוון מקולרי גילי-AMD)
עמותת נמ"ג, לוינסקי 108, תל אביב-יפו 6699001, טלפון: 03-5472751,
פקס: 03-5477648, דוא"ל: office@namag.org.il

אוכלוסיית יעד: עמותת עיוורים

"ששת" אגודת עיוורים, בבית המרכז לעיוור רחוב דוד חכמי 10 תל-אביב 6777810, ,
טלפון: 03-7915539, פקס: 03-7915554, דוא"ל: info@blinds.org.il

אוכלוסיית יעד: כלל העיוורים בישראל

המרכז לעיוור בישראל, רח' דוד חכמי 10 תל אביב 6777810, , טלפון: 03-7915555,
פקס: 03-5423710, 03-5423711, דוא"ל: u4@ibcu.org.il

אוכלוסיית יעד: עמותת עיוורים

"הגשמה" אגודת העיוורים הישראלים, ת.ד. 46628, חיפה 3146501,
טלפון: 04-9578808, פקס: 04-8435925

אוכלוסיית יעד: עיוורים ולקויי ראייה מהמגזר הערבי בצפון

עמותת אלמנארה, ת.ד. 11053, נצרת, טלפון: 04-6011579, 04-6011574,
דוא"ל: info@almanarah.org

קו מידע וסיוע טלפוני

עמותת מגדל אור, יעדים לצפון, פתחה קו מידע טלפוני, שנועד לתת מענה לפניות
הציבור בנושאים כגון זכויות ושירותים וכן לסייע לאנשים עיוורים הנתקלים
בבעיות בשימוש בעזרים לעיוורים.

בימי חירום, הקו מעניק מידע וסיוע טלפוני במשך 24 שעות ביממה, שבעה ימים
בשבוע.

כיצד פונים? יש לחייג: *9366.

1.13 זכויות בסל הבריאות

בסל הבריאות ישנם זכויות מיוחדות עבור אנשים וילדים עיוורים ולקויי
ראייה.

להלן פירוט:

עין תותבת

בסל הבריאות קיימת זכאות עבור עין תותבת הבאה לשחזר את המראה של עין
תקינה.

התותבת עשויה חומרים אקריליים או זכוכית.

בטכנולוגיה הקיימת, עין תותבת אינה מאפשרת ראייה.

מי זכאי למימון התותבת בסל הבריאות?

הזכאות לעין התותבת הינה עבור מי שעבר ניתוח לעקירת העין או שנולד ללא עין.

האם התקנת התותבת כרוכה בתשלום?

שירות התקנת התותבת ניתן באמצעות קופות החולים ללא תלות בגיל וללא השתתפות פונה.

כיצד מממשים את הזכאות?

לצורך מימוש הזכאות נדרשת המלצה של רופא עיניים מומחה ובה האבחנה המדויקת והמלצה לאביזר הנדרש.

מהי תדירות ההחלפה של התותבת?

לתותבת עשויה זכוכית - החלפה אחת לשנה.
במקרים בהם התותבת אינה מתאימה וטרם חלפה שנה, יש לצרף מכתב מנומק מרופא עיניים מומחה.

תותבת-עדשה סקלארית

בסל הבריאות ישנה זכאות עבור תותבת-עדשה סקלארית הדקה יותר מתותבת עין רגילה.

תותבת זו באה לשחזר את המראה של עין תקינה.

התותבת עשויה חומרים אקריליים או זכוכית.

בטכנולוגיה הקיימת, תותבת סקלארית זו אינה מאפשרת ראייה.

מי זכאי למימון התותבת בסל הבריאות?

הזכאות לעין התותבת הינה עבור כל מי שעבר ניתוח להוצאת העין או שהעין שלו עכורה ומצומקת כתוצאה מלחץ תוך עיני או שהעין רגישה לגירוי חיצוני.

האם התקנת התותבת כרוכה בתשלום?

שירות התקנת התותבת ניתן באמצעות קופות החולים בכל גיל וללא השתתפות פונה.

כיצד מממשים את הזכאות?

לצורך מימוש הזכאות נדרשת המלצה של רופא עיניים מומחה ובה האבחנה המדויקת והמלצה לאביזר הנדרש.

מהי תדירות ההחלפה של התותבת?

לתותבת עין/עדשה (תותבת) סקלראלית עשויה חומר אקרילי - אחת לחמש שנים.

במקרים בהם התותבת אינה מתאימה וטרם חלפו חמש שנים, יש לצרף מכתב מנומק מרופא עיניים מומחה.

משקפיים טלסקופיים או מיקרוסקופיים

בסל הבריאות ישנה זכאות לסבסוד עבור משקפיים המאפשרים שיפור בחדות הראיה.

המשקפיים המיוחדים מותאמים על ידי רופא מומחה לרפואת עיניים ו/או על ידי אופטומטריסטים העוסקים בתחום אביזרים לבעלי ראייה ירודה.

המשקפיים מאפשרים שיפור בחדות הראיה.

כיצד פונים?

לצורך התאמה יש לפנות למכון לראייה ירודה.

מי זכאי?

ילדים עד גיל 18, זכאים למימון מלא.

מבוגרים, מעל גיל 18, זכאים לסבסוד חלקי.

מהו אחוז הסבסוד? 35% לבעלי תעודת עיוור

הוראת תע"ס רלוונטית: תע"ס 6.7.

באיזה תדירות ניתן להחליף את המשקפיים?

תקופת הבלאי של המשקפיים הינה 5 שנים.

במקרים בהם המשקפיים אינם מתאימים וטרם חלפו חמש שנים, יש לצרף מכתב מנומק מרופא עיניים מומחה.

כיצד מממשים את הזכאות?

יש להגיש המלצה של רופא עיניים מומחה ובה האבחנה העינית המדויקת והמלצה לאביזר הראיה.

עדשות מגע לילדים עד גיל 18

ילדים עד גיל 18, זכאים למימון עדשות מגע בקוטר רגיל, מתקציב סל הבריאות. העדשות ניתנות במצבים בהם, על פי קביעת רופא עיניים מומחה, לא ניתן להגיע לחדות ראייה סבירה באמצעות משקפים.

באילו מצבים ניתן לקבל עדשות מגע?

- לאחר ניתוח להוצאת ירוד ללא השתלת עדשה מלאכותית,
- כשהעין קצרה או ארוכה מאד
- בקרטוקונוס (Keratoconus), קרטוגלובוס (Keratoglobus), או PMCD.
- במקרה שבו חדות הראיה עשויה להשתפר ב-3 שורות לפחות לפי לוח קריאה בסטנדרט בינלאומי דוגמת לוח ETDRS או מקביל, לעומת חדות הראיה המיטבית בעזרת משקפיים.

כיצד מממשים את הזכאות?

נדרשת המלצה של רופא מומחה לרפואת עיניים. על ההמלצות להכיל את האבחנה העינית המדויקת והמלצה לאביזר הראיה.

לכמה עדשות זכאים בשנה?

עדשות רכות - ניתן לקבל עד 10 עדשות בשנה לכל עין.

עדשות קשות - ניתן לקבל עד 2 עדשות בשנה לכל עין.

אם חל שינוי במצב הראיה ולפי המלצת רופא עיניים מומחה, משרד הבריאות יבחן את האפשרות לאשר מתן עדשות נוספות מעבר לכך.

1.14 זכויות נכה משרד הביטחון בגין עיוורון

מענקים חודשיים ושנתיים

מענק שנתי

ניתן לזכאים עיוורים בדרגת נכות +100 אחת בשנה ביחד עם תשלום התגמול החודשי.

המענק כולל:

- הבראה,
- חימום/קירור,
- ביגוד, נעליים,
- ציוד משתחק,
- קלטות,
- כלב נחייה.

מענק חודשי

ניתן לזכאים עיוורים בדרגת נכות +100 אחת בחודש בתגמול החודשי.

המענק כולל:

- אחזקת רכב,
- עזרה לזולת,
- כלב נחייה,
- השתתפות בשיחות טלפון.

הטבות מיוחדות

ההטבות ניתנות לפי קריטריונים וכוללות:

- מימון לימודים
- טיפול פסיכולוגי
- השתתפות בביטוח רכב

- השתתפות בגין לימודי בן/בת בהשכלה גבוהה
- מענק נישאים
- השתתפות בהוצאות נסיעה לעבודה או ללימודים
- סיוע במימון שכ"ד
- רכב רפואי לשיקום
- מענק נסיעה פרטית לחו"ל
- טיפול רפואי בכלב נחייה

הקראה

נכה פגוע בשתי עיניו בעל דרגת נכות 100% ומעלה, אשר עונה על אחד מהתנאים הבאים:

- לומד במוסד להשכלה גבוהה או במוסד להכשרה מקצועית.
- עובד שקיימים לגביו צרכים מיוחדים לביצוע תפקידיו המקצועיים.
- נכה כנ"ל שפרש מעבודה, בתנאי שאינו מקבל תגמול 'נצרך'.

אביזרי עזר

עיוורים בדרגת נכות +100 - זכאי לציוד עזר כולל תיקונים לפי טבלה מפורטת. הציוד כולל מקל נחייה, מגדלות, שעונים, ציוד ביתי, ציוד פרא-רפואי, ציוד ספורט, ועוד.

פרטים נוספים באתר משרד הביטחון.

1.15 זכויות נכה איבה בגין עיוורון

פגיעת איבה היא פגיעה ישירה מפעולת איבה של כוחות אויב, או פגיעה שנגרמה בעקבות פעולת איבה או בהקשר אליה (פגיעה בנסיבות שהיה בהן חשש סביר שתבוצע פעולת איבה, או פגיעה מנשק שהיה מיועד לפעולת איבה של כוחות אויב או למניעת פעולה כזאת), או פגיעה כתוצאה ממעשה אלימות שמטרתו פגיעה באדם בשל השתייכות למוצא לאומי אתני, ובלבד שהוא נובע מהסכסוך הישראלי-ערבי או שנעשה על ידי ארגון טרוריסטי.

הגמלה משולמת על ידי המוסד לביטוח לאומי.

מענק לציוד ביתי

עיוור בשתי עיניו, בדרגת נכות 100% מיוחדת, בנוסף לסיוע במימון אבזרי עזר לעיוורים, כגון מקל נחייה מתקפל, מכונת ברייל ורשם קול נייד, הוא זכאי למענק חד פעמי ולמענקים שנתיים לרכישת ציוד ביתי ולתיקונו. הציוד הביתי כולל: מקרר, מכונת כביסה, מכשירים לחימום הבית ולקרורו, מערכת סטריאופונית, מכונת גילוח. נכה שלא קיבל בעבר סיוע לרכישת ציוד ביתי זכאי גם למענק חד פעמי ראשוני. לבירור הזכאות יש לפנות לפקיד השיקום בסניף הקרוב למקום מגוריהם.

השתתפות בהוצאות נסיעה

נכה עיוור בדרגת נכות 100% זכאי, נוסף על דמי הניידות הקבועים, להשתתפות בנסיעות לעבודה, ללימודים וכן למקום התנדבותו (אם הוא מתנדב באופן קבוע לפחות 3 ימים בשבוע).

דמי הקראה

נכה עיוור בדרגת נכות 100% מיוחדת שעובד או לומד זכאי למימון 100 שעות הקראה בחודש. המענק יינתן גם לנכה עיוור שעבד ופרש לגמלאות.

כלב נחייה

עיוור בשתי עיניו בדרגת נכות 100% זכאי לקבל כלב נחייה. בנוסף ישולם החזר מלא בעבור טיפולים רפואיים שהכלב נזקק להם. למימוש הזכאות יש לפנות למחלקת השיקום בסניף המטפל.

סיוע להחזקת כלב נחייה

עיוור המחזיק כלב נחייה זכאי למענק חודשי לכיסוי הוצאות שוטפות של החזקת הכלב. בנוסף משולם מענק שנתי לכיסוי טיפולים תקופתיים, כגון חיסונים, טיפולים מונעים, תספורת וכו'.

מענק שנתי לנעליים

למענק הנעליים יש שלוש רמות התלויות בדרגת הנכות, בסוג הפגיעה, ובשאלה האם יש או אין לנכה רכב רפואי. המענק מותנה באישור רופאי המוסד לביטוח לאומי.

הזכאות היא לזוג נעליים אחד לשנה. כמו כן, מי שזכאי לנעליים לפי מידה, יקבל נעליים אורתופדיות על פי הזמנה.

מענק שנתי לביגוד

למענק שנתי לביגוד זכאים נכים עיוורים בדרגת נכות 100%. שיעור המענק נקבע על פי דרגת הנכות וסוג הפגיעה, והוא משולם אוטומטית עם תגמול חודש יוני.

מענק לימודים לילדי נכים הלומדים במוסד להשכלה גבוהה

נכה בדרגת נכות 10% או יותר (המקבל תגמול חודשי) זכאי להשתתפות במימון לימודי ילדיו עד גיל 30 (בתנאי שהוא המפרנס היחיד או העיקרי שלהם).

- למענק זכאי מי שילדיו לומדים כסטודנטים מן המניין במוסד להשכלה גבוהה לתואר ראשון, או בסמינר למורים, או בבית ספר טכנולוגי להנדסאים/טכנאים או בבית ספר לאחיות.
- למענק זכאים גם ילדי נכה שנפטר, כל עוד בן זוגו מקבל תגמולים, ובתנאי שהילדים החלו לימודיהם טרם פטירתו.
- המענק משולם עבור שנת הלימודים השוטפת, לאחר חודש מרץ בכל שנה, לתקופה של שלוש שנים (אם קבלת התואר מותנית בארבע שנות לימוד הזכאות תהיה לארבע שנים).

גובה המענק

40% משכר הלימוד ששולם בפועל (לאחר ניכוי מלגות, הנחות וכיו"ב), אך לא יותר מ-40% משכר הלימוד המרבי שנקבע על ידי המועצה להשכלה גבוהה.

הגשת הבקשה

את הבקשה למענק יש להגיש למוסד לביטוח לאומי בסיום הסמסטר הראשון ללימודים (ולא לפני כן), אך לא לאחר סיום שנת התקציב, על גבי טופס בקשה למענק השתתפות במימון לימודים לילדי נכי פעולת איבה במוסדות על-תיכוניים. בקשה שתוגש לאחר מועד זה לא תכובד. לא יתקבלו בקשות לתשלום עבור שנים קודמות.

פרטים נוספים באתר הביטוח הלאומי.

1.16 זכויות עולה עם עיוורון

עולים עם מוגבלות מקבלים, ככל העולים, סיוע מהמשרד לקליטת העלייה. נוסף לסיוע זה, אנשים עם מוגבלות עשויים להיות זכאים לסיוע נוסף כמפורט להלן:

הבטחת קיום

עולים נושאי תעודת עיוור זכאים להבטחת קיום. תקופת הסיוע ניתנת מתום החודש השישי לעלייה ועד תום החודש ה-12 לאחר סיום סל קליטה.

אופן הפנייה

לקבלת הסיוע להבטחת קיום יש לפנות ליועצי הקליטה האישיים בלשכת המשרד לקליטת העלייה הקרובה למקום המגורים.

דיור ציבורי

עולים נושאי תעודת עיוור זכאים לדיור ציבורי. דיור ציבורי הינו דירה השייכת למדינה, מנוהלת ומתוחזקת על ידי חברה מאכלסת ומושכרת בשכר דירה יחסית נמוך לאזרחי ישראל נזקקים. יודגש כי הזכאות אינה מיידית ותלויה בתור הממתינים ובהיצע הדירות הקיים.

אופן הפנייה

לקבלת הסיוע להבטחת קיום יש לפנות ליועצי הקליטה האישיים בלשכת המשרד לקליטת העלייה הקרובה למקום המגורים ולהירשם ברשימת הממתינים. פרטים נוספים באתר משרד הקליטה.

פרק 2: צעדים ראשונים בעולם לקות הראייה

ניתן לקבל סיוע והדרכה בצעדים הראשונים בעולם העיוורון ובשנים שלאחר מכן באמצעות מערכת שירותי שיקום וטכנולוגיות חדישות המאפשרות לתפקד עם הליקוי בראייה.

2.1 תחנות מידע למתעורר החדש

תחנות המידע ממוקמות בבתי חולים ובמרפאות עיניים גדולות נועדו:

- לקצר את משך הזמן ממועד הירידה בראייה ועד לקבלת שירותי שיקום.
- לסייע לעיוורים לפנות לשירותי השיקום הקיימים.
- להגביר מודעות בקרב צוותים רפואיים לקיומם של שירותי שיקום לעיוורים.
- להוות גשר בין שירותי הבריאות לשירותי השיקום.
- לספק מודל הצלחה בכך שהן מופעלות על ידי עיוורים וכבדי ראייה.

כיצד ומתי ניתן השירות?

השירות ניתן סמוך, ככל האפשר, למועד הפגיעה בראייה, במטרה לקצר ולייעל את תהליך השיקום.

השירות מופעל גם באמצעות קווי מידע טלפוניים בעברית, ערבית ורוסית.

מי מפעיל את תחנות המידע?

השירות לעיוור מפעיל את התחנות באמצעות עמותת על"ה, עמותת לקידום סטודנטים עיוורים ולקויי ראייה.

כיצד פונים?

באמצעות עמותת על"ה:

טלפון: 03-6393938 דוא"ל: tahanotinfo@gmail.com

באמצעות מרפאת העיניים הצמודה לתחנה.

טלפון	שעות פעילות	ימי פעילות	שם המרפאה
052-3846466	09:00-14:00	ג', ה'	ביה"ח אסף הרופא, צריפין
052-8336678	10:00-14:00	א', ב', ד', ה'	ביה"ח שיבא, תל השומר
050-6975523	09:00-13:00	ג', ד'	ביה"ח הדסה הר הצופים, ירושלים
054-7476230	09:00-15:00	א', ד'	ביה"ח הדסה עין כרם, ירושלים
050-2244570	09:00-13:00	ג', ה'	מרפאת לין, חיפה
054-7596173	09:00-15:00	ב', ג'	ביה"ח רמב"ם, חיפה
03-6425098	09:00-15:00	ה'	ביה"ח איכילוב, תל אביב
054-4801313	09:00-13:00	ג', ה'	מרפאת קונקורד, בני ברק
052-3846466	09:00-13:00	ב', ד'	ביה"ח וולפסון, חולון
052-6856073	09:00-13:00	א'	ביה"ח פורייה, טבריה
052-2898577	09:00-13:00	ב', ג', ד'	ביה"ח מאיר, כפר סבא
050-6981322	09:00-13:00	ג'	ביה"ח ברזילי, אשקלון
052-6856073	09:00-13:00	ג', ז'	ביה"ח הצרפתי, נצרת
054-8001101	09:00-13:00	ב', ה'	ביה"ח העמק, עפולה
054-4801313	09:00-13:00	ב'	בי"ח רוטשילד, חיפה
054-4745059	10:00-14:00	א'	ביה"ח זיו, צפת
052-8691322	09:30-13:30	ג', ד'	ביה"ח קפלן, רחובות
052-8691322	09:00-13:00	א'	ביה"ח סורוקה, באר שבע
050-9512567	08:30-12:30	ה'	ביה"ח הגליל המערבי
050-9512567	08:30-12:30	ה'	מרש"ל, רח' סטרומה 14, נהריה ת.ד. 78, 22100

לקבלת מידע בשפות שונות על שעות הפעילות

טלפון	שעות פעילות	ימי פעילות	שם המרפאה
03-6393938	10:00-16:00	א', ד'	קו מידע - עברית
03-6393938	12:00-16:00	א'	קו מידע - ערבית
03-6393938	08:30-14:30	ג', ה'	קו מידע - רוסית
	10:00-16:00	ה'	

2.2 לידה או התעוורת של ילד

כאשר נולד תינוק עיוור, או שילד מתעוור במהלך שנות ילדותו מדובר בהתמודדות חדשה למשפחתו של הפעוט.

על מנת להתמודד עם האתגר ולקבל כלים כיצד לגדל את הפעוט ולקדמו, יקבלו ההורים תמיכה והסיוע האפשריים.

להלן פרוט השירותים:

אבחון ראשוני של העיוורון

הצעד הראשון לאחר לידתו של ילד עם עיוורון או התעוורת של ילד, הוא לבצע אבחון על מנת לקבל מידע ברור לגבי מצבו הראייתי וכן לקבל כלים להתמודדות עם המצב.

במכונים לשיקום הראייה הירודה ישנו צוות מומחים לשיקום הראייה הירודה המבצע אבחון של תיפקודי הראייה, מעניק תמיכה ראשונית, מתאים אביזרי ראייה לשימוש, כולל אפשרות השאלה ותרגול השימוש בהם.

כיצד פונים?

ניתן לפנות באופן אישי או באמצעות גורם מטפל.

האם השירות כרוך בתשלום?

השירות כרוך בתשלום מינימאלי.

היכן ניתן לבצע את האבחון?

מגדל אור, יעדים לצפון, רח' אברהם דנינו 4, קריית חיים, 2624227
טלפון: 077-7721333; פקס: 077-7721321; דוא"ל: info@migdalar.org.il

מכון מיכאלסון, בית חולים הדסה עין כרם ליד מרפאות העיניים, ירושלים
טלפון: 02-6257552; פקס: 02-6232895
דוא"ל: michaelson@hadassah.org.il

האגודה למען העיוור - הרצליה

- רח' חובת הלבבות 11, הרצליה 4632313
טלפון: 09-9506111; פקס: 09-9586711;
דוא"ל: shikum@shikumsharon.org
- רחוב דוד חכמי 10 (בבניין המרכז לעיוור), תל אביב-יפו 6777810;
טלפון: 03-6880523, 03-6880560; פקס: 03-6875696;
דוא"ל: l.vision@ibcu.org.il

הדרכת המשפחה כיצד לקדם את התפתחות הפעוט/הילד:

לאחר האבחון הראשוני לגבי מצבו של הילד, יקבלו ההורים תמיכה, כלים וסיוע על מנת להתמודד עם המשימה הכרוכה בגידולו של ילד עיוור/לקוי ראייה. מטרת השירות לסייע להורה ללמוד את דרכי הטיפול בילד תוך חיזוק קשר הורה-ילד, עבודה על שיפור הראייה, תרגול מיומנות אכילה ותנועה וכן מתן ייעוץ ומידע והכרת דרכי הטיפול השונות. השירות נמצא בסדר עדיפות גבוה בשירות לעיוור, ניתן וממומן כולו על ידי משרד הרווחה והשירותים החברתיים.

מי מעניק את השירות?

השירות ניתן באמצעות עמותת אלי"ע או עמותת מגדל אור- יעדים לצפון.

כיצד פונים?

להזמנת השירות יש לפנות לעו"ס במחלקה לשירותים חברתיים או במרש"ל שבאזור מגורידך.

סיוע רגשי וייעוץ בהתמודדות עם לידת פעוט עיוור וגידול ילד עיוור

היכן?

במחלקה לשירותים חברתיים או במרש"ל באזור מגורידך.

"הורה להורה" - סיוע ותמיכה רגשית של הורה לילד עיוור

הסיוע ניתן באמצעות עמותת "אופק לילדינו"

כיצד פונים?

פניה ישירה לעמותת "אופק לילדינו".

הדרכה אישית וקבוצתית להתמודדות עם גידול ילד עיוור

השירות מיועד לסייע להורה בהתמודדותו עם הידיעה על מצב הראייה של הפעוט. השירות מכוון לסיוע רגשי ולמתן כלים להתמודדות.

ההדרכה הקבוצתית מאפשרת להורים להיות בחברת הורים נוספים ולהתמודד יחד.

השירות ניתן על ידי עמותת אלי"ע ובמימון השירות לעיוור.

כיצד פונים?

פנייה ישירה לעמותת אלי"ע או באמצעות המחלקה לשירותים חברתיים או המרש"ל באזור מגורך.

חונך לילד עיוור

השירות לעיוור מפעיל באמצעות עמותת עלי"ה, תכנית שבה סטודנט עיוור חונך ילד עיוור/לקויי ראייה.

מדוע יש צורך בחונך?

ילדים עיוורים ולקויי ראייה משולבים בדרך כלל במסגרות חינוך רגילות. מסגרות אלו מציבות בפני הילד העיוור אתגר בשל הצורך להשתלב בחברת ילדים רגילה. לפיכך, ליווי של חונך עיוור, שצלח את הדרך חרף העיוורון, מהווה מודל לחיקוי לילד העיוור ותורם לקבלה עצמית אישית, לשיפור הביטחון העצמי ולהשתלבות מיטבית בחברה.

כיצד פונים?

שירות לעמותת עלי"ה או באמצעות העו"ס במחלקה לשירותים חברתיים או במרש"ל באזור מגורך.

גם בהמשך, מקבלת המשפחה הדרכה בכל שלב בחייו של ילדם, כולל ליווי על ידי חונך המסייע לו בקידומו האישי.

2.3 התעוורת של אדם בוגר

כאשר אדם בוגר מתעוור, הוא אמור להינות מזכויות רבות ואף למקבל הדרכה וסיוע על מנת להתמודד

עם המצב החדש שנוצר, כולל קבלת כלים לניידות ועצמאות בחייו.

בנוסף, קיימת אפשרות לשקם את תפקודי הראייה, לקבל סיוע רגשי להתמודדות עם המצב החדש.

שיקום תפקודי הראייה הירודה

שירות שיקום הראייה הירודה נועד לשפר את שרידי הראייה הירודה ולתת מענה רחב לבעיות שנובעות מראייה לקויה, על מנת לשוב לתפקוד נורמטיבי ככל האפשר, למרות ועם מגבלת הראייה.

השירות ניתן במכונים מורשים ופועל ע"פ הוראת תע"ס רלוונטית: התע"ס 6.11.

למי מיועד השירות?

- נושא "תעודת עיוור/לקוי ראייה" בכל הגילאים.
- ללא תעודת עיוור בעלי חדות ראייה מ-3/60-6/24, או שדה ראייה מעל 20 מעלות לאחר תיקון.
- כבדי ראייה הסובלים מקשיים בתפקוד עקב ראייתם הירודה שלא ניתן לשפרה באמצעות רפואת העיניים הקונבנציונאלית.

מה כולל השירות?

- מפגש אישי להיכרות ראשונית על מנת לקבל תמונה מקיפה על השלכות לקות
- הראייה על כלל תחומי החיים, באמצעות עובד סוציאלי.
- אבחון והערכה אופטיים באמצעות אופטומטריסט.

- התאמת מכשירים ועזרים לשיפור הראייה באמצעות אופטומטריסט.
- אימון ותרגול שימוש בעזרים באמצעות מאמן/ת אביזרי ראייה.
- השאלת עזרים לתרגול ולשימוש, לפרק זמן ממושך בבית הלקוח.
- תמיכה אישית וקבוצתית ללקוי הראייה ולבני משפחתו בכל הקשור בסיוע
- בהתמודדות תקינה עם המגבלה.
- מתן ייעוץ ומידע ע"י צוות רב מקצועי אודות שירותים הניתנים בקהילה ותיווך
- לגופים המסייעים במימוש זכויות.

האם השרות כרוך בתשלום?

השירות ממומן ע"י משרד הרווחה והשירותים החברתיים וכרוך בהשתתפות הפונה.

הוראת תע"ס רלוונטית: תע"ס 6.13.

כיצד פונים?

ניתן לפנות לאחד מן המכונים המורשים באופן עצמאי או בעזרת גורם מפנה.

מי נותן את השירות?

מגדל אור - יעדים לצפון

אברהם דנינו 4, קריית חיים 2624227, טלפון: 077-7721333,
פקס: 077-7721321, דוא"ל: info@migdalar.org.il

מכון מיכאלסון

בית חולים הדסה, ירושלים, עין כרם ליד מרפאות העיניים, טלפון: 02-6257552,
פקס: 02-6232895, דוא"ל: michaelson@hadassah.org.il

האגודה למען העיוור – הרצליה

חובת הלבבות 11, הרצליה 4632313, טלפון: 09-9506111, פקס: 09-9586711,
דוא"ל: shikum@shikumsharon.org

האגודה למען עיוור הרצליה

רחוב דוד חכמי 10 (בבניין המרכז לעיוור), תל אביב-יפו 6777810,

טלפון : 03-6880523, 03-6880560, פקס : 03-6875696,

דוא"ל : I.vision@ibcu.org.il

סיוע רגשי, ייעוץ והכוונה למרכזי סיוע

ניתן לקבל סיוע רגשי, ייעוץ ומתן כלים להתמודדות עם התעוורותו של בן משפחה. הסיוע ניתן באופן פרטני או קבוצתי.

מי נותן את השירות?

הסיוע ניתן באמצעות המחלקה לשירותים חברתיים או המרש"ל באזור מגורידך.

כיצד פונים?

ניתן לפנות ישירות למחלקה לשירותים חברתיים באזור המגורים או למרש"ל הקרוב.

הדרכה לניידות ועצמאות

ניתן לקבל הדרכה שיקומית המעניקה כלים על מנת שהמתעוור יוכל להמשיך בשגרת חייו באופן מיטבי.

השירות האמור הינו בסיס לתהליך השיקום.

האם השירות כרוך בתשלום?

השירות ניתן וממומן כולו על ידי משרד הרווחה.

מי נותן את השירות?

השירות ניתן באמצעות עמותת מגדל אור.

כיצד פונים?

להזמנת השירות יש לפנות לעו"ס במחלקה לשירותים חברתיים או למרש"ל באזור מגורידך.

הכשרה מקצועית

אם עבודתו של המתעורר נפגעה כתוצאה מן העיוורון, הוא זכאי לקבל הכשרה מקצועית על מנת שיוכל להשתלב מחדש במעגל העבודה.

סיוע חברתי

אדם שהתעורר לא נידון לחיי בדידות. לרשותו עומדות מסגרות חברתיות המאפשרות לו להינות מפעילויות פנאי מונגשות המתאימות לו, ישנן ספריות מונגשות ואפילו מסגרות נופש ופעילות ספורט.

2.4 סיוע למשפחתו של אדם עם עיוורון

משפחת העיוור חווה משבר כאשר בן משפחה נפגע בראייה גם לה מגיע לקבל סיוע והדרכה!

סיוע לילדים ולבן הזוג של אדם עם העיוורון

א. סיוע רגשי, ייעוץ והכוונה למרכזי סיוע

בני משפחתו של אדם עם עיוורון, זכאים גם הם לסיוע רגשי על מנת לקבל כלים להתמודד עם העיוורון במשפחה.

הסיוע ניתן באופן פרטני או קבוצתי.

הסיוע ניתן באמצעות המחלקה לשירותים חברתיים או המרש"ל באזור מגוריך.

ב. הדרכה וייעוץ בקידום העצמאות התפקודית של ההורה ובן הזוג

שירות ההדרכה השיקומית מקנה למשפחה ידע כיצד לאפשר להורה או בן הזוג התניידות בבית בצורה עצמאית ובטוחה ע"י סידור הבית והנגשתו וכיצד לקדם את תפקודו העצמאי.

האם השירות כרוך בתשלום?

השירות ניתן ללא עלות לאזרח, באמצעות עמותת מגדל אור, בכפוף להוראת תע"ס 6.6 וממומן כולו על ידי השירות לעיוור.

כיצד פונים?

להזמנת השירות יש לפנות לעו"ס במחלקה לשירותים חברתיים או במרש"ל באזור מגוריך.

ג. חונך לילדים של הורה עם עיוורון

ילדים הגדלים במשפחות שבהן הורה עיוור או לקוי ראייה, מתקשים לעתים לקבל מההורה סיוע בחלק ממשימות היום-יום ובכללן המשימות הלימודיות.

לעתים, במשפחות אלה נוצר היפוך בתפקידי המשפחה כאשר הילדים מקבלים על עצמם תפקיד של ליווי ההורה.

מסיבה זו הם זקוקים לדמות מדריכה ומכוונת שתמלא את החסרים ותנתב אותם לתפקוד תואם לגילם.

חונך הינו אדם בוגר, לרוב סטודנט, המשלים את הפער שההורה אינו יכול למלא.

מי מפעיל את הפרויקט?

עמותת עלייה

כיצד פונים?

שירות לעמותת עלייה או באמצעות העו"ס במחלקה לשירותים חברתיים או במרש"ל באזור מגוריך.

סיוע להורה עיוור שנולד לו ילד

הורה עיוור שנולד לו ילד, זכאי להדרכה המקנה לו טכניקות ועקרונות שמאפשרות תפקוד עצמאי, ככל שניתן, בכל תחומי הפעילות היומיומית הכרוכה בטיפול בילד.

הורה עיוור שנולד לו ילד, נמצא בסדר עדיפות ראשון לקבלת שירות זה.

האם השירות כרוך בתשלום?

השירות ניתן ללא עלות לאזרח, בכפוף להוראת תע"ס 6.6 וממומן כולו על ידי השירות לעיוור.

כיצד פונים?

להזמנת השירות יש לפנות לעו"ס במחלקה לשירותים חברתיים או במרש"ל באזור מגוריך.

2.5 עיוורון עם נכות נוספת

אדם עם עיוורון מתמודד עם משימות החיים בצורה מורכבת מזו של אדם שאינו מוגבל.

כאשר לעיוורון מתלווה נכות נוספת, חייו של האדם נעשים מורכבים פי כמה וכמה והוא זכאי לסיוע נוסף ומיוחד.

אחת הדוגמאות הבולטות למצב כזה הוא סיפורה של הלן קלר שבגיל 3 התעוורה והתחרשה.

אנשים הסובלים מעיוורון בצירוף נכות נוספת, נזקקים לשירותים ייעודיים ולאנשי מקצוע מומחים בתחום זה.

ישנן נכויות נפוצות המתלוות לעיוורון, כמפורט להלן.

עיוורון ולקות בשמיעה - אנשים חרשים עיוורים

ישנם אנשים בעלי לקות חושית כפולה: לקות בשמיעה יחד עם לקות בראיה - אנשים חרשים עיוורים.

מרבית האנשים החרשים-עיוורים סובלים מתסמונת "אשר". תסמונת גנטית הפוגעת במערכת השמיעה, הראיה ומערכת שיווי המשקל.

אנשים אלה נולדים חרשים או כבדי שמיעה, ובגילאי העשרה שדה הראיה שלהם מצטמצם בהדרגתיות כתוצאה ממחלת עיניים גנטית הקשורה לתסמונת זו, מחלת RETINITIS PIGMENTOSA. (רטיניטיס פיגמנטוזה).

לחלק מהאנשים הלוקים בתסמונת "אשר" יש שרידי ראיה, וחלקם מאבדים את הראיה לחלוטין.

לחלקם יש שרידי שמיעה וחלקם איבדו את השמיעה לחלוטין.

חומרת הלקות הן של השמיעה והן של הראיה משתנה בין אדם אחד לשני, ובמקרים רבים היא פרוגרסיבית.

ככל ששתי הלקויות, גם יחד, חמורות יותר, כך מצבו של האדם מורכב יותר מבחינה תפקודית ושיקומית.

מספרם של האנשים הלוקים בלקות חושית כפולה זו בארץ נאמד בכ-1,000 איש. בשירות לעיוור מוכרים 200 אנשים שהם חירשים ובעלי תעודת עיוור. משמע: לקות הראייה חמורה עד כדי עמידה בקריטריונים לקבלת תעודת עיוור. טווח הגילאים גילאי האנשים החירשים בעלי תעודת עיוור נע בין 10 שנים ל-94.

דרכי התקשורת:

אנשים שנולדו חרשים וגדלו במסגרות של חרשים, מתקשרים מגיל קטן בשפת סימנים. לאחר שהם מאבדים את ראייתם, הם אינם מסוגלים לראות את בן שיחם ואת ידיו שמסמנות בשפת הסימנים, ולכן הם מחזיקים את ידיו של מי שמדבר עימם, ומרגישים את הסימנים של בן שיחם. צורת תקשורת זו נקראת "שפת סימנים במגע".

בניגוד לכך, אלו שנולדו עיוורים שומעים, מתקשרים מגיל קטן בדיבור, ובתור ילדים יכלו לשמוע את הסביבה שלהם. הם מתקשרים ב"שפת הכפפה" - זוהי צורת תקשורת בה כל פרק על גב היד מסמן אות. הדובר מעביר את אצבעו על גב ידו של החרש-עיוור בהתאם למיקום האותיות.

חלקם רכשו בילדותם את הקריאה והכתיבה בכתב ברייל. במצב כזה, הם יתקשרו ב"כתב כפפה" באותיות ברייל.

המשותף לכל האנשים החרשים-עיוורים, הוא ששיחה איתם חייבת להיות "אחד על אחד".

שירותים ייחודיים לאנשים חירשים-עיוורים

שירותי תרגום

אדם עם עיוורון ולקות בשמיעה זכאי לגמלה בגין שירותי תרגום כמפורט בסעיף 1.5 לעיל.

שירותי תעסוקה

אנשים חירשים-עיוורים זכאים לקבלת תכניות הכשרה לשיקום מקצועי באמצעות המוסד לביטוח לאומי וכן לתמיכה ולסיוע באמצעות השירות לעיוור במשרד הרווחה.

חלק מהאנשים החירשים-עיוורים מצליחים ללמוד ולהשתלב בשוק העבודה הפתוח.

חלק מהאנשים מופנים למרכזי תעסוקה מוגנים לאנשים עיוורים.

בנוסף, במרכז "נא לגעת" מופעל, מזה שנים, מיזם תיאטרון ייחודי שכל שחקניו הם אנשים חירשים-עיוורים.

שירותי העשרה, פנאי וחברה

מכון "בית דוד" - המרכז לחרש עיוור בתל אביב מקיים פעילות חברתית הכוללת חוגים, טיולים, ימי עיון, תכנית הדרכה של צעירים, קורס להקניית אוריינות מחשבים ועוד.

שירותים סוציאליים

ברשויות המקומיות יש קושי לטפל בקבוצה זו עקב מגבלת התקשורת עם העו"ס.

מכון "בית דוד" - המרכז לחרש-עיוור מפעיל שירות סוציאלי באמצעות עובדת סוציאלית שיודעת לתקשר בשפת כפפה או בשפת הסימנים במגע.

דיור חוץ-ביתי

משרד הרווחה מפעיל הוסטל ייחודי לאנשים חרשים-עיוורים.

ההוסטל, המופעל באמצעות חברת שלו, שוכן בחולון בבית חדש ונוח המותאם לצורכיהם של אנשים אלה.

כיצד פונים? באמצעות עו"ס במחלקה לשירותים חברתיים הסמוכה למקום המגורים.

זימונית לשעת חירום

אנשים חירשים-עיוורים זכאים לזימונית שתשמש אותם בשעת חירום. הזימונית מעבירה התראה כתובה בזמן אמת ולכן מתאימה למי שיש לו שרידי ראייה אפקטיביים.

עיוורון ומוגבלות שכלית התפתחותית או מוגבלות מורכבת נוספת

אדם הסובל מעיוורון ולקות שכלית או מוגבלות מורכבת נוספת, מתקשה ללמוד תפקוד עצמאי מאחר והעיוורון מחמיר את הפגיעות הנוספות.

מסיבה זו, הוא נדרש לטיפול אינטנסיבי ולהשגחה של 24 שעות ביממה.

המסגרת המומחית בתחום מורכב זה היא "קרן אור".

מאחר ומדובר במסגרת יחידה, מגיעים אליה ילדים ובוגרים מרחבי הארץ.

"קרן אור" מעניקה לחניכים:

מסגרת חינוכית לגילאי חינוך במתכונת חינוך מיוחד בגנים או בית-ספר.

תוכניות שיקום הכוללות פיזיותרפיה, הידרותרפיה, ריפוי בעיסוק, טיפול במוזיקה, קלינאות תקשורת.

• דיור חוץ-ביתי במסגרת פנימייתית או בדירות תומכות הממוקמות בקהילה.

• מרכז תעסוקתי שיקומי לבוגרים.

• פעילויות פנאי.

• שירות תומך למשפחות.

מיצד פונים? באמצעות העו"ס במחלקה לשירותים חברתיים הסמוכה למקום המגורים.

דיור חוץ-ביתי

לאנשים הסובלים מעיוורון, לקות שכלית וגם מוגבלות נוספת, ישנה אפשרות לדיור בבית לחיים בקהילה.

הבית מופעל באמצעות עמותת על"ה ירושלים.

עיוורון והנמכה קוגניטיבית גבולית

המסגרת היחידה הנותנת מענה חינוכי-שיקומי לילדים עיוורים הסובלים גם מהנמכה קוגניטיבית גבולית היא "בית חינוך עיוורים":

בבית חינוך עיוורים מסגרת חינוכית-שיקומית המוכרת על ידי האגף לחינוך מיוחד של משרד החינוך. במסגרת זו ניתן מענה ייעודי גם למגבלת הראייה תוך שימוש בעזרים המותאמים לצרכיו של האדם העיוור.

המקום מספק את השירותים הבאים:

- מסגרת חינוכית במתכונת של חינוך מיוחד בבית-ספר.
- הדרכה בניידות והתמצאות ושליטה בעזרים לעיוורים.
- דיור חוץ-ביתי- במסגרת פנימייתית.
- הכנה לחיים בוגרים עצמאיים במסגרת של דירות הכשרה הממוקמות בקהילה.
- פעילויות תרבות, פנאי ונופש מונגשים לעיוורים.
- שירות תומך למשפחות.

כיצד פונים? באמצעות העו"ס במחלקה לשירותים חברתיים הסמוכה למקום המגורים.

2.6 שיקום הראייה הירודה

שירות שיקום הראייה הירודה נועד לשפר את תפקודי הראייה ולתת מענה רחב לבעיות שנובעות מראייה לקויה, על מנת לשוב לתפקוד נורמטיבי ככל האפשר, למרות ועם מגבלת הראייה.

השירות ניתן במכונים מורשים ופועל ע"פ הוראת התע"ס 6.11

למי מיועד שירות השיקום?

1. נושאי "תעודת עיוור/לקוי ראייה" בכל הגילאים.
2. לקויי ראייה ללא תעודת עיוור - בעלי חדות ראייה מ-3/60-6/24, או שדה ראייה מעל 20 מעלות לאחר תיקון אופטימאלי.
3. כבדי ראייה הסובלים מקשיים בתפקוד עקב ראייתם הירודה שלא ניתן לשפרה באמצעות רפואת העיניים הקונבנציונאלית

מה כולל השירות?

- מפגש אישי להיכרות ראשונית על מנת לקבל תמונה מקיפה של השלכות לקות הראייה
- על כלל תחומי החיים, באמצעות עובד סוציאלי.
- אבחון והערכה אופטיים באמצעות אופטומטריסט.
- התאמת מכשירים ועזרים לשיפור הראייה באמצעות אופטומטריסט.
- אימון ותרגול בשימוש בעזרים באמצעות מאמן/ת אביזרי ראייה.
- השאלת עזרים לתרגול ולשימוש, לפרק זמן ממושך בבית הלקוח.
- תמיכה אישית וקבוצתית.
- התמודדות עם המגבלה.
- מתן ייעוץ ומידע ע"י צוות רב מקצועי, אודות שירותים הניתנים בקהילה ותיווך לגופים
- המסייעים במימוש זכויות.

כיצד פונים?

ניתן לפנות לאחד מן המכונים המורשים באופן עצמאי או בעזרת גורם מפנה.

האם השירות כרוך בתשלום?

השירות ממומן ע"י משרד הרווחה וכרוך בהשתתפות הפונה.
סכום ההשתתפות מפורסם בהוראה 6.13 של תע"ס.

מי נותן את השירות?

השירות לעיוור מפעיל, באמצעות זכיינים, מכונים לשיקום הראייה הירודה ברחבי הארץ.

מגדל אור, יעדים לצפון, רח' אברהם דנינו 4, קריית חיים, 2624227
טלפון: 077-7721333; פקס: 077-7721321; דוא"ל: info@migdolor.org.il

מכון מיכאלסון, בית חולים הדסה עין כרם ליד מרפאות העיניים, ירושלים
טלפון: 02-6257552; פקס: 02-6232895;
דוא"ל: michaelson@hadassah.org.il

האגודה למען העיוור - הרצליה

- רח' חובת הלבבות 11, הרצליה 4632313
טלפון: 09-9506111; פקס: 09-9586711;
דוא"ל: shikum@shikumsharon.org
- רחוב דוד חכמי 10 (בבניין המרכז לעיוור), תל אביב-יפו 6777810;
טלפון: 03-6880523, 03-6880560; פקס: 03-6875696
דוא"ל: l.vision@ibcu.org.il

פרק 3: ניידות ועצמאות

עצמאות היא הבסיס לבניית חיים נורמטיביים ולאיכות חיים. היא מאפשרת ללמוד, לעבוד, להשתלב בחברה ולנהל חיים מלאים.

האדם העיוור או לקוי הראייה יכול להגיע לעצמאות בכל תחומי חיו.

לצורך הקניית כלים ומיומנות לתפקוד עצמאי, מפעיל השירות לעיוור שירותי **הדרכה שיקומית**, הדרכה לניידות בעזרת כלב נחייה, הקניית מיומנויות לשימוש בעזרי ניידות, התאמת הסביבה על פי תקנות הנגישות וכן כלים לתפקוד בשעת חירום.

3.1 הדרכה לניידות ועצמאות

ההדרכה ניתנת בכל צומת בחייו של האדם העיוור/לקויי הראייה, על מנת לתת לו ארגז כלים להתמודד בשלב שבו הוא נמצא.

לדוגמא: הדרכה במעבר ממסגרת לימודית או תעסוקתית אחת לשנייה, במעבר ממוקם מגורים אחד לשני, בלידת ילד ובכל שינוי משמעותי בחיים או במצב הראייה.

השרות פועל ע"פ הוראת תע"ס 6.6.

מי מפעיל את השירות?

ההדרכות ניתנות ע"י ארגונים מפעילים המאושרים ע"י משרד הרווחה:

מגדל אור, יעדים לצפון, טלפון: 077-7721333, דוא"ל: info@migdolor.org.il

עמותת אלי"ע, טלפון: 03-9336840, דוא"ל: Eliya-il@eliya.org.il

מי זכאי להדרכה?

בעלי "תעודת עיוור/לקוי ראייה" בכל הגילאים.

בעלי ראייה ירודה אשר תפקודם נפגע עקב הירידה בראייה (ללא "תעודת עיוור").

הערות:

- מי שהוכר כנכה צה"ל בגין לקות ראייה - מקבל זכויותיו על ידי משרד הביטחון.
- מי שהוכר כנפגע פעולות איבה בגין לקות ראייה - מקבל זכויותיו על ידי המוסד לביטוח לאומי.
- מי שהוכר כנפגע תאונת עבודה בגין לקות ראייה - מקבל זכויותיו על ידי המוסד לביטוח לאומי.

כיצד פונים?

לצורך קבלת הדרכה יש לפנות למחלקה לשירותים חברתיים או למרשי"ל שבאזור מגוריך.

האם השרות כרוך בתשלום?

השירות ניתן ללא עלות לאזרח ומתבצע באמצעות מורים מומחים בתחום זה.

הדרכה שיקומית לגיל הרך (לידה עד גיל 3)

ההדרכה השיקומית לילד העיוור בגיל הרך נועדה לקדם את התפתחותו של הפעוט לקראת השתלבותו החינוכית והחברתית ולקדם את תפקודו העצמאי, בתחומים הבאים:

- ייעוץ והדרכה להורי הילד בכל הכרוך בתפקודו, תוך שיתוף ההורים בתכנית ההדרכה.
- ייעוץ לקראת קליטת הילד בגן הילדים.
- קשר עם "המרכז להתפתחות הילד" ועם גורמים אחרים המטפלים בפעוט.

מה כוללת ההדרכה?

- גריית ראייה וניצול השימוש בראייה הקיימת.
- פיתוח השימוש בחושים אחרים.
- פיתוח תקשורת עם הסביבה.
- הקניית מושגים.

- התמצאות במרחב.
- פיתוח הרגלי למידה.
- הדרכת ההורים (פרטנית או קבוצתית) והצוותים המקצועיים המטפלים בפעוט.

האם ההדרכה כרוכה בתשלום?

ההדרכה הינה ללא עלות למודרכים וממומנת ע"י משרד הרווחה.

היכן מתבצעת ההדרכה?

בבית הפעוט ובאזור מגוריו.

במסגרת בה שוהה הפעוט (הדרכה פרטנית/קבוצתית).

מי מבצע את ההדרכות?

ההדרכות ניתנות ע"י:

עמותת מגדל אור-יעדים לצפון, דוא"ל: yeadim@rashi.org.il

עמותת אלי"ע, דוא"ל: Eliya-il@eliya.org.il

למי פונים?

הפנייה נעשית באמצעות המחלקה לשירותים חברתיים.

הדרכה שיקומית ליחיד ולקבוצה בגילאי 3 ומעלה

תכנית ההדרכה ליחיד נקבעת לפי צרכיו המיוחדים ובהתאם לגילו, תפקודו וראייתו.

ההדרכה מתבצעת במקום המגורים, בסביבת המגורים, בעבודה ובסביבתה, במקום הלימודים ובסביבתו.

מה כוללת ההדרכה?

- התמצאות וניידות בעזרת "מקל נחייה לבן" ו/ או כלב נחייה ו/או ניצול שרידי ראייה.
- ניהול חיי היומיום: אכילה, לבוש, היגיינה, שימוש בכסף, זיהוי תרופות.

- טיפול בילדים.
- ניהול משק בית, מטבח בישול, ניקיון.
- שימוש ואימון באביזרי ראייה ומכשירי שיקום.
- תקשורת באמצעים שונים.
- כתיבת ברייל והקלדה עיוורת.
- ניצול שעות פנאי.
- יעוץ לבני משפחה ולארגונים מטפלים.
- הדרכה להתנהלות בשעת חירום.

האם ההדרכה כרוכה בתשלום?

ההדרכה הינה ללא עלות למודרכים וממומנת ע"י משרד הרווחה.

היכן מתבצעת ההדרכה?

- בבית הלקוח ובאזור מגוריו.
- במסגרות חינוכיות, תעסוקתיות, שיקומיות, גריאטריות, ובמעונות או בכל מקום אחר בהתאם לצרכים לגיל ולמצב רפואי ותפקודי.
- הדרכה קבוצתית במסגרת תכניות יום.
- הדרכה בתכנית שיקומית בתנאי פנימייה.

למי פונים?

הפנייה נעשית באמצעות המחלקה לשירותים חברתיים.

יעוץ למוסדות ולגופים

תכנית הדרכה לארגונים ומוסדות שבאים במגע עם אנשים עיוורים ולקויי ראייה ומעוניינים לקבל הדרכה כיצד לתת שירות מקצועי והולם לאנשים עיוורים ולקויי ראייה.

ההדרכה כוללת יעוץ והדרכה לסגל העובדים ולצוות המטפל באדם העיוור, לדוגמא, גני ילדים, בתי ספר, מקומות עבודה, בתי אבות וכדומה ומתייחסת להנגשת הסביבה, התאמת עזרים ועוד.

האם ההדרכה כרוכה בתשלום?

ההדרכה הינה ללא עלות למוסדות ולגופים וממומנת ע"י משרד הרווחה.

היכן מתבצעת ההדרכה?

בארגון המבקש את הייעוץ וההדרכה.

למי פונים?

המוסד מבקש השירות פונה לשירות לעיוור במשרד הרווחה והשירותים החברתיים או ישירות לאחד הארגונים המפעילים.

מי מבצע את ההדרכות?

ההדרכות ניתנות ע"י:

עמותת מגדל אור-יעדים לצפון, דוא"ל: yeadim@rashi.org.il

עמותת אלי"ע, דוא"ל: Eliya-il@eliya.org.il

3.2 ניידות בעזרת כלב נחייה

היכולת להתנייד בצורה עצמאית ובטוחה, מהווה גורם מרכזי באיכות חייו של אדם עיוור/לקוי ראייה. אחד האמצעים המאפשרים לאדם העיוור ניידות מחוץ לבית הוא כלב נחייה.

כלב נחייה מהווה עיניים לאדם העיוור ובעזרתו הוא יכול להתנייד בצורה בטוחה ועצמית.

כיצד לומדים להתנייד עם כלב נחייה?

בתי הספר לכלבי נחייה מספקים תכנית הדרכה שבמהלכה לומד האדם להיעזר בכלב נחייה.

לפרטים ראו הוראת התע"ס 6.2

מי זכאי לקבל כלב נחייה?

אדם בעל תעודת עיוור / לקוי ראייה שעונה לתנאים הבאים:

- עיוורון מוחלט או שרידי ראייה.
  - גיל שעולה על 16 שנים.
  - יכולת התמצאות וניידות בצורה עצמאית.
  - מצב בריאותי המאפשר להיעזר בכלב נחיה בכפוף לאישור רפואי.
  - תנאי דיור מתאימים להחזקת כלב נחייה בתוך הבית באופן ראוי.
  - קיום פעילות יומיומית הכרוכה בניידות, כגון: עבודה, לימודים, פעילות יומיומית.
  - נכונות מצד המשפחה להכנסת כלב נחייה לבית.
  - גישה חיובית לכלבים ובעלי חיים.
  - תשובה חיובית לבדיקת התאמה מבית ספר מורשה לכלבי נחייה.
  - אישור מטעם השירות לעיוור.
- הערה:** לנוסעים לחו"ל לקבלת כלב נחייה - יש צורך גם בשליטה בשפה האנגלית.

מהי העלות הכרוכה בקבלת כלב נחייה?

כלב הנחייה ניתן בהשאלה ללא כל עלות באמצעות בית ספר מוכר בארץ או בחו"ל.
השירות לעיוור משתתף בעלות אילוף הכלב ומעביר את התשלום ישירות לבית הספר.

למי פונים על מנת לקבל כלב נחייה?

כלב נחייה ניתן לקבל באמצעות בית ספר לכלבי נחייה המוכר כ"מרכז הכשרה לאילוף כלבי נחייה לעיוור" בארץ או בחו"ל.

לקבלת השירות יש לפנות ישירות לבתי הספר לכלבי נחייה:

המרכז הישראלי לכלבי נחייה לעיוורים, מושב בית עובד 7680000,
טלפון: 08-9408213, פקס: 08-9408220

עיניים מנחות לעיוור בישראל, ת.ד. 649, צבעון 1383600, טלפון: 04-6980218, פקס: 04-6987263

מהן זכויות אדם המחזיק בכלב נחייה?

- דמי השתתפות באחזקת הכלב מועברים על ידי השירות לעיוור באמצעות אגודת העיוורים הנעזרים בכלב נחייה.
- החזר מיסים עבור רכישת שואב אבק בתדירות של אחת לשלוש שנים על פי הוראת תע"ס 6.4
- חופשה מהעבודה בשכר לצורך קורס הכשרה לקבלת כלב נחייה (בבתי הספר להכשרת כלבי נחייה), בכפוף להסכמתו של המעסיק.
- פטור מתשלום עבור נסיעה בתחבורה ציבורית עם כלב הנחיה קשור ברצועה ללא זמם על פיו.
- כניסה עם הכלב לכל מקום ציבורי ללא הגבלה.
- בעל הכלב זכאי לקבלת הדרכה שיקומית ללימוד מסלול ההליכה שבשגרת יומו.
- הנחה בתשלום חשבון המים (עבור צריכת הכלב) בעיריית ירושלים.

כיצד מתנהלים עם כלב נחייה?

- לימוד מסלולי ההליכה השגרתיים, כגון מהבית אל מקום העבודה,
- התמצאות עם הכלב במקום העבודה.
- לימוד מקומות מילוט בשעת חירום.

המלצות:

- בימים הראשונים לקבלת הכלב, רצוי לקבוע זמני הגעה ועזיבה שלא בזמן עומס.
- מומלץ לייעד מקום מנוחה לכלב בסמוך לעמדת העבודה של בעל הכלב.
- יש לקבוע מקום מתאים שבו הכלב יעשה את צרכיו במהלך יום העבודה.
- יש להסביר לצוות העובדים כיצד יש להתנהג עם הכלב:
- עזרה מומלץ להציע לבעל הכלב ולא לכפות אותה.

- אין להאכיל ללא אישור בעל הכלב.
- אין לשחק וללטף ללא אישור בעל הכלב או בשעה שהוא קשור לרתמה.

חוקים ותקנות לזכויות עיוורים עם כלבי נחייה

- חוק איסור הפליית עיוורים הנעזרים בכלבי נחייה.
- תקנות לכניסת כלב נחייה לבריכת שחייה.
- תקנות המתירות הכנסת כלב נחייה לכלי תעבורה.
- תקנות המתירות הכנסת כלב נחייה לבתי אוכל.
- סיוע למחזיקי כלב נחייה

עמותת הסיוע

אגודת "צמד" - אגודת העיוורים הנעזרים בכלבי נחייה.

האגודה מקדמת חקיקה ותקנות בנושא ומתערבת בכל מקרה שבו מופר חוק איסור הפליית עיוורים הנעזרים בכלב נחייה.

טלפון: 03-5371065, פקס: 03-5371066

כתובת: רחוב דוד חכמי 10, תל אביב, 6777810

דוא"ל: www.igdu.org.il אתר: betty@igdu.org.il

3.3 עזרי ניידות

מקל נחייה

סבסוד: 90%

תקופת בלאי: פעמיים בשנה

מקל לייזר

מקל נחיה המשתמש בהדים על קוליים בעת היתקלות עם מכשולים. ההדים מיתרגמים לרטט בכפתורים על ידית המקל, המסמן למשתמש היכן נמצא

המכשול ובאיזה מרחק. באופן זה מאפשר המקל בניית מפה מרחבית של הסביבה.

לא מסובסד

גלגלת למקל נחייה

מתאים לכל מקל נחיה. האדם העיוור מתאים לעצמו את הגלגלת הנוחה לו להליכה בתיאום עם מורה שיקומית.

סבסוד : 90%

תקופת בלאי : פעמיים בשנה

מקל נחייה תומך

מקל נחייה מותאם לתמיכה באדם מבוגר המתקשה בהליכה.

סבסוד : 90%

תקופת בלאי : פעמיים בשנה

3.4 נגישות

על מנת לאפשר לאדם העיוור ניידות בטוחה בתוך הבית ומחוצה לו יש להנגיש את סביבתו.

שמירה על כללי נגישות מאפשרת לאדם העיוור התניידות עצמאית ובטוחה בתוך הבית ומחוצה לו וקבלת שירותים בצורה שוויונית.

כללי הנגישות מעוגנים בתקנות הנגישות לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

התקנות מחייבות הנגשת מבנים, תשתיות ושירותים באופן שבו אנשים עם מוגבלות יוכלו להיכנס, לנוע וליהנות באופן מלא, שוויוני ובטוח בכל מקום ציבורי.

חובת ההנגשה נעשית באמצעות ביצוע התאמות נגישות של המקום או השירות לסוגי המוגבלות השונים.

חובת הנגישות חלה על בנייני ציבור, שטחי מסחר, מוסדות ציבור, בתי ספר, מרפאות, מוסדות להשכלה גבוהה, מרכזי תעסוקה, אתרי בילוי וטבע, צמתים

ומדרכות, גשרים להולכי רגל, גנים ציבוריים, רכוש משותף בבנייני מגורים, שירותי שעת חירום ואחרים.

השלב הבסיסי בהנגשה הוא הסרת מכשולים. בנוסף לכך, קיימים עזרים וטכניקות המסייעים בהנגשה ייעודית לאדם העיוור או לקוי הראייה.

יודגש כי, בתחום ההנגשה לאדם העיוור, הידע המעשי נתון בידיהם של המורים להדרכה שיקומית.

ההנגשה מתבצעת ע"י אנשים בעלי תואר "מורשה לנגישות השירות" הרשומים בפנקס ה"מורשים לנגישות השירות" ומוכרים על ידי משרד הכלכלה.

באתר האינטרנט של משרד הרווחה תוכלו למצוא סקירה של עזרים המסייעים להנגשת מבנים לאנשים עיוורים ולקויי ראייה.

בפרק 5 סעיף 5.5 נמצא פירוט של עזרי ניידות.

3.5 התנהלות במצב חירום

מצב חירום דורש היערכות מיוחדת מכל אזרח במדינה.

מצב חירום עלול לגרום לאדם עיוור/לקוי ראייה לתחושת חוסר אונים.

מוקד הדרכה טלפוני

בשעת חירום לאומי, מפעילה עמותת מגדל אור-יעדים לצפון מוקד טלפוני על מנת לתת הדרכה טלפונית להתנהלות בתוך הבית ומחוצה לו במצב החדש.

במידת הצורך, תועבר פנייה לשירות הרלוונטי הנדרש או לחילופין, מורה שיקומית או עו"ס יגיעו לבית הלקוח, על מנת לסייע בכל הנדרש.

כיצד פונים?

מספר הטלפון: *9366

בשעת חירום, המוקד זמין 24 שעות ביממה, 7 ימים בשבוע.

זימונית לאנשים חירשים-עיוורים

אנשים חירשים-עיוורים זכאים לזימונית שתשמש אותם בשעת חירום. הזימונית מעבירה התראה כתובה בזמן אמת ולכן מתאימה למי שיש לו שרידי ראייה אפקטיביים.

מהם הקריטריונים לקבלת זימוניות?

- ירידה בשמיעה של 50 דציבלים ומעלה באוזן הטובה.
- גילאי 12 ומעלה.

כיצד ניתן לבקש זימונית?

על המבקש, להעביר לאגף השיקום במשרד הרווחה והשירותים החברתיים את הפרטים הבאים:

- טופס בקשה לקבלת זימונית לשעת חירום.
- כתב ויתור סודיות
- צילום תעודת זהות (מתחת לגיל 16 - תעודת זהות של ההורה עם ספח רישום הילד).
- צילום טופס בדיקת שמיעה- אודיוגרמה.

את הטפסים יש להעביר לאגף השיקום במשרד הרווחה והשירותים החברתיים:

פקס : 02-5085112, פקס-מייל : 02-5085932

דוא"ל : estergo@molsa.gov.il, orlyk@molsa.gov.il

אפשר לי זימונית, כיצד אני מקבל אותה?

לאחר קבלת מכתב ממשרד הרווחה והשירותים החברתיים המודיע כי נמצאת זכאי לזימונית (ביפר), יש לתאם את מועד ומקום קבלת הזימונית עם חברת ביפר באחד מהאמצעים הבאים:

טלפון : 03-6100066

פקס : 03-6104395 דוא"ל : service@beeper.co.il

לתשומת לבך

יש להזדהות בשם ומספר תעודת זהות.

מומלץ לוודא כי המכשיר נצרב בהתאם למקום המגורים ומקום העבודה/ לימודים.

במידה וקיים מכשיר ישן, עליך להביאו ולקבל תמורתו מכשיר חדש.
יש להגיע לסניף בתוך 14 ימים - זמני החלוקה מוגבלים.

היכן ניתן לקבל את הזימונית?

קרית שמונה - חברת מוטורולה; איזור תעשייה (קו אופ גליל עליון);
טל: 04-6944191; פקס: 04-6940190;

ימים: א'-ה' בשעות: 08:00-17:00; יום ו': בשעות: 08:00-13:00

טבריה - חברת מוטורולה; איזור תעשייה צפוני (פוריה);
טל: 046723338;

ימים: א'-ה' בשעות: 08:00-17:00; יום ו': בשעות: 08:00-13:00

עפולה - חברת מוטורולה; רחוב המלאכה 5;
טל: 04-6493333;

ימים: א'-ה' בשעות: 08:00-17:00; יום ו': בשעות: 08:00-13:00

חיפה - חברת מוטורולה; רחוב חלוצי התעשייה 94;
טל: 04-8415094; פקס: 04-8424170;

ימים: א'-ה' בשעות: 08:00-17:00; יום ו': בשעות: 08:00-13:00

רעננה - חברת מוטורולה; רחוב התעשייה 7, איזור תעשייה; טל: 03-7563211;
פקס: 09-7487137; ימים: א'-ה' בשעות: 08:00-17:00;

יום ו': בשעות: 08:00-13:00

תל אביב - חברת מוטורולה; רחוב תוצרת הארץ 5;
טל: 03-5658473; פקס: 03-6955150;

ימים: א'-ה' בשעות: 08:00-17:00; יום ו': בשעות: 08:00-13:00

רמת גן - חברת ביפר; התע"ש 6; טל: 036100066; פקס: 03-6104395;

ימים: א'-ה' בשעות: 08:00-17:00; יום ו': בשעות: 08:00-13:00

ירושלים - חברת ביפר; האומן 28, איזור התעשייה תלפיות; טל: 02-6783594;
פקס: 02-6782495;

ימים: אי-ה' בשעות: 08:00-17:00; יום ו': סגור

ירושלים - חברת מוטורולה; רחוב האומן 28, איזור התעשייה תלפיות;
טל: 02-6783594; 1599-570-580;

ימים: אי-ה' בשעות: 08:00-17:00; יום ו': בשעות: 08:00-13:00

לוד - חברת מוטורולה; רחוב לב פסח, איזור התעשייה הישן;
טל: 08-9253355; פקס: 08-9246782;

ימים: אי-ה' בשעות: 08:00-17:00; יום ו': בשעות: 08:00-13:00

אשדוד - חברת מוטורולה; רחוב האורגים, איזור התעשייה הקלה;
טל: 08-8532152; פקס: 08-8566027;

ימים: אי-ה' בשעות: 08:00-17:00; יום ו': בשעות: 08:00-13:00

באר שבע - חברת מוטורולה; רחוב הפועלים 19, עמק שרה;
טל: 08-6277824; פקס: 08-6277351;

ימים: אי-ה' בשעות: 08:00-17:00; יום ו': בשעות: 08:00-13:00

אילת - חברת מוטורולה; איזור התעשייה החדש;
טל: 08-6332390; פקס: 08-6332597;

ימים: אי-ה' בשעות: 08:00-17:00; יום ו': בשעות: 08:00-13:00

פרק 4: לימודים

על פי חוק השילוב והתיקון לחוק, ילדים עיוורים ולקויי הראייה משולבים במסגרות חינוך רגילות באזור מגוריהם.

במקרה בו עולות שאלות לגבי ההתאמה של הילד למסגרת חינוכית רגילה, הילד יעבור אבחון לצורך קביעת המסגרת המתאימה.

ועדת השמה של משרד החינוך תחליט, על סמך האבחון האם לשלב את הילד בחינוך הרגיל או להפנותו למסגרת החינוך המיוחד.

במצב בו הילד משולב בחינוך הרגיל, הוא יקבל את מלוא הסיוע על מנת להשתלב ולעמוד במטלות הלימודיות.

במקרה בו תתקבל החלטה על לימוד במסגרת החינוך המיוחד, הילד ישובץ במסגרת המתאימה ככל הניתן לצרכיו.

4.1 אבחון לקביעת מסגרת

במצב של ספק לגבי מסגרת הלימודים יש צורך באבחון.

אבחון ילד עם לקות ראייה שונה מאבחון ילד רואה מאחר וכלי האבחון לילד הרואה הינם בעיקר כלים חזותיים וכלי האבחון לילד העיוור או לקוי הראייה, צריכים להיות מותאמים ומונגשים לבעיית הראייה ולהסתייע בתצפיות ובאינפורמציה המתקבלת מהצוות החינוכי המטפל בו ומההורים.

היכן ניתן לבצע את האבחון?

המקום המוכר היחיד העוסק בתחום זה הוא האגודה למען העיוור הרצליה.

האבחון מתבצע על ידי אנשי מקצוע מיומנים בתחום.

כיצד פונים?

פנייה באמצעות מורה תומכת מטעם משרד החינוך או באופן עצמאי לאגודה למען העיוור הרצליה:

כתובת: רחוב דוד חכמי 10 (בית המרכז לעיוור), תל אביב, 6777810.

טלפון: 03-6880523; פקס: 03-6875696; דוא"ל: l.vision@blinds.org.il

4.2 חינוך מגיל לידה עד 3

הורים רשאים לקבל את מלוא הסיוע על מנת לגדל את ילדם העיוור ולקוי הראייה בכדי להחליט על מסגרת מיטבית.

כאשר נולד ילד עיוור/לקוי ראייה, ההורים מקבלים הדרכה וסיוע על מנת לקדמו ולפתחו. הפעוט ישתתף בתכניות שנועדו לתת הכלים הנדרשים לחיי היום-יום ואבחון מתאים על מנת לקבוע מסגרת חינוכית מתאימה לצורכי הילד.

מעונות יום שיקומיים

במעונות יום שיקומיים מקבלים ילדים עיוורים או לקויי ראייה מגוון רחב של שירותים המיועדים לקדם את יכולותיהם ולהוביל, במידת האפשר, לשילובם במסגרות חינוך רגילות. מעונות אלה פועלים על פי חוק מעונות יום שיקומיים.

שירותי המעון כוללים

- פיזיותרפיה התפתחותית
- חינוך מוסיקלי
- קבוצות תמיכה להורים ומפגשים אינדיבידואליים
- קבוצות הדרכה לעובדים
- טיפול בעזרת בעלי חיים
- אומנות
- עבודה דידיקטית
- ריפוי בעסוק
- תקשורת ותקשורת חלופית
- ריתמוזיקה
- ספורט טיפולי
- ריפוי בחיות
- ריפוי במוסיקה
- אומנות
- שיפור תפקודי הראייה.
- שיחות להורים עם פסיכולוגית או עובדת סוציאלית.

מי יכול להשתלב במעונות השיקומיים?

המעונות מיועדים לילדים עיוורים ולקויי ראייה בגילאי חצי שנה עד 3.

היכן פועלים המעונות השיקומיים?

המעונות פועלים ב-3 מרכזים שאליהם מופנים ילדים מרחבי האזור:

גן "עופרים" - מרכז רפואי בני ציון,

רח' מונטיפיורי 19/א, חיפה 3372522

טלפון: 04-8370062; פקס: 04-8371393; דוא"ל: ofarim@b-zion.org.il

עמותת אלי"ע מחוז ירושלים;

רח' דיסקין 17, ירושלים 9644019

טלפון: 02-5639164; פקס: 02-5639162; דוא"ל: ganjerusalem@eliya.org.il

עמותת אלי"ע מחוז באר שבע,

רחוב חבצלת הנגב 21, שכונת נווה נוי, באר שבע 8484918;

טלפון: 08-6270971; פקס: 08-6270671; דוא"ל: ganbeersheza@eliya.org.il

עמותת אלי"ע,

רחוב לבון 3, ת.ד. 8179, פתח תקוה 4935263;

טלפון: 03-9336840; פקס: 03-9336837; דוא"ל: Eliya-il@eliya.org.il

האם הלימודים כרוכים בתשלום?

הלימודים מסובסדים וכרוכים בהשתתפות ההורים על פי מבחני הכנסה, כפי שמפורט בתע"ס 5.15.

כיצד הפעוט יגיע למעון?

הרשות המקומית מחויבת לדאוג להסעת הפעוט למעון היום ללא כל השתתפות כספית מצד ההורים, כולל ליווי, על מנת לאפשר לו הגעה בטוחה למסגרת.

כיצד פונים?

הפניה נעשית באמצעות העו"ס במחלקה לשירותים חברתיים הסמוכה למקום המגורים או למרש"ל.

בנוסף, מסייעת עמותת אלי"ע במתן הדרכה לצוותים במעונות רגילים בהם שוהים ילדים עיוורים.

שילוב בגני ילדים ובמעונות יום

פעוט עיוור ולקוי ראייה, עד גיל 3, יכול להשתלב במסגרות החינוך הרגיל. על מנת לסייע לפעוט להסתגל למסגרת, הוא זכאי לקבל סייעת צמודה, עד 4 שעות ביום לתקופה מוגבלת הנחשבת כתקופת הסתגלות. שעות הסייעת ומשך זמן הסיוע יקבעו על ידי משרד הרווחה והשירותים החברתיים. בנוסף, צוות הגן במסגרות שבהן נמצא הפעוט העיוור או לקוי הראייה, זכאי לקבל הדרכה שיקומית המיועדת להקנות כלים לקידום הילד ולהעשרתו.

כיצד פונים?

יש לפנות לעו"ס המטפל במחלקה לשירותים חברתיים הסמוכה למקום המגורים.

התערבות מוקדמת לפני גיל חינוך

כאשר נולד ילד עם עיוורון/לקות ראייה, חשוב מאוד בשלב מוקדם ככל האפשר, להדריך את ההורים בטיפול בתינוק על מנת לתת בידם כלים להתפתחותו התקינה וכן לעבוד עם התינוק ככל הניתן.

למטרה זו, נבנתה תכנית מיוחדת המיועדת לתינוקות בגילאי לידה עד שנה עם לקות ראייה או עיוורון.

מהי מטרת התוכנית ולמי היא מיועדת?

התוכנית להורה ולילד.

לילדים:

- הערכת הרמה ההתפתחותית.
- שיפור תפקודי ראייה
- שיפור מיומנויות ודפוסי אכילה.
- עידוד תנועה ופעילות מוטורית.
- פיתוח של משחק ותקשורת.
- רכישת הרגלים לקראת שילוב במעון.

להורים:

- הדרכה לגבי הטיפול בתינוק
- תמיכה בהתמודדות עם הקושי בגידולו של ילד עיוור.
- הכוונה.
- ייעוץ.
- חשיפה לידע.
- היכרות עם שיטות ודרכי טיפול.
- מתן אפשרות לתמיכה הדדית.
- מתן כלים ליצירת תקשורת עם הילדים והדרכה לקידום תחומי חיים שונים כמו: אכילה, משחק, תפקוד.

מיהו הגורם המפעיל את התכנית?

התכנית מופעלת על ידי עמותת אלי"ע.

כיצד פונים?

ניתן לפנות באחד מן האופנים הבאים:

- פניה עצמאית ישירות לעמותת אלי"ע.
- פניה באמצעות המחלקה לשירותים חברתיים או באמצעות המרש"ל.

4.3 חינוך לגילאי הגן 3-6

ילדים עיוורים ולקויי ראייה יכולים להשתלב בגני ילדים רגילים. במקרים מיוחדים כאשר מסגרת רגילה אינה מתאימה, ניתן לשבצם בגנים שיקומיים המתאימים במיוחד לצרכיהם.

על מנת לקבוע את המסגרת המתאימה, יש צורך באבחון מקצועי מותאם.

אבחון לקביעת מסגרת

ילדים לקויי ראייה או עיוורים שמתעוררת שאלה לגבי מקום הלימודים המתאים ביותר, נזקקים לאבחון מונגש ומותאם.

אבחון ילד עם לקוי ראייה שונה מאבחון ילד רואה וזאת משום שכלי האבחון לילד הרואה הינם בעיקר כלים חזותיים וכלי האבחון לילד העיוור או לקוי הראייה, צריכים להיות מותאמים לבעיית הראייה ולהסתייע בתצפיות ובאינפורמציה המתקבלת מהצוות החינוכי ומההורים.

היכן ניתן לבצע את האבחון?

המקום המוכר היחיד העוסק בתחום זה הוא האגודה למען העיוור הרצליה. האבחון מתבצע על ידי אנשי מקצוע מיומנים בתחום.

כיצד פונים?

פנייה באמצעות מורה תומכת של משרד החינוך או באופן עצמאי לאגודה למען העיוור הרצליה:

רחוב דוד חכמי 10 (בית המרכז לעיוור), תל אביב, 6777810.
טלפון: 03-6880523; פקס: 03-6875696; דוא"ל: I.vision@blinds.org.il.

גן שיקומי

גן שיקומי שייך למסגרת החינוך המיוחד והוא נועד לספק מסגרת טיפולית ושיקומית שתסייע בקידומו המיטבי של הילד. בגן השיקומי יוכל הילד להתפתח בהתאם לקצב האישי שלו וליכולותיו.

כיצד פונים?

הפנייה נעשית באמצעות מחלקת החינוך ברשות המקומית. הפניית הילד לגן שיקומי מתבצעת על פי החלטת וועדת השמה ברשות המקומית.

מיהו הגורם המפעיל את הגנים השיקומיים?

עמותת אלי"ע מפעילה שני גנים שיקומיים המיועדים לילדי היישובים באזור.

היכן ישנו גן שיקומי?

רחוב חבצלת הנגב 21, שכונת נווה נוי, באר שבע 8484918;
טלפון: 08-6270971; פקס: 08-6270671

רחוב לבון 3, ת.ד. 8179, פתח תקוה 4935263 ;
טלפון : 03-9336840 ; פקס : 03-9336837

שילוב במסגרת רגילה

רוב הילדים העיוורים או לקויי הראייה משתלבים במסגרות של החינוך הרגיל. ילד ששולב במסגרת רגילה, יקבל את מלוא הסיוע על מנת לתפקד כתלמיד מן המניין.

השמת הילד בגן רגיל מתבצעת על ידי ועדת השמה ברשות המקומית. לאחר מכן, ועדת שילוב קובעת מהו הסיוע שיינתן לילד ומה יהיה היקף הסיוע.

הסיוע הניתן לילדים עיוורים ולקויי ראייה המשולבים במסגרת רגילה :

- **הנחה בתשלום לגן עירוני** : את הבקשה להנחה יש להגיש במועד הרישום לגן הילדים בצירוף תעודת עיוור.
- **מורה תומכת** - ראה סעיף 4.5 להלן.
- **מורה להדרכה שיקומית** - ראה סעיף 3.1 לעיל.

4.4 חינוך לגיל בי"ס יסודי ותיכון

הילד זכאי למלוא הסיוע, על מנת לתפקד כתלמיד מן המניין.

בין אם הילד העיוור/לקויי הראייה שולב במסגרת רגילה, ובין אם שובץ ללימודים במסגרת של החינוך המיוחד, הוא זכאי לסיוע והנגשה, על מנת שיוכל ללמוד, להתקדם ולעמוד ביעדים הלימודיים הנדרשים.

שילוב במסגרת רגילה

על פי חוק השילוב והתיקון לחוק, ילדים עיוורים ולקויי ראייה משולבים בבתי ספר ובתיכונים רגילים באזור מגוריהם, על פי החלטת ועדת השמה, הם זכאים לסיוע במסגרת זו. לקבלת מידע מלא על ועדת ההשמה, דרכי הפנייה, טפסים שיש להגיש לוועדה וטיפים להורים, ארגון ק.ש.ר. שערך מסמך מפורט.

ההחלטה על היקף הסיוע תקבע גם היא על ידי ועדת ההשמה.

איזה סיוע מקבל תלמיד עיוור ולקויי ראייה הלומד בחינוך הרגיל?

תלמיד עיוור/לקויי ראייה הלומד בחינוך הרגיל, זכאי למורה תומכת- ראה סעיף 4.5 להלן.

4.5 סיוע לימודי

מספר תוכניות נועדו לקדם תלמידים עיוורים או לקויי ראייה.

שירות של מורה תומכת

מורה תומכת היא מורה מטעם משרד החינוך, הפיקוח הארצי על חינוך תלמידים עם לקות ראייה או עיוורון, שהוכשרה ללמד תלמידים עיוורים ולקויי ראייה.

מה תפקידה של המורה התומכת?

המורה התומכת שוהה בכיתה בשעות הלימודים ומסייעת לתלמיד באופן פרטני, מכינה עבורו חומרי למידה מונגשים ונותנת ייעוץ לצוות החינוכי בבית הספר.

כיצד פונים?

על מנת לקבל שעות מורה תומכת, יש לפנות:

פיקוח הארצי על חינוך תלמידים עם לקות ראייה או עיוורון, רחוב השלושה 2, תל-אביב 6706055; טלפון: 03-6896092; פקס: 03-6896171; דוא"ל: visually_impairment@education.gov.il

מה ההליך?

אל הפונים ישלח טופס רפואי אשר ימולא ע"י רופא עיניים ויוחזר לפיקוח.

שימו לב:

מומלץ לפנות לאחד המכונים לשיקום ראייה ירודה לביצוע הערכה תפקודית ומילוי הטופס הנדרש.

תתבצע הערכת תפקודי ראייה על ידי מדריך מחוזי מתמחה.

ממצאי ההערכה יוצגו בפני ועדה על מנת לאפשר את הזכאות לתמיכה.

תכנית "מצוינות באופק"

התכנית נועדה לקדם ילדים עיוורים ולקויי ראייה מבחינה לימודית, באמצעות מתן שיעורי עזר פרטיים בבית התלמיד.

מי מפעיל את התכנית?

עמותת "אופק לילדינו" מפעילה את התכנית.

למי מיועדת התכנית?

התכנית מיועדת לתלמידים עיוורים ולקויי ראייה בכיתות ד'-י'.

היכן ניתן להשתתף בתכנית?

התכנית מופעלת בכל רחבי הארץ. השיעורים מועברים בבתי התלמידים.

כיצד פונים?

- משרד עמותת "אופק לילדינו", טלפון: 02-6599553 ;
- רכז/ת התכנית, בטלפון: 050-5272200.

סיוע במבחני בגרות

תלמידים הלומדים במסגרות החינוך המיוחד זכאים להתאמות בבחינות הבגרות, בזמן אמת, בכדי לאפשר להם שוויון הזדמנויות בהיבחנם.

תלמיד עיוור או לקוי ראייה זכאי להתאמות אישיות שייקבעו לו על ידי הפיקוח הארצי של משרד החינוך, באמצעות המפקח האזורי.

כיצד נקבע לאלו התאמות זקוק התלמיד?

קביעת התאמות אישיות לבחינות הבגרות תעשה בהשתתפות התלמיד, היועץ והמורים הרלוונטיים ותועבר לטיפול המפקחת הארצית על לקויות חושיות ואגף הבחינות במשרד החינוך.

אלו התאמות קיימות?

ההתאמות הבאות, אשר אינן משנות את מהות הבחינה, ניתנות עבור כלל מקצועות הלימוד:

- תוספת זמן של 50%
- הרחבת אפשרויות הבחירה (בתיאום עם המפקח במשרד החינוך המרכז את לימודי המקצוע)
- התעלמות משגיאות כתיב.
- התאמות נוספות הניתנות על פי מקצועות הלימוד הספציפיים:
- **לשון:** היבחות בשאלון המותאם לתלמידים עם לקויות למידה.
- **אנגלית:** שימוש במילוניית או מילון ממוחשב.
- **מתמטיקה:** שימוש במחשבון ובדף נוסחאות מורחב.

כיצד פונים?

פיקוח הארצי על חינוך תלמידים עם לקות ראייה או עיוורון, רחוב השלושה 2, תל-אביב, 6706055; טלפון: 03-6896092; פקס: 03-6896171; דוא"ל: visually_impairment@education.gov.il

השלמה ושיפור בגרויות

תלמידים לקויי ראייה ועיוורים, אשר לא סיימו את בחינות הבגרות בתיכון, או שמעוניינים לשפר את ציוני הבגרות יכולים להשתתף במכינה שנועדה לצורך זה.

מה מציעה המכינה?

- מסלול השלמת בגרויות בתכנית חד ודו-שנתית, בתנאים מותאמים לתלמידים ליקויי ראייה ועיוורים.
- סיוע באמצעות הקלות בבגרויות, ציוד עזר, חונכים ומערך ליווי צמוד.
- מגורים במעונות הסטודנטים ופתרונות דיור נוספים ומגוונים.
- הכוונה לקראת לימודי המשך באוניברסיטאות ומכללות בנושאים הבאים:
  - כתיבה מדעית.
  - קריאת טקסטים.
  - מיומנויות מחשב.

- קורס פסיכומטרי בתנאים מותאמים ללקויי ראייה ועיוורים.
- פעילויות העשרה חברתית במגוון תחומים: טיולים, ימי עיון, מסיבות, פעילויות ספורט ועוד.

למי מיועדת התכנית?

התכנית מיועדת לאנשים עם עיוורון ולקות ראייה מגילאי 18 ו-3 חודשים ועד גיל 27.

כמה זה עולה?

תלמידים בתכנית המכינה פטורים מתשלום שכר לימוד.

מהם תנאי הקבלה?

גיל מעל 18 שנים ושלושה חודשים ולא יותר מגיל 29.
תעודת עיוור או אישור נכות ראייה מהמוסד לביטוח לאומי (מעל 40%).
עמידה בהצלחה בראיון אישי
עמידה בבחינות ידע באנגלית ובמתמטיקה

מי מפעיל את התכנית?

התכנית פועלת בסיוע עמותת עלייה.

היכן מתקיימים הלימודים?

הלימודים מתקיימים במרכז הלמידה לעיוור הממוקם באוניברסיטה העברית בירושלים, בהר הצופים.

כיצד פונים?

מרכז למידה לעיוור: מען למכתבים: ת.ד. 24051, הר הצופים, ירושלים,
9124001; טלפון: 02-5883933, 02-5882155; פקס: 02-5826166.

4.6 בתי ספר של החינוך המיוחד

תלמידים עיוורים ולקויי ראייה לומדים במסגרות החינוך המיוחד בהתאם להחלטת ועדת שילוב.

חלק מהמסגרות הן פנימייתיות וחלק יומיות וקיימות שתי מסגרות נבדלות לתלמידים עיוורים.

להלן פירוט המסגרות הנבדלות:

ביה"ס הלן קלר:

אוכלוסיית יעד: תלמידים עיוורים במגזר הערבי.

בית חנינא, מזרח ירושלים, טלפון: 02-5833841; פקס: 02-6745167;
דוא"ל: hkf@netvision.net.il

קרן אור:

אוכלוסיית יעד: תלמידים עיוורים עם נכויות מורכבות נוספות.

רח' אבא הלל סילבר 3, ירושלים ת.ד. 23523, 9123401; טלפון: 073-2400200
פקס: 02-5869096; דוא"ל: Krnor1@netvisioion.net.il

בית חינוך עיוורים:

אוכלוסיית יעד: תלמידים עיוורים במגזר היהודי.

רח' דגל ראובן 5, ירושלים 9543303; טלפון: 02-6599555; פקס: 02-6599542
דוא"ל: vrin.mail@gmail.com

4.7 הנגשה בתחום הלימוד

כחלק ממתן הזדמנות שווה לכלל התלמידים במערכת החינוך, משרד החינוך מחויב להנגיש את הלמידה לתלמידים עיוורים או כבדי ראייה.

חוזר מנכ"ל משרד החינוך, תשע"ד 12(א) מספר 1.2-44 מסדיר את ההתאמות וההנגשות לילדים עם לקויות ראייה במערכת החינוך.

החוזר מפרט את התקנות המחייבות את כלל מוסדות החינוך בישראל, ומפרט את הכלים שהוא מעניק לילדים.

אם נתקלתם בבעיה עם בית הספר, תוכלו להיעזר בחוזר זה.

אלו חומרים חייבים בהנגשה?

ספרי לימוד וחומרים בית ספריים (דפי עבודה, דפי מידע, מבחנים וכו'):

יש לבצע הנגשה, בהתאם לצורך, לאחת מן הדרכים הבאות:

- הגשת החומר בכתב ברייל.
- הגדלת החומרים הכתובים.
- הפיכת החומר הכתוב לקובץ דיגיטלי או קובץ שמע (הקלטה).

מבחנים חיצוניים ובחינות:

יש לבצע הנגשה, בהתאם לצורך, לאחת מן הדרכים הבאות:

- בגרות הקראה.
- הכתבה.
- שעתוק.
- המרת המבחן לברייל.
- הגדלת הכיתוב בדף הבחינה.
- הפיכת דף הבחינה לקובץ דיגיטלי או קובץ שמע (הקלטה).

מי קובע מהי ההתאמה הדרושה?

בבית הספר היסודי:

המורה התומך (משך זמן ההערכה הוא כחודש ימים).

בחטיבות העליונות:

בתחילת השנה ימנה מנהל בית הספר אחראי מטעמו על הנגשת החומר הלימודי לתלמידי החטיבה.

בתחום, בחטיבה העליונה, יבוצע הערכה של ההתאמות הנדרשות לתלמיד בתחומים השונים, בשיתוף הצוות החינוכי.

ניתן להיעזר במורה תומך הקשור למתי"א (מרכז תמיכה יישובי/אזורי) הקרוב.

הנגשת הפעילות בביה"ס

הפעילות החברתית המתקיימת בין כתלי בית הספר, חייבת להיות מונגשת גם עבור הילד העיוור, על מנת שיוכל להשתתף בה, כשווה בין שווים. תלמיד עיוור או לקוי ראייה זכאי ליהנות מכל פעילות בית ספרית כולל אירועים, טיולים, פעילות זהירות בדרכים והכנה להתנהגות בשעת חירום, וחובתו של מנהל בית הספר להנגיש עבורו את הפעילות כך שהוא יוכל ליהנות ממנה בצורה בטוחה ככל תלמיד אחר.

כמפורט בחוזר מנכ"ל משרד החינוך, תשע"ד 12(א) מספר 1.2-44.

כיצד מתבצעת הנגשת הפעילות?

טיולים ופעילות מחוץ לבית הספר: יש להצמיד מלווה לתלמיד העיוור/לקוי הראייה, בהתאם לצורך.

אירועים: יש להצמיד מלווה לתלמיד העיוור/לקוי הראייה וכן לתמלל את הנעשה באירוע.

פעילות בנושא זהירות בדרכים: יש להצמיד לתלמיד העיוור/לקוי הראייה חבר רואה, בשעת פעילות.

פעילות הכנה לשעת חירום: יש להצמיד לתלמיד העיוור/לקוי הראייה אדם או חבר רואה וכן לתמלל את הנעשה בפעילות. במידת האפשר: יש להכין התלמיד לקראת הפעילות.

הנגשה פיזית של בית הספר

בית ספר, שבו לומד תלמיד עיוור או לקוי ראייה, חייב, על פי חוק, להיות מונגש פיזית על מנת להבטיח את שלומו ובטחונו של התלמיד. ההנגשה תתבצע באמצעות שילוט מוגדל, סימון ברייל, סימון תבליטים, וכן תתבצע כל הנגשה נדרשת אחרת כגון: מניעת סנוור באמצעות וילון אטום, הצללה, גידור מכשולים וכדומה.

ההנגשה תתבצע כמפורט בחוזר מנכ"ל משרד החינוך, תשע"ד 12(א) מספר 1.2-44.

4.8 לימודים והכשרה מקצועית על תיכונת כולל אקדמית

אדם עיוור ולקויי ראייה יכול להשתלב בלימודים על תיכונת, כולל לימודים אקדמיים לצורך הכשרה מקצועית. הבסיס לתוכנית ההכשרה הינו אבחון מקצועי. בעת ההכשרה, זכאי האדם העיוור לעזרה וסיוע הממומן על ידי אגף השיקום במוסד לביטוח לאומי.

מסלול הלימודים כולל תכניות טרום שיקום שכוללות:

1. השלמה ושיפור בגרויות.
2. הכנה למבחן הפסיכומטרי ומכינה ללימודים אקדמיים.
3. השלמת ידע בשפות ובשימושי המחשב.

אבחון לבחירת מסלול לימודים על תיכונת

אדם עיוור ולקויי ראייה המעוניין להמשיך ללמוד לאחר סיום התיכון, על מנת לרכוש מקצוע, יכול לעבור אבחון מקצועי שיכוון אותו למסלול הלימודים המיטבי עבורו בהתאם לרצונותיו, יכולותיו וכישוריו.

על פי תוצאות האבחון, יחליט הנבדק אם לפנות למסלול לימודים אקדמי או למסלול לימודים מקצועי לא אקדמי.

מהו אבחון מקצועי?

אבחון מקצועי הינו אבחון שמטרתו לזהות את היכולות הלימודיות והכישורים של הנבדק וכן את נטיותיו התעסוקתיות ותחומי העניין שלו, על מנת לכוונן למקצוע המתאים ביותר עבורו.

מי זכאי לאבחון מקצועי?

אדם בעל עיוורון או לקות ראייה המוכר במוסד לביטוח לאומי וזכאי לשיקום מקצועי.

מה כולל תהליך האבחון?

- בדיקת היכולות הלימודיות, הכישורים והנטיות התעסוקתיות.
- גיבוש תכנית שיקום תעסוקתי כוללת ומקיפה, המותאמת לצרכיו וליכולותיו של הלקוח כולל הכוונה להכשרה מקצועית, בסיום האבחון.
- הבדיקה אורכת כיומיים-שלושה.

האם האבחון כרוך בתשלום?

האבחון לאדם בעל עיוורון או לקות ראייה המוכר במוסד לביטוח לאומי, הינו ללא עלות לאזרח וממומן על ידי הביטוח הלאומי.

כיצד פונים?

הפניה מתבצעת באמצעות עובדי השיקום במוסד לביטוח לאומי או העו"ס במחלקה לשירותים חברתיים או באמצעות רכזי ההשמה של השירות לעיוור.

היכן מתבצע האבחון?

מגדל אור, יעדים לצפון:

אברהם דנינו 4, קריית חיים 2624227; טלפון: 077-7721333;
דוא"ל: info@migdolor.org.il

לתשומת לב: קיימת אפשרות למגורים בפנימייה במקום.

שלוחת תל אביב: רח' ההגנה 34, תל אביב-יפו 677237; טלפון: 077-7721382.

האגודה למען העיוור - הרצליה:

חובת הלבבות 11, הרצליה 4632313; טלפון: 09-9506111; דוא"ל:
shikum@shikumsharon.org

שלוחת רחובות: רחוב משה פריד 2, פינת משקה, רחובות 7638751;
טלפון: 08-9475151; דוא"ל: 994299-r@bezeqint.net

סיוע לסטודנט הלומד

עמותת על"ה, בסיוע השירות לעיוור במשרד הרווחה והשירותים החברתיים והמוסד לביטוח לאומי, הקימו ופיתחו יחידות תמיכה באוניברסיטאות

ובמכללות, שמטרתן להפוך את הלימוד האקדמי לנגיש עבור אנשים עיוורים או לקויי ראייה.

בכל מרכז ישנו עובד סוציאלי המסייע בהתמודדות הרגשית וכן ציוד טכנולוגי מונגש, וגישה מונגשת לספריית האוניברסיטה.

סטודנט יכול לקבל סיוע במגוון תחומים:

שיעורי עזר:

- השיעורים ניתנים בשלושה מקצועות שבהם יש בעיה ייחודית כתוצאה מבעיית הראייה, לדוגמא: סטטיסטיקה.
- הסיוע ניתן לפי הצורך, אך לא יותר מ-45 שעות חודשיות.

הנגשת חומרי הלימוד והציוד:

- **הקראות:** הסטודנט זכאי למקריא שיעמוד לרשותו להקראת חומר לימודי במקצועות בהם לא ניתן להסתפק בקריאת החומר בלבד.
- **הקלטות** של ספרי לימוד או מאמרים וכן הגדלת הכתב של חומרי הלימוד: סטודנט רשאי להשאיל חומרי לימוד מוקלטים מהספרייה המוקלטת.
- **מי הגורם האחראי?** הספרייה המוקלטת מופעלת באמצעות עמותת עלייה.
- **ציוד לימודי מונגש:** הסטודנט זכאי לקבל ציוד לימודי מונגש כגון: דיסקים, מכשירי הקלטה, דפי ברייל ומכונת ברייל.
- **חונך:** מלווה ברחבי האוניברסיטה ובספרייה.
- **עמדת מחשב:**

בשלב האבחון ניתנת המלצה לעמדת מחשב מונגשת ומותאמת ללקות הראייה.

מי מממן את עמדת המחשב?

המוסד לביטוח לאומי מממן את העמדה לפי הקריטריונים שנקבעו. עד לקבלת המימון, יינתן הציוד באמצעות מאגר ההשאלה של עמותת עלייה.

• **סיוע כספי:**

החזר עבור צילומים של חומר הלימוד.

החזר הוצאות נסיעה

פנייה:

אוניברסיטת בן גוריון, מזכירת יחידה למעורבות; טלפון: 08-6477389;
דוא"ל: meravy@bgu.ac.il

אוניברסיטת בר אילן, רכזת יחידה למעורבות; טלפון: 03-5351522;
דוא"ל: miri.gorodetzky@mail.biu.ac.il

אוניברסיטת חיפה, דיקנט הסטודנטים; טלפון: 04-8249280;
דוא"ל: ssinai@univ.haifa.ac.il

אוניברסיטת תל אביב, עו"ס אחראית שלוחה; טלפון: 03-6406531;
דוא"ל: ilanaka@post.tau.ac.il

האוניברסיטה העברית - גבעת רם, ראש צוות מיחשוב; טלפון: 02-5882180;
דוא"ל: alons@alehblind.org.il

הטכניון, עו"ס דיקנט הסטודנטים; טלפון: 04-8294546

המכללה האקדמית אחוה, דיקן הסטודנטים; טלפון: 08-8588355;
דוא"ל: manor_e@achva.ac.il

המכללה האקדמית צפת, דיקנט הסטודנטים; טלפון: 04-6927767

המסלול האקדמי המכללה למנהל, רכזת דיקנט הסטודנטים;
טלפון: 03-9634388; דוא"ל: miritbe@hdq.colman.ac.il

מכינה לעיוור, ראש צוות מיחשוב; טלפון: 02-5882180;
דוא"ל: alons@alehblind.org.il

מכללת אשקלון, מנהלת מרכז תמיכה; טלפון: 08-6789211;
דוא"ל: ravidg@ash-college.ac.il

מכללת בית ברל, סגן מנכ"ל; טלפון: 09-7476378; דוא"ל:
adida@beitberl.ac.il

מכללת הגליל המערבי, דיקנט הסטודנטים; טלפון: 04-9015280

מכללת הדסה, דיקנט הסטודנטים; טלפון: 02-6291938

מכללת לוינסקי, דיקנט הסטודנטים; טלפון: 03-6902403

מכללת ספיר, דיקן הסטודנטים; טלפון: 08-6801435

מכללת עמק יזרעאל, ראש מדור סיוע סטודנטים; טלפון: 04-6423468;

דוא"ל: Michalf@yvc.ac.il

מרכז למידה לעיוור ירושלים - מרכז ראשי, ראש צוות מיחשוב; טלפון: 02-

5882180; דוא"ל: alons@alehblind.org.il

הכשרה מקצועית שאינה אקדמית

ההכשרה מתבצעת בהתאם לסוג התוכנית ובהתאם ליכולותיו ולרצונותיו של המועמד.

לפיכך, ההכשרה יכולה להינתן במרכז שיקום או במרכזי הכשרה בקהילה.

מה כוללת הכשרה הניתנת במרכזי השיקום?

- הקניית מיומנויות שימוש בעזרים טכנולוגיים מותאמים.
- הקניית מיומנויות הנדרשות בסביבת עבודה נורמטיבית כולל: דרכים לחיפוש עבודה, תקשורת עם עמיתים וממונים, ניהול זמן, חובות וזכויות במקום עבודה.
- הקניית הרגלי עבודה, כולל התמודדות עם מצבי לחץ, מוטיבציה ויוזמה אישית בעבודה.
- הדרכה לניידות ותפקוד עצמאי ובטוח.
- הכשרה לתפקיד.
- בנוסף, קיימים קורסים המיועדים ומונגשים בלעדית לאנשים לקויי ראייה או עיוורים, לדוגמא:
  - קורס עיסוי רפואי.
  - קורס דוברות ופרסום.

4.9 כתיבה וקריאה בכתב ברייל

כתב ברייל נותן את אפשרות קריאה וכתבה לאנשים עיוורים ולקויי ראייה. כתב זה פותח על ידי לואי ברייל במחצית השנייה של המאה ה-19.

כתב ברייל הינו כתב נקודות שבו כל "אות" מיוצגת באמצעות הימצאות/היעדר של 6 נקודות ב"תא" בן 6 נקודות המסודרות במערך של 2 טורים ו-3 שורות, צירופי הנקודות משתנים, וכך נוצרת סידרה בת 63 סימנים שונים, כמות המספיקה להכיל את כל אותיות הא"ב, מספרים, ותווים מוזיקליים.

כתב ברייל עברי											
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	פ
⠠	⠠	⠠	⠠	⠠	⠠	⠠	⠠	⠠	⠠	⠠	⠠
ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	
⠠	⠠	⠠	⠠	⠠	⠠	⠠	⠠	⠠	⠠	⠠	

כתב הברייל מאפשר קריאה נוחה וקלה באמצעות מישוש ע"י כרית האצבעות. מסיבה זו הוא זכה לתפוצה רחבה ברחבי העולם.

לרשותם של אנשים הקוראים וכותבים בכתב ברייל עומדים עזרים רבים בתחום.

יחד עם זאת, ההערכות בארץ ובעולם הינן שרק מיעוט מהעיוורים משתמשים בכתב הברייל. מדובר בהערכות בלבד שאינן מתבססות על מידע מדויק.

כתב הברייל קל יותר לרכישה בגיל צעיר שבו נרכשת מיומנות הקריאה. מאידך, רוב האנשים מתעוררים במהלך חייהם הבוגרים.

השימוש בכתב ברייל אפשרי למי שיש לו תחושה בקצות האצבעות. מאידך, חלק מהסיבות לעיוורון נובעות ממחלות הפוגעות בתחושה זו, ובכללן סוכרת או אירוע מוחי.

כתב הברייל כרוך בעלויות גבוהות שכן הפקה של ספר בברייל דורשת שימוש בדפים מיוחדים ויקרים, במדפסת ברייל יקרה ובכמות נייר גבוהה מהנדרש לספר רגיל.

היכן לומדים כתב ברייל?

ניתן ללמוד באמצעות מורה תומכת מטעם משרד החינוך המלמדת קריאה וכתיבה לתלמידים.

ניתן ללמוד באמצעות מורה להדרכה שיקומית למי שנמצא מתאים, ללא הגבלת גיל.

ניתן ללמוד באמצעות מורה במרכז שיקום מגדל אור - למשתקמים שנמצאים מתאימים.

האם הלימוד כרוך בתשלום?

השירות ניתן ללא עלות לאזרח.

כיצד פונים?

ללימוד בעזרת מורה תומכת, יש לפנות למשרד החינוך.

ללימוד בעזרת מורה שיקומית, יש לפנות אל העו"ס במחלקה לשירותים חברתיים במקום המגורים.

תרגול ברייל:

תרגול בזיהוי מהיר של אותיות ברייל.

"לקרא ברייל בעיניים" - סדנה להורים, מורים ולכל מי שרוצה לקרא ברייל בעיניים.

פרק 5: עזרים

הטכנולוגיה המתקדמת מאפשרת לאדם העיוור ולקוי הראייה חיים עצמאיים ואיכותיים יותר. כמעט בכל פעולות החיים, נעזר האדם העיוור בעזרים טכניים.

לדוגמה מאחר שכתובה בעט או בעיפרון כמעט איננה אפשרית לאדם עיוור או לקוי ראייה, הוא יכול לכתוב באמצעות מכונת ברייל המצוידת בנייר מיוחד או באמצעות צג ברייל המנגיש עבורו את המחשב. בדומה לכך, קריאה כמעט איננה אפשרית ללא עזרי הנגשה כגון: מגדלות מיוחדות ותוכנות המקריאות את הכתוב.

הליכה עצמאית מתאפשרת לאדם שאינו רואה או שראייתו לקויה, בעזרת מקל או כלב נחייה.

בנוסף, קיימים משחקים מונגשים לניצול שעות הפנאי, כגון: שש-בש, שח מט, דמקה, קלפים, משחקי כדור. כל אלו מאפשרים לאדם העיוור משחק והנאה יחד עם אנשים רואים.

כדי לאפשר לאדם העיוור שימוש נרחב במוצרים אלה, מסבסד השירות לעיוור את המוצרים ברמות סבסוד שונות בהתאם לחיוניות הפריט.

הסבסוד מתבצע בהתאם להוראת תע"ס 6.7.

מומלץ להתייעץ בטרם רכישה עם מורה להדרכה שיקומית לגבי המוצר המתאים.

את הפריטים המונגשים ניתן לרכוש במחירים מסובסדים:

רכישה מסובסדת במרכז לעיוור בישראל, רח' חכמי 10, תל אביב 6777810; טלפון: 03-7915555

קיימת אפשרות לרכישה בשוק החופשי וקבלת החזר, ההליך נעשה באמצעות העברת חשבונית מס במקור, צילום תעודת זהות ותעודת עיוור למרכז לעיוור בישראל.

החנויות הבאות מתמחות בצידוד עזר לאדם העיוור שכולל גם מכשירים אלקטרוניים:

טמ"ס, תוכנות הגדלה ושאר עזרי יומיום:

המרכז לעיוור בישראל, רח' דוד חכמי 10 תל אביב 6777810; טלפון: 03-7915555; דוא"ל: info@blinds.org.il

עזרי ראייה ועזרי הנגשה טכנולוגיים:

ת.ש.ר. געש, קיבוץ געש, טלפון: 09-9529366; דוא"ל: tsr@gaash.co.il

עזרי הנגשה טכנולוגיים:

חי כהן, רח' בית הדפוס 22 ירושלים, 02-5003646;
דוא"ל: c-h-a-i@inter.net.il

עזרי הנגשה טכנולוגיים:

Let's Talk, רח' דרך ההגנה 34, תל אביב, טלפון: 03-5714131;
דוא"ל: Support@Ltalk.net

עזרי הנגשה טכנולוגיים:

לראות פלוס, לשם 51, נעלה 7193200; טלפון: 058-6686855;
דוא"ל: info@lirotplus.co.il

עזרי הנגשה טכנולוגיים:

משכן הראייה, רח' החבצלת 21, ירושלים, טלפון: 02-6243757;
דוא"ל: LV@fondation-optical-center.com

טמ"ס ותוכנות הגדלה:

לייזר נעמי, רח' רח' החצב 3/2, זכרון יעקב, טלפון: 054-7632236;
דוא"ל: Nomi.leizer@gmail.com

אתרי אינטרנט בהם ניתן לקבל מידע על עזרי ראייה:

- "עזרים" - אתר משותף למילבת ול"אופק לילדינו".
- אתר המרכז לעיוור בישראל.

**מוקד תמיכה טלפוני שבו ניתן לקבל סיוע בשימוש בעזרים
טכנולוגיים מונגשים:**

טלפון: *9366

5.1 עזרי ראייה

זכוכית מגדלת

בשוק נמצא מגוון רחב של זכוכיות מגדלת. חלקן מיועדות לתלייה על הצוואר, ללא צורך בשימוש בידיים, חלקן לשימוש ידני, חלקן נראים כדף המונח על גבי הטקסט ועוד.

לצורך בדיקת ההתאמה של המגדלת הנחוצה יש לפנות למכון לראייה ירודה (ראה פרק 2.6).

ציוד זה לא מסובסד

משקפי שמש

קיים מגוון רחב של משקפי שמש.

המשקפיים מיועדים למניעת סנוור.

לצורך התאמה יש לפנות למכון לראייה ירודה (ראה פרק 2.6).

ציוד זה לא מסובסד.

מנורת שולחן

בשוק קיימים מגוון רחב של מנורות שולחן.

לצורך התאמה יש לפנות למכון לראייה ירודה (ראה פרק 2.6).

משקפיים טלסקופיים או מיקרוסקופיים

משקפיים מיוחדים המותאמים ע"י רופא מומחה לרפואת עיניים ו/או על ידי אופטומטריסטים העוסקים בתחום אביזרים לבעלי ראייה ירודה. המשקפיים מאפשרים שיפור בחדות הראיה.

לצורך התאמה יש לפנות למכון לראייה ירודה (ראה פרק 2.6).

לסבסוד זכאים אנשים בגילאי 18 ומעלה.

גובה הסבסוד: 35% לבעלי תעודת עיוור.

הסבסוד ניתן בכפוף לקריטריונים הכתובים בהוראת התע"ס 6.7.

תקופת בלאי: 5 שנים.

סבסוד לילדים:

נמצא בסל הבריאות.

כיצד מממשים את הזכאות?

פנייה לקופות החולים. יש להצטייד בהמלצה של רופא עיניים מומחה ובה האבחנה העינית המדויקת והמלצה לאביזר הראיה.

תקופת בלאי: 5 שנים.

הערה: במקרים בהם המשקפיים אינם מתאימים וטרם חלפו חמש שנים, יש לצרף מכתב מנומק מרופא עיניים מומחה.

עדשות מגע לילדים עד גיל 18

עדשות מגע בקוטר רגיל, ניתנות במצבים בהם, על פי קביעת רופא עיניים מומחה, לא ניתן להגיע לחדות ראייה סבירה באמצעות משקפים.

העדשות ניתנות במצבים אלה:

- לאחר ניתוח להוצאת ירוד ללא השתלת עדשה מלאכותית,
- כשהעין קצרה או ארוכה מאד
- בקרטוקונוס (Keratoconus), קרטוגלובוס (Keratoglobus), או degeneration Pellucid marginal corneal (PMCD).
- במקרה שבו חדות הראיה עשויה להשתפר ב-3 שורות לפחות לפי לוח קריאה בסטנדרט בינלאומי דוגמת לוח ETDRS או מקביל, לעומת חדות הראיה המיטבית בעזרת משקפיים.

כיצד מממשים את הזכאות?

פנייה לקופות החולים. יש להצטייד בהמלצת רופא מומחה לרפואת עיניים. על ההמלצות להכיל את האבחנה העינית המדויקת והמלצה לאביזר הראיה.

עדשות רכות - ניתן לקבל עד 10 עדשות בשנה לכל עין.

עדשות קשות - ניתן לקבל עד 2 עדשות בשנה לכל עין.

אם חל שינוי במצב הראיה ולפי המלצת רופא עיניים מומחה, משרד הבריאות יבחן את האפשרות לסייע.

5.2 עזרי ברייל

העזרים ניתנים לרכישה במרכז לעיוור בישראל, רחוב דוד חכמי 10, תל אביב.
טלפון: 03-7915555.

מכונת ברייל

קיימים סוגים שונים של מכונות:

- מכונה רחבה
- מכונה מותאמת לילדים
- מכונה חשמלית
- מכונה ליד אחת

סבסוד: 90%

תקופת בלאי: 5 שנים

דפים למכונת ברייל

דף המיועד למכונה, בלתי מחיק. קיימים דפים רציפים או בודדים, כמו כן קיימים דפי מדבקות או דפי פלסטיק להדפסה בברייל או דפים שקופים.

סבסוד: 70% עד 4 חבילות בשנה.

לסטודנטים: שתי חבילות נוספות בכפוף לאישור מיוחד.

מדבקות סימון על מוצרים

חורטים בברייל על המדבקה את פרטי המוצר ומדביקים.

סבסוד: 50%

תקופת בלאי: 5 שנים

מחק ברייל

עשוי עץ, למחיקת כיתוב ברייל.

לא מסובסד

סרגל ברייל

סרגל מתמטי בצבע צהוב שחור עם סימונים מובלטים וכיתוב בברייל.

סבסוד : 90%

תקופת בלאי : 5 שנים

ערכת הנדסה

הערכה מכילה :

- סרגל באורך 20 ס"מ
- סרגל באורך 15 ס"מ
- מד זווית
- עזרים לשרטוט

סבסוד : 70%

תקופת בלאי : שנתיים

סרגל לכתיבת ברייל

סרגל מיוחד לכתיבת ברייל. ישנן 4 או 6 שורות עשוי מפח דק.

מניחים נייר ברייל וכותבים עם מרצע.

סבסוד : 90%

תקופת בלאי : 5 שנים

מרצע לכתיבת ברייל ביד

לחריטה ידנית.

לא מסובסד

שורון

מסייע לכתיבת שורות ישרות.

לא מסובסד

מדפסת ברייל

קיימים סוגים וגדלים שונים.

לא מסובסד

נייר רציף למדפסת ברייל

לא מסובסד

צג ברייל למחשב

מתרגם את הטקסט הכתוב על המסך, לכתב ברייל.

קיימים בשוק סוגים שונים, גדלים שונים ומגוון רחב של מחירים.

סבסוד : 80% ולא יותר מ-36,000 ש"ח

ללא תקופות בלאי

בתנאים הבאים:

בעל תעודה מעל לשנתיים

בכפוף למילוי טופס בקשה

בכפוף להחלטת "וועדת סבסוד ציוד ממוחשב"

בכפוף למסגרת התקציב

שעוני ברייל

מגוון רחב של שעונים מותאמים לאישה או לגבר בעיצובים ובצבעים שונים, שעוני יד או שעוני שולחן. לחיצה על הכפתור במיקומה של השעה 4, נפתח השעון ומאפשר קריאת השעה על-ידי מישוש ספרות הכתובות בברייל.

סבסוד : 85%

תקופת בלאי : שנתיים

טיימר ברייל

לטיימר יש נקודות הניתנות למישוש ומסמנות את הזמן.

סבסוד: 50%

תקופת בלאי: שנתיים

סרט מדידה

סרט מדידה עם סימוני מתכת.

סבסוד: 50%

תקופת בלאי: 5 שנים.

גלובוס

גלובוס ללימוד גיאוגרפיה עם סימונים בולטים של ארצות, יבשות וימים.

כיתוב ברייל.

סבסוד: 50%

תקופת בלאי: 5 שנים. מכיתה א'

5.3 עזרי מטבח

העזרים ניתנים לרכישה באמצעות **במרכז לעיוור בישראל**, רחוב דוד חכמי 10, תל אביב. טלפון: 03-7915555.

כפפה לתנור

לא מסובסד

מד נוזלים

מכשיר שנועד לסייע לאדם עיוור למזוג את הנוזלים כמו (תה, קפה, מים, וכד') מבלי שישפך על המשטח. "מלבישים" את מד נוזלים על שפת הכוס, מוזגים את הנוזלים לתוך הכוס, ברגע שהנוזל מגיע אל המוליכים הארוכים, נשמע צפצוף מקוטע איטי. מוסיפים עוד מזיגה קטנה ואז מגיע הנוזל למוליך האמצעי של מד נוזלים, כעת אנו נשמע צפצוף מקוטע מהיר.

מופעל ע"י סוללה אחת עגולה.

סבסוד: 50%

תקופת בלאי: שנתיים

טיימר עם ספרות מוגדלות או כתב ברייל

לא מסובסד

מאזני מטבח מדברים

משקל מזון עם קערה גדולה, בעל משוב קולי, כיוון עצמת קול ובסיס למניעת החלקה.

סבסוד: 50%

תקופת בלאי: 5 שנים.

מיקרוגל מדבר

לא מסובסד

קנקן מדידה מדבר

לא מסובסד

5.4 עזרים לתפקוד יום יומי

העזרים ניתנים לרכישה באמצעות **במרכז לעיוור בישראל**, רחוב דוד חכמי 10, תל אביב. טלפון: 03-7915555.

מחזיק גרביים

תופסן לגרביים במטרה לכבס ולייבש מבלי שייפרד הזוג.

לא מסובסד

בודק סוללות

בודק כמה זמן טעינה נותר בסוללה.

סבסוד: 50%

תקופת בלאי: 5 שנים

מזהה צבע

מצמידים את החיישן למשטח ולוחצים על הלחצן, המכשיר מכריז מה הצבע.

סבסוד: 70%

תקופת בלאי: 7 שנים

מד מדידה מדבר

לא מסובסד

מדחום מדבר

מקריא את הטמפרטורה.

סבסוד: 50%

תקופת בלאי: 3 שנים

מד לחץ דם מדבר

סבסוד: 70%

תקופת בלאי: 5 שנים

מד סוכר מדבר

לא מסובסד

משקל אדם מדבר

סבסוד: 50% **תקופת בלאי:** 5 שנים

קוצץ ציפורניים מותאם לעיוור

קוצץ ציפורניים משולב עם זכוכית מגדלת ותאורה

לא מסובסד

מתקן המסייע לקיפול בגדים

מתקן הבנוי משלוש כנפיים. פורסים את הבגד על המתקן, מקפלים ופותחים את הכנפיים זו אחר זו. מקפל את כל סוגי הבגדים.

לא מסובסד

פינצטה עם תאורה

לא מסובסד

עזרים להשחלת חוטים

מחט עם קוף נפתח או מתקן השחלה

לא מסובסד

סדרן תרופות

סדרנים שונים למספר שונה של ימי או תרופות

לא מסובסד

5.5 עזרי ניידות

לרכישה באמצעות **במרכז לעיוור בישראל**, רחוב דוד חכמי 10, תל אביב. טלפון: 03-7915555.

מקל נחייה

סבסוד: 90%

תקופת בלאי: פעמיים בשנה

גלגלת למקל נחייה

מתאים לכל מקל נחיה. האדם העיוור מתאים לעצמו את הגלגלת הנוחה לו להליכה בתיאום עם מורה שיקומית.

סבסוד: 90%

תקופת בלאי: פעמיים בשנה

מקל לייזר

מקל נחיה המשתמש בהדים על קוליים בעת היתקלות עם מכשולים. ההדים מיתרגמים לרטט בכפתורים על ידית המקל, המסמן למשתמש היכן נמצא המכשול ובאיזה מרחק. באופן זה מאפשר המקל בניית מפה מרחבית של הסביבה.

לא מסובסד

מקל נחייה תומך

מקל נחייה מותאם לתמיכה באדם מבוגר המתקשה בהליכה.

סבסוד: 90%

תקופת בלאי: פעמיים

5.6 עזרי תקשורת וטכנולוגיה

נגני MP3

מיועד להשמעת ספרים המופצים ע"י הספרייה המרכזית לעיוורים. המכשיר נגיש לשימוש של אדם עיוור או לקוי ראייה. מקשי המכשיר נוחים ובלטים ושונים בצורתם ובמבנה פני השטח שלהם. ניתן לשלוט במהירות הנגינה ובעוצמתה ובטון הצליל המתנגן. כמו כן ניתן לדלג בצורה נוחה ומגוונת למקומות שונים בתוך הספר או המוסיקה. קיים רמקול מובנה איכותי ביותר וכן שקע לחיבור אוזניות.

סבסוד: 50%

תקופת בלאי: 3 שנים.

מדבקות לזיהוי קולי

מכשיר המאפשר הקלטה קולית על גבי מדבקה לצורך זיהוי מוצרים שונים. למכשיר מתלווה עט המזהה את ההקלטה ומקריא אותה. ניתן להדביק את התוויות גם על מוצרים בתא ההקפאה של המקרר. ניתן להסיר מדבקה ממוצר אחד לשם שימוש חוזר על מוצר אחר. אפשר לשנות את ההקלטה על כל מדבקה. ניתן להדביק על הבגדים ולכבס. מדבקות ניתן לרכוש במרכז לעיוור.

סבסוד: 50%

תקופת בלאי: 3 שנים.

לרכישה: במרכז לעיוור בישראל, רחוב דוד חכמי 10, תל אביב.
טלפון: 03-7915555.

יומן קולי

מבוסס על מחשב כף יד רגיל אשר כולל תוכנה ומקלדת נצמדת. מאפשר ניהול פגישות, ניהול רשימת אנשי קשר ומשימות, רישום תזכורות כתובות, הקלטת תזכורות קוליות, עריכת מסמכים, קריאת ספרים, האזנה למוסיקה. ניתן להקשיב לספרים מהספרייה לאחר העתקתם ישירות לתוך המכשיר.

סבסוד: 50%

תקופת בלאי: 3 שנים.

טמ"ס - טלויזיה במעגל סגור

מכשיר הגדלה המקרין את האזור הנצפה. פועל למרחק (אנשים), לוח בכיתה, ציור, פיסול), לקרוב (קריאה וכתביה) ולראייה עצמית (איפור וגילוח).

סבסוד: 50% ולא יותר מ-8,000 ש"ח.

ללא תקופת בלאי.

בתנאים הבאים:

- בעל תעודה מעל לשנתיים
- בכפוף למילוי טופס בקשה (ראה נספח 6)
- בכפוף להחלטת "וועדת סבסוד ציוד ממוחשב"
- בכפוף למסגרת התקציב

טלפון נייד עם הכוון קולי

טלפון עם חיווי קולי בשפה העברית בעל תצוגה גדולה לשיחה מוזהה. מכריז על שעה ותאריך. המידע המופיע בתצוגה יכול להופיע כטקסט שחור על רקע לבן או לבן על רקע שחור. למכשיר יש לחצנים גדולים נגישים ומובלטים.

סבסוד: 50%

חד פעמי.

לרכישה: במרכז לעיוור בישראל, רחוב דוד חכמי 10, תל אביב.
טלפון: 03-7915555.

טלפון נייד עם הכוון קולי

תוכנת הקראה למכשיר הסלולארי בשפה העברית (תומכת גם בשפות נוספות). התוכנה מקריאה כל פעולה המתבצעת במכשיר הסלולארי כגון: הקראת אנשי הקשר, הקלדת מספרים ואותיות, מסרונים (SMS), רשימות, תפריטים, שיחות נכנסות, שיחות יוצאות, שיחות שלא נענו, רשמקול ועוד.

סבסוד: 50%

חד פעמי.

לרכישה: במרכז לעיוור בישראל, רחוב דוד חכמי 10, תל אביב.
טלפון: 03-7915555.

מחשבון מדבר

מחשבון מדעי דובר בעל אופציה לימודית, המאפשרת מציאת מקש הפונקציה מבלי להפריע לפעולת החישוב. נכבה אוטומטית.

סבסוד: 50%

תקופת בלאי: 7 שנים

לרכישה: במרכז לעיוור בישראל, רחוב דוד חכמי 10, תל אביב.
טלפון: 03-7915555.

מחשבון מדעי

סבסוד: 70%

תקופת בלאי: 5 שנים מכיתה ג'

לרכישה: במרכז לעיוור בישראל, רחוב דוד חכמי 10, תל אביב.
טלפון: 03-7915555.

מחשב כף יד

מחשב כף יד המיועד לעיוורים, כולל מערכת קריאה קולית של ספרים ומסמכים, חיבור אינטרנט Wi-Fi, הקלטת הערות קוליות, גלישה באינטרנט, יומן פגישות, נגן מוזיקה.

סבסוד: 20% ולא יותר מ-1,200 ש"ח

תקופת בלאי: 5 שנים

לרכישה: במרכז לעיוור בישראל, רחוב דוד חכמי 10, תל אביב.
טלפון: 03-7915555.

מילון מדבר

קיימים סוגים שונים של מילונים הסורקים את המילה ומתרגמים אותה.

סבסוד: 70%

תקופת בלאי: 5 שנים מכיתה ג'

לרכישה: במרכז לעיוור בישראל, רחוב דוד חכמי 10, תל אביב.
טלפון: 03-7915555.

תוכנה קולית למחשב

תוכנת קורא מסך בעברית עם מנוע דיבור קולן ואפשרות לסריקת מסמכים מודפסים והצגתם דרך הפלט הקולי. התוכנה מאפשרת לרכז במקום אחד קטעי טקסט ממקורות שונים לפי סדר נתון, לצורך ציטוט או עריכה עתידית. אפשרות לעבודה עם מספר צגי ברייל במקביל, יכולות רבות ומגוונות של הקראה מהזיכרון ויכולת עבודה עם מילון דיבור. גמישות תצוגת המידע לפי שורות או לפי אובייקטים.

סבסוד: 70% ולא יותר מ-11,550 ש"ח.

ללא תקופת בלאי.

בתנאים הבאים:

- בעל תעודה מעל לשנתיים
- בכפוף למילוי טופס בקשה. ניתן להוריד את הטופס מאתר המשרד :
<http://www.molsa.gov.il/populations/disabilities/blindness/pages/blindnesshomepage.aspx>
- בכפוף להחלטת "וועדת סבסוד ציוד ממוחשב"
- בכפוף למסגרת התקציב

תוכנת הגדלה למחשב

תוכנת הגדלה + קורא מסך אשר מאפשרת לאדם בעל ראייה ירודה לעבוד עם מחשב באמצעות חיווי קולי במגוון שפות כולל עברית. באמצעות קורא המסך ניתן לקרוא טקסטים באינטרנט ואובייקטים רבים במחשב כגון תפריטים, רשימת קבצים, שולחן עבודה וכו'.

סבסוד: 50% ולא יותר מ-5,000 ש"ח.

ללא תקופת בלאי.

בתנאים הבאים:

- בעל תעודה מעל לשנתיים
- בכפוף למילוי טופס בקשה. ניתן להוריד את הטופס מאתר המשרד :
<http://www.molsa.gov.il/populations/disabilities/blindness/pages/blindnesshomepage.aspx>
- בכפוף להחלטת "וועדת סבסוד ציוד ממוחשב"
- בכפוף למסגרת התקציב

מאזני אדם מדברים

משקל עמידה דובר עברית

סבסוד: 50%

תקופת בלאי: 5 שנים

לרכישה: במרכז לעיוור בישראל, רחוב דוד חכמי 10, תל אביב.
טלפון: 03-7915555.

5.7 עזרי פנאי: משחקים מונגשים

קיים מגוון רחב של משחקים מונגשים. חלק מהמשחקים הונגשו במיוחד לעיוורים באמצעות כתב ברייל או הגדלה וטקסטורה, חלק יוצרו במיוחד בצורה שונה ומונגשת, וחלק הינם משחקים סטנדרטיים בשוק המאפשרים מישוש או שמשמעים צליל כחלק מובנה במשחק ולכן הם מונגשים גם לעיוור.

באתר **המרכז לעיוור** ניתן לראות מגוון רחב של משחקים : ibcu.org.il

רוב המשחקים מסובסדים בגובה : 50%

תקופת בלאי: שנתיים

להלן פירוט חלקי של המשחקים :

כדור שער

כדור מותאם למשחק "כדור שער" לעיוורים

לא מסובסד

כדור משחק

כדורגל ספוגי עם זמזם מובנה, המיועד למשחק כדורגל הזמזום מאפשר לדעת היכן נמצא הכדור מופעל ע"י סוללה.

סבסוד: 50%

תקופת בלאי: שנתיים

כדור סל עם פעמון

כדור סל אשר בתוכו נמצא פעמון. בעת הכדרור הפעמון מרשרש והעיוור שומע היכן הכדור נמצא.

סבסוד: 50%

תקופת בלאי: שנתיים

קלפים בכתב מוגדל או ברייל

קלפים מונגשים לאנשים עיוורים באמצעות כתב מוגדל או סימוני ברייל הקלף בגודל רגיל וכך ניתן לשחק אדם רואה עם עדם עיוור.

סבסוד: 50%

תקופת בלאי: שנתיים

דומינו

משחק דומינו מונגש לעיוור באמצעות טקסטורה שונה או נקודות מיחוש.

סבסוד: 50%

תקופת בלאי: שנתיים

דמקה

דמקה מונגשת לעיוור. לוח עשוי מעץ עם חלוקה בולטת השחקנים שונים בצבעם וסימון נוסף מעל ראש השחקן.

סבסוד: 50%

תקופת בלאי: שנתיים

שש-בש

לוח שש בש מחולק בתאים ע"י מחיצות דקות, הקוביות עם נקודות מובלטות, השחקנים עם סימון מעל לראשיהם.

סבסוד: 50%

תקופת בלאי: שנתיים

שח-מט

משחק שח מט לעיוור עשוי מלוח עץ. שחקנים בשני צבעים שונים, כאשר על ראש השחקן יש בליטה בכדי להבדיל מיריבו. השחקנים נתקעים בלוח על מנת שלא יפלו בעת מישוש הלוח.

סבסוד: 50%

תקופת בלאי: שנתיים

5.8 עזרים לצורכי אסתטיקה

עין תותבת

העין התותבת באה לשחזר את המראה של עין תקינה. התותבת עשויה חומרים אקריליים או זכוכית. בטכנולוגיה הקיימת, עין תותבת אינה מאפשרת ראייה. התותבת מוכרת בסל הבריאות עבור מי שעבר ניתוח להוצאת העין או שנולד ללא עין.

האם התקנת התותבת כרוכה בתשלום?

שירות התקנת התותבת ניתן באמצעות קופות החולים בכל גיל וללא השתתפות פונה.

כיצד מממשים את הזכאות?

יש לפנות לקופת החולים ולצרף המלצה של רופא עיניים מומחה הכוללת אבחנה מדויקת.

מהי תדירות החלפה של התותבת?

לתותבת עשויה זכוכית - החלפה אחת לשנה. במקרים בהם התותבת אינה מתאימה וטרם חלפה שנה, יש לצרף מכתב מנומק מרופא עיניים מומחה.

תותבת-עדשה סקלארית

תותבת-עדשה סקלארית דקה יותר מתותבת עין רגילה. התותבת הנ"ל באה לשחזר את המראה של עין תקינה. היא עשויה חומרים אקריליים או זכוכית. בטכנולוגיה הקיימת, תותבת סקלארית זו אינה מאפשרת ראייה. התותבת מוכרת בסל הבריאות עבור מי שעבר ניתוח להוצאת העין או שהעין שלו עכורה ומצומקת כתוצאה מלחץ תוך עיני או שהעין רגישה לגירוי חיצוני.

האם התקנת התותבת כרוכה בתשלום?

שירות התקנת התותבת ניתן באמצעות קופות החולים בכל גיל וללא השתתפות פונה.

כיצד מממשים את הזכאות?

יש לפנות לקופת החולים ולצרף המלצה של רופא עיניים מומחה הכוללת אבחנה מדויקת.

מהי תדירות ההחלפה של התותבת?

לתותבת עין/עדשה (תותבת) סקלראלית עשויה חומר אקרילי - אחת לחמש שנים.

במקרים בהם התותבת אינה מתאימה וטרם חלפו חמש שנים, יש לצרף מכתב מנומק מרופא עיניים מומחה.

5.9 השאלת עזרי ראייה

ניתן להשאיל עזרי ראייה הכוללים: מגדלות, טמ"ס, טלסקופ ידני, משקפי טלוויזיה, משקפי שמש, תאורה מיוחדת ועוד. כל זאת במטרה להתנסות בסביבה הטבעית בטרם רכישה.

מקומות להשאלת עזרים:

המכון לשיקום ראייה ירודה מיכאלסון ירושלים

מי זכאי?

רק מי שמגיע ומטופל במכון. לביקור במכון יש צורך בהפניה מרופא עיניים עם אבחנה, חדות ראייה ושדה ראייה בכפוף לאופי האבחנה לא תלוי בזכאות לתעודת עיוור.

מהו ההליך?

התאמת עזרים על ידי האופטומטריסט והשאררת צ'ק פיקדון.

לכמה זמן ניתן לשאול את הפריטים?

ההשאלה מוגבלת לחודש וחצי-חודשיים כשלעתים מאפשרים לזמן ממושך יותר.

כיצד פונים? טלפון: 02-6257552

המכון לשיקום ראייה ירודה הרצליה

מי זכאי?

כל המעוניין.

לא תלוי בזכאות לתעודת עיוור.

מהו ההליך?

התאמת אביזרים על ידי אופטומטריסט מומחה לראייה ירודה והשאת פיקדון (צ'ק/מוזמן/אשראי).

לכמה זמן ניתן לשאול את הפריטים?

ניתן לשאול את הפריטים למשך חודש עד חודשיים עם אפשרות להארכה.

כיצד פונים?

טלפון עם אפשרות להשאת הודעה: 03-6880523

טלפון ללא אפשרות להשאת הודעה: 03-6880560

כתובת: רחוב דוד חכמי 10, תך אביב, 6777810 בית המרכז לעיוור.

שימו לב:

במכון יש מאמנת בעזרי ראייה המתרגלת שימוש באביזרים השונים.

ניתן לרכוש ציוד במכון, כולל סבסוד לבעלי תעודת עיוור.

המכון לשיקום ראייה ירודה באר שבע

אלו אביזרים ניתן לשאול?

ניתן לשאול מגדלות עם תאורה מיוחדת, משקפיים, משקפיים טלסקופיים, תאורה מיוחדת.

מי זכאי?

אנשים המתקשים בתפקוד בחיי היום-יום עקב מצב ראייתם.

מהו ההליך?

בדיקת ראייה על ידי אופטומטריסט מומחה לראייה ירודה, התאמה והדרכה בשימוש באביזרי עזר, השאלת אביזרי עזר.

לכמה זמן ניתן לשאול את הפריטים?

בן שבוע לשבועיים.

כיצד פונים? טלפון: 08-6468426

המכון לשיקום ראייה ירודה מגדל-אור קרית חיים

מי זכאי?

כל מי שמגיע להיבדק במכון או בתחנות השירות. לא תלוי בזכאות תעודת עיוור.

מהו ההליך?

בדיקת אופטומטריסט מומחה לראייה ירודה, התאמה והמלצה על בסיס תוצאות הבדיקה.

ההשאלה תלויה בהשארת פיקדון בגובה יחסי לעלות האביזר המושאל.

לכמה זמן ניתן לשאול את הפריטים?

ההשאלה מוגבלת לחודש ימים.

כיצד פונים? טלפון: 077-7721300

שימו לב:

חלק מן העזרים ניתן לרכוש במחירים מסובסדים. לרכישת שאר העזרים, המכון מקשר עם הספקים.

יד שרה

אלו אביזרים ניתן לשאול?

ניתן להשאיל טמ"ס או מגדלות.

מי זכאי?

כל המעוניין.

מהו ההליך?

עבור השאלת טמ"ס: יש לעבור בדיקה במכון לראייה ירודה.

תוצאות והמלצות נשלחות בפקס לסניף יד שרה הקרוב ביותר למקום המגורים, ובהתאם למלאי מתאפשרת השאלת ציוד.

עבור מגדלות: אין אפשרות להשאיל אלא לרכוש באמצעות סניף ירושלים (גם טלפונית).

לכמה זמן ניתן לשאול את הפריטים?

טמ"ס מושאל ל-3 חודשי ניסיון תמורת פיקדון על סך 500 ש"ח.

ניתן להאריך ההשאלה מחודש רביעי ועד שנה תמורת דמי שימוש על סך 100 ש"ח לחודש.

כיצד פונים?

טלפון: 03-9543335, ימים א, ב, ד, ה בשעות: 00-12: 30: 9.

שימו לב:

ניתן לרכוש מגדלות בלבד.

עמותת על"ה

אלו אביזרים ניתן לשאול?

ניתן לשאול טמ"ס נייד ונייח.

מי זכאי?

סטודנטים בעלי לקות ראייה או כאלו הנמצאים בתקופת סטאז'. במקרים חריגים גם תלמידי ביה"ס אשר לא קיבלו עזרים דרך משרד החינוך. בנוסף, ישנה כמות מוגבלת של ציוד ישן אך תקין אשר ניתן בתרומה על מנת לשרת את האוכלוסיה שאינה עומדת בקריטריונים של הזכאות.

מהו ההליך?

הפנייה מעובדת שיקום מהביטוח הלאומי, או המלצת אבחון ממגדל אור המכון לראייה ירודה בהרצליה, או המלצה של עו"ס מהמחלקה לשירותים חברתיים ברשות המקומית.

אישור קבלה ללמודים אקדמיים או אישור לימודים אקדמיים. אישור זה יש לחדש מידי שנת לימודים.

אישור על ביטוח העזר. ביטוח מפני כל הסיכונים לציוד אלקטרוני מחוץ לבית.

חתימה על חוזה המתחדש מידי שנה.

לכמה זמן ניתן לשאול את הפריטים?

השאלה הינה למשך תקופת הלימודים באקדמיה ובתקופת הסטאז' הרלוונטי לתחום הלימודים.

כיצד פונים? טלפון: 02-5882180

פניה באמצעות אתר האינטרנט של עמותת על"ה.

שימו לב:

השירות כולל השאלה, הובלה, התקנה ותיקונים על תקלות רגילות, שלא קרו מתוך רשלנות.

מאגר השאלה השירות לעיוור - מגדל אור יעדים לצפון:

אלו אביזרים ניתן לשאול?

ניתן לשאול טמ"סים ניידים ונייחים.

מי זכאי?

כל אדם עיוור או אדם לקוי ראייה עובד ובעל תעודת עיוור שזקוק לציוד טכנולוגי לצורך עבודתו.

מתנדבים בשירות הלאומי או צבאי.

כיצד פונים?

פנייה לרכז ההשמה של השירות לעיוור השייך לאזור המגורים.

לכמה זמן ניתן לשאול את הפריטים?

6 חודשים עם אפשרות הארכה ל-6 חודשים נוספים.

שימו לב:

השירות כולל השאלה, הובלה, התקנה ותיקונים על תקלות רגילות, שלא קרו מתוך רשלנות.

5.10 מוקד תמיכה לשימוש בעזרים

מוקד שירות ותמיכה של **מגדל אור** מספק מענה ושירות ל:

- בעיות טכניות במחשבים, טלפונים חכמים ועזרים אלקטרוניים.
- אביזרי עזר טכנולוגיים כגון מנועי דיבור, תוכנות הגדלה, תוכנות קורא מסך, תוכנות סריקה, צג ברייל, טמ"ס ואחרים.
- תקלות בשימוש במחשב, גלישה באינטרנט, תוכנות פופולאריות כמו אופיס ועוד.
- תפעול טלפונים ניידים.
- פניות לקבלת שירותים ממגדל אור.

- הכוונה ומענה ראשוני לשירותי הדרכה שיקומית, הדרכת מחשבים, מציאת עבודה, בדיקות במכון לשיקום ראייה ירודה, אבחונים וכו'.

כיצד פונים?

פניה באמצעות הטלפון : 9366 *

פניה באמצעות הדואר האלקטרוני : hdmigdalor@migdalor.org.il

5.11 אפליקציות מסייעות

יש כיום אפליקציות רבות שנועדו לסייע לאנשים עיוורים ולקויי ראייה. להלן פרוט של חלק ממגוון האפליקציות שיכולות לסייע לאנשים עיוורים.

חייגן נגיש למכשירי אנדרואיד

האפליקציה מנגישה את הסמארטפון ומקילה על השימוש בו גם למשתמשים חדשים וחסרי ניסיון.

מי פתח את האפליקציה?

האפליקציה פותחה על ידי חברת פילוסופט.

אתר החברה : www.blind-mobile.com

כמה עולה האפליקציה?

האפליקציה משווקת במחיר מוזל לנושאי תעודת עיוור.

אפליקציות להאזנה לספרים

לטובת אנשים עיוורים ולקויי ראייה עומדות מספר אפליקציות האזנה לספרים.

קישורים באתר המשרד :

molsa.gov.il/populations/disabilities/blindness/accessories/pages/applications.aspx

להלן פירוט:

ספרים בעברית

האפליקציה מציעה אפשרות דפדוף וקריאה בעברית מימין לשמאל, התאמת פונטים על פי רצון המשתמש, אפשרות להוספת סימניות, הערות ומרקרים לטקסט וכמובן חנות ספרים וכן מדף ספרים וירטואלי המציג את שלל הספרים שנרכשו ועוד.

מה כוללת חנות הספרים?

החנות מציעה (נכון להיום) כ-1,500 ספרי קריאה, עיון, ספרי ילדים, ספרות ישראלית ומתורגמת ממגוון הוצאות הספרים בישראל.

כיצד ניתן לרכוש ספרים בחנות?

את הספרים ניתן לרכוש ישירות מהאפליקציה.

ספרי ילדים בעברית

אפליקציות הספרים בעברית לילדים מציעה מגוון רחב של ספרים, הפונים במיוחד לקהל הצעיר. בנוסף לספרי ילדים אינטראקטיביים שהאפליקציה מציעה, ניתן למצוא ספרי ילדים מוכרים ואף סדרות אהובות ונוסטלגיות.

ספרי שמע לאייפד

המלל של הספרים באפליקציה איננו מלווה במילים כתובות.

חשוב: ניתן להפעיל את האפליקציה ובמקביל להיכנס לאפליקציות אחרות.

למי מיועדים הספרים?

הספרים המוצעים הינם למבוגרים ולבני נוער.

ניתן למצוא גם ספרים באנגלית וברוסית.

אפליקציית נחייה לעיוורים

האפליקציה מבוססת על תמונת הסביבה המתקבלת ממצלמת העומק, המסייעת לעיוור לנווט בתוך מבנה, מתריעה בפניו על מכשולים בדרך באמצעות חיווי קולי, ומזהה ומכוונת אותו לאובייקטים נלמדים בחדר.

קישור באתר המשרד :

molsa.gov.il/populations/disabilities/blindness/accessories/pages/applications.aspx

אפליקציה לזיהוי צבעים

אפליקציה חינוכית המאפשרת לזהות צבעים על ידי המצלמה.

כאשר מכוונים את המצלמה לחפץ בצבע מסוים, האפליקציה מקריאה את הצבע.

האפליקציה מאפשרת לשמוע את הצבעים כ- Simple Colors או כ- Exotic Colors.

האפליקציה מאפשרת גם חזרה על שמות הצבעים לאחר סיום הקראתם.

בנוסף, ניתן לשמור את האובייקט שהמצלמה עומדת עליו כתמונה, לשלוח אותה במייל או לפייסבוק.

האפליקציה מקריאה את הצבעים באנגלית וממשק המשתמש שלה נגיש עם תוכנת Voice Over של מכשירי אפל.

מה קורה שהאפליקציה לא מצליחה לזהות את הצבע?

במקרים בהם הצבעים לא ברורים - כלומר נמצאים בגווי ביניים, כגון גווני וורוד, אפור וכדומה, תקריא האפליקציה מספר ווריאציות לתיאור הצבעים.

קישור באתר המשרד :

molsa.gov.il/populations/disabilities/blindness/accessories/pages/applications.aspx

אפליקציות לזיהוי מוצרים ושטרות כסף

Wallet Blind-Droid : אפליקציה פופולארית לזיהוי שטרות.

קישור באתר המשרד :

molsa.gov.il/populations/disabilities/blindness/accessories/pages/applications.aspx

Money Reader: האפליקציה בתשלום.

קישור באתר המשרד:

molsa.gov.il/populations/disabilities/blindness/accessories/pages/applications.aspx

אפליקציה לניידות באמצעות תחבורה ציבורית - MOVVIT

האפליקציה מסייעת להגיע מנקודה לנקודה באמצעות תחבורה ציבורית: אוטובוס, רכבת, רכבת תחתית, רכבת קלה.

האפליקציה הינה בשפה העברית.

ניתן לחפש לפי שם קו, זמני נסיעה ומפעלים.

בנוסף, ניתן לחפש לפי מיקום נוכחי, נקודת יעד, מוצא וזמן וכן לשמור היסטוריה.

קישור באתר המשרד:

molsa.gov.il/populations/disabilities/blindness/accessories/pages/applications.aspx

אפליקציה המגדילה טקסט כתוב ללקויי ראייה - EyeSight

האפליקציה מאפשרת הגדלת טקסט כתוב (או אובייקט מצולם), עד לפי 12 מן הגודל המקורי (ומרחק של 10-15 סנטימטרים מן הנייר).

בנוסף, מאפשרת האפליקציה להגדיר את צבעי הניגודיות בין הטקסט לרקע במגוון צבעים, על פי צרכי הראיה של המשתמש.

אפשרות נוספת באפליקציה היא צילום הטקסט כתמונה ושמירתו בזיכרון המכשיר לשימוש עתידי (כגון OCR או קריאה מפוקסת יותר, בשלב מאוחר).

קישור באתר המשרד:

molsa.gov.il/populations/disabilities/blindness/accessories/pages/applications.aspx

אפליקציה למקלדת ברייל UpSense Keyboard Beta + Braille

אפליקציית מקלדת ברייל שפותחה במקור כמקלדת חלופית למשתמשים רואים אולם בעקבות מפגשים עם עיוורים מוחלטים הוחלט להתאים את האפליקציה כך שתשמש מקלדת ברייל.

קישור באתר המשרד :

molsa.gov.il/populations/disabilities/blindness/accessories/pages/applications.aspx

הזמנת מונית בדיוק לנקודה בה אתה עומד - GetTaxi

האפליקציה מאפשרת הזמנת מונית מכל מקום לכל נקודה אליה צריכים להגיע בלחיצת כפתור אחת. האפליקציה מאפשרת מעקב אחרי המונית, מספקת את פרטי הנהג, כולל פרטי המונית וכן מאפשרת תשלום דרך האפליקציה.

קישור באתר המשרד :

molsa.gov.il/populations/disabilities/blindness/accessories/pages/applications.aspx

פרק 6: תעסוקה

אנשים עיוורים ולקויי ראייה יכולים להשתלב בשוק העבודה וליהנות מהיתרונות של מיצוי הכישורים והיכולות, עמידה באתגרים, תחושת הנתינה והתועלת, שכמובן שכרה בצידה.

אנשים עיוורים ולקויי ראייה בארץ ובעולם, משתלבים בשוק העבודה במגוון רחב של מקצועות ותפקידים, בהתאם לרמת השכלתם ולמסוגלותם. רבים עובדים בשוק החופשי במקצועות שונים ובתחומים שונים כגון:

- תעסוקה במגוון מקצועות טיפוליים כגון פסיכולוגיה ועבודה סוציאלית.
  - תעסוקה בתחום ההוראה, הייעוץ וכדומה.
  - תעסוקה בתחום המחשבים כולל תכנות.
  - תעסוקה בתחום המשפט כולל גישור ועריכת דין.
  - תעסוקה בעבודות משרדיות ובכללם טלפנות, מזכירות, פקידות, ארכיבאות וכדומה.
  - תעסוקה בתחום הרפואה המשלימה ובכלל זה, עיסוי, רפלקסולוגיה ודומיהם.
  - תעסוקה בתחום עבודות הייצור במפעלים שונים.
- המגמה היא שכל עובד יועסק בתחום שמתאים לו בהתאם לנטיית ליבו ויכולותיו.
- לצורך שילובם המיטבי של האנשים העיוורים ולקויי הראייה, נבנות תוכניות אבחון, הכשרה והשמה על מנת להעריך את היכולות התעסוקתיות, לתת ייעוץ תעסוקתי שיוביל להכשרה מונגשת ומותאמת ללקות הראייה.
- עם סיום ההכשרה, השירות לעיוור מסייע באיתור תעסוקה מתאימה, בליווי במקום העבודה בהתאם לצורך ובהתאמת סביבת העבודה.

לסיוע בקשיים במקום העבודה /או לאיתור מקום עבודה ניתן לקבל ייעוץ ע"י רכזי ההשמה במטה ובמחוזות:

שושי להט קרטר, מפקחת ארצית על שירות תעסוקתי לעיוורים,
טלפון: 02-5085458

מחוז תל אביב : טלפון : 03-5125544

מחוז חיפה : טלפון : 04-8619134

מחוז ירושלים והדרום : טלפון : 02-5085358

6.1 מיזמי קדם תעסוקה

על מנת להכין את בני הנוער העיוורים ולקויי הראייה לעולם התעסוקה, קיים פרויקט עבודה בקיץ לבני נוער (14-18) והוא : **עבודה באופק- עבודת קיץ לבני נוער**.

מהי מטרת התכנית?

מטרת התכנית היא לאפשר חשיפה לעולם העבודה תוך מתן הזדמנות להתנסות חיובית בתחום התעסוקה.

מה כוללת התכנית?

במסגרת הפרויקט עוברים בני הנוער הכשרה לתעסוקה, משובצים למקומות עבודה ועובדים במהלך חופשת הקיץ לתקופה של שבועיים במקומות עבודה באזור מגוריהם.

עמותת אופק לילדינו.

כיצד פונים?

יש לפנות ישירות לעמותת "אופק לילדינו"

כתובת: דגל ראובן 8, ת.ד. 925, ירושלים, 9100802,

טלפון: 02-6599553, טלפון רכז/ת התכנית 050-5272200

פקס: 02-6522614

דוא"ל: ofek@ofekl.org.il

6.2 השמה במקומות עבודה

עם סיום האבחון וההכשרה, השירות לעיוור מסייע באיתור תעסוקה מתאימה. אדם העיוור/לקויי הראיה יכול להיות מועסק במגוון רחב מאוד של מקומות תעסוקה, בהתאם ליכולותיו, לשאיפותיו ולכישוריו. ישנם סוגי מקומות תעסוקה שונים:

- תעסוקה מוגנת - בכפוף להוראת תע"ס 6.10
- תעסוקה נתמכת - בכפוף להוראת תע"ס 6.5
- תעסוקה בשוק הפתוח - בכפוף להוראת תע"ס 6.5

כל עובד מופנה לסביבת התעסוקה המותאמת לו בהתאם לתוצאות האבחון וההכשרה.

תעסוקה מוגנת

מהי תעסוקה מוגנת?

תעסוקה מוגנת היא מפעל בו עובדים אנשים המתקשים להשתלב בשוק העבודה החופשי.

ישנם מפעלים מוגנים המתאימים לעיוורים ולקויי ראייה?

השירות לעיוור מפעיל ברחבי הארץ, רשת של מפעלים.

האם מקבלים תשלום על עבודה במפעל מוגן?

השכר במפעל מורכב מ-3 רכיבים:

- שכר קבוע - משולם על ידי השירות לעיוור בגין 5 שעות עבודה ראשונות ביום.
- שכר מתפוקה - משולם בגין התפוקה שהניב העובד.
- תנאים סוציאליים.

כיצד פונים?

יש לפנות אל העובדת הסוציאלית המטפלת במחלקה לשירותים חברתיים הסמוכה למקום המגורים.

העובדת הסוציאלית תזמן ועדת קבלה בנוכחת האדם העיוור ובנוכחות מלווה נוסף מטעמו וכן מפקח מחוזי או רכז השמה של השירות לעיוור.

טלפון	כתובת	הגורם המפעיל	ישוב
04-6256187	שכ' ביר, ת"ד 2165, אום אל פחם 300100	עיריית אום אל פחם	אום אל-פחם
08-8523979	רח' הראשונים 11, אשדוד 7724110	האגודה למען העיוור	אשדוד
08-6724821	רח' רמז ת.ד. 133 אשקלון 7810101	הקרן למפעלי שיקום	אשקלון
08-6468426	רחוב שאול המלך 113, ת.ד. 3711, באר שבע 84131	הקרן למפעלי שיקום	באר שבע
03-6596724	הרצל 6, בת ים 5930109	עיריית בת ים	בת ים
09-9506111	חובת הלבבות 11, הרצלייה 4632313	האגודה למען העיוור - הרצלייה	הרצלייה
03-5712824	המלאכה 26 חולון, 5881902	המשקם	חולון
077-7721333	אברהם דנינו 4, קריית חיים 2624227	מגדל אור, יעדים לצפון	חיפה
02-6511943	מרכז ספיר, ירושלים	הקרן למפעלי שיקום	ירושלים

טלפון	כתובת	הגורם המפעיל	ישוב
04-6351671	כפר קרע, 3007500	הקרן למפעלי שיקום	כפר קרע
04-9881126	מגיד אל כרום, 2019000	הקרן למפעלי שיקום	מגיד אל-כרום
09-8628284	רחוב הרכב 8, נתניה 4237947	המשקם	נתניה
08-6811472	האשלגן 3, קרית גת 8202190	האגודה למען העיוור	קרית גת
03-7527192	שדרות הנרקיסים 43, ת.ד. 2171, רמת גן 52121	האגודה למען העיוור	רמת גן
03-6823886	רחוב שוקן 30, תל אביב 6655610	האגודה למען העיוור - תל אביב	תל אביב-יפו
03-6813378	רחוב יהודה הימית 57 תל אביב 6813455	הקרן למפעלי שיקום	תל אביב-יפו

תעסוקה נתמכת

מהי תעסוקה נתמכת?

תעסוקה נתמכת נועדה להכין את האדם להיות מועסק בשוק החופשי. המועסק עובד במעמד של יחסי עובד מעביד, מתחילת התוכנית.

התוכנית נמשכת 24 חודשים ומתבצעת בשני שלבים:

שלב א':

נמשך עד 6 חודשים שבמהלכו המועסק מקבל כלים שישרתו אותו בעבודה בשוק החופשי, כולל מיומנויות רבות, ראיון עבודה ופיתוח מיומנויות לתפקוד במקום עבודה נורמטיבי.

שלב ב:

נמשך עד 18 חודשים ומטרתו לתמוך וללוות את המועסק על מנת לסייע לו להתמיד במקום העבודה לאורך זמן.

המעבר לשלב ב' מותנה בהיות האדם מועסק בשוק העבודה הפתוח ובקיומם שך יחסי עובד מעביד.

האם מקבלים תשלום על העסקה במסגרת תעסוקה נתמכת?

התשלום בתעסוקה נתמכת הינו שכר מינימום או שכר מינימום מותאם בהתאם לחוק שכר מינימום התשמ"ז-1987.

כיצד פונים?

הפנייה נעשית באמצעות העובדת הסוציאלית המטפלת במחלקה לשירותים חברתיים הסמוכה למקום המגורים, לאחר ועדת סיכום האבחון. ההפניה מתבצעת אל זכיין של משרד הרווחה והשירותים החברתיים בנושא זה.

רשימת הזכיינים מתעדכנת מעת לעת והמועמד לעבודה יבחר את הזכיין הקרוב למקום מגוריו מתוך הרשימה שתיתן לו על ידי העו"ס במחלקה לשירותים חברתיים.

תעסוקה בשוק הפתוח

אנשים עיוורים ולקויי ראייה עובדים בשוק הפתוח במגוון רחב של מקומות עבודה ובמגוון רחב של תפקידים.

המקצועות השכיחים הם:

- מקצועות טיפוליים כגון: פסיכולוגים, עובדים סוציאליים, יועצים חינוכיים.
- מקצועות פרא-רפואיים כגון: מעסים רפואיים, פיזיותרפיסטים.
- הוראה, כולל חינוך מיוחד.
- מקצועות המחשב כגון: תכנות מחשבים, בניית אתרי אינטרנט.
- מקצועות אחרים כגון: נגינה, ארכיבאות, טלפנות, מזכירות ועוד.

אדם עיוור/לקויי ראייה המתאים ומעוניין לעבוד בשוק הפתוח זכאי להיעזר ברכזי ההשמה של השירות לעיוור שתפקידם לסייע בכתיבת קורות חיים, להכינו

לקראת ראיון קבלה, לשמוע את ההתלבטויות השונות, ולעזור באיתור מקומות עבודה.

בנוסף ניתן סיוע להנגשת סביבת העבודה והנגשה של עמדת העבודה ראה להלן פרק 6.3).

6.3 הנגשת במקום העבודה

אדם עובד זכאי לציוד מונגש ומותאם לצרכיו לצורך ביצוע עבודתו ע"פ חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

לצורך התאמת הציוד דרוש אבחון והכשרה לשימוש בציוד.

מדינת ישראל משתתפת במימון ההתאמות.

מהי הנגשת סביבת עבודה?

הנגשת סביבת העבודה הינה הכשרת הדרך אל מקום העבודה וכן הכשרת המבנה שבו האדם מועסק, בהתאם לצרכיו של האדם.

הנגשה זו מחויבת על פי חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

כיצד מנגישים את סביבת העבודה?

לצורך בדיקת הנגישות של סביבת העבודה יש להיעזר בשירותיה של מורה להדרכה שיקומית.

המורה תבדוק את סביבת העבודה ותמליץ על ההנגשה הנדרשת.

מקום העבודה יכול לקבל סיוע בהנגשה הנדרשת באמצעות **משרד הכלכלה**, בהתאם לתקנות "התאמות במקום עבודה", לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

מהי הנגשת עמדת עבודה?

הנגשת עמדת העבודה כוללת הנגשת המחשב וכלי העבודה הנדרשים.

לצורך הנגשת עמדת העבודה יש צורך ב:

אבחון העובד מבחינת הידע שלו בשימוש בתוכנות המחשב הנדרשות במקום העבודה.

בחינת התוכנות הנדרשות לשימוש העובד ונגישותן לתוכנות ההנגשה של האדם עם העיוורון.

מי מממן את הנגשת עמדת העבודה?

- עובד במגזר הפרטי:

ההנגשה ממומנת ע"י **משרד הכלכלה**.

לצורך מימוש הזכאות, על המעסיק למלא טופס בקשה. ניתן להוריד את הטופס מאתר המשרד:

<http://www.molsa.gov.il/populations/disabilities/blindness/pages/blindnesshomepage.aspx>

- עובד בשירות ממשלתי או הציבורי:

ההנגשה ממומנת על ידי המעסיק.

- עובד עצמאי:

ההנגשה ממומנת על ידי **המוסד לביטוח לאומי**.

עד לקבלת הזכאות, האם אוכל לקבל ציוד בהשאלה?

מאגר ההשאלה מופעל באמצעות עמותת מגדל אור, יעדים לצפון. המאגר מעניק עמדה באופן מיידי עד לקבלת הזכאות מהגורם המתאים.

כיצד פונים?

לצורך קבלת עמדה מושאלת, יש לפנות אל רכז ההשמה המחוזי או אל העו"ס המטפל במחלקה לשירותים חברתיים הסמוכה למקום המגורים, על מנת שיעבירו את הפנייה אל העמותה.

6.4 סיוע במהלך העבודה

אדם שנפגע בראייתו במהלך העבודה יכול לקבל ייעוץ וסיוע בהתמודדות עם ההחמרה במצב הראייה וכן התאמות נדרשות.

לצורך קבלת הסיוע, ניתן לפנות אל העו"ס במחלקה לשירותים חברתיים הסמוכה למקום המגורים.

בנוסף, ניתן לקבל הדרכה לניידות עצמאית אל העבודה ובתוך מקום העבודה וכן הדרכה למעסיק ולצוות העובדים באמצעות מורה להדרכה שיקומית, ראו **פרק 3**.

כמו כן, ניתן לקבל סיוע להנגשת עמדת העבודה ומקום העבודה, ראה **פרק 6.3** לעיל.

6.5 מיזמי תעסוקה ייחודיים

השירות לעיוור שותף למיזמים ייחודיים המעסיקים אנשים עם עיוורון ולקות ראייה בתנאי שוק חופשי, ומאפשרים לכלל האוכלוסייה חווית חשיפה והתנסות עם עולמם של אנשים עם עיוורון.

מדובר במיזמים כגון:

תערוכת דיאלוג בחשיכה

תערוכה ייחודית על עיוורון המזמנת מפגש עם עולמם של אנשים עם עיוורון בצורה מוחשית וחוויתית. הסיור בתערוכה מתקיים בחושך מוחלט ומתבצע ע"י מדריכים עיוורים.

התערוכה מתקיימת בצמוד למוזיאון הילדים בחולון.

הכתובת: רחוב מפרץ שלמה 1, פארק פרס, חולון. טלפון: 03-6503000

אתר: <http://www.d-in-dark.co.il> או <http://www.childrenmuseum.org.il>

מרכז נא לגעת

מיזם המהווה מרכז תרבות ובילוי שצוותו מורכב מאנשים חרשים ועיוורים. המיזם הוקם במטרה לשלב אנשים עיוורים וחירשים באופן התורם לחברה וכולל:

תיאטרון - פועל על ידי שחקנים הלוקים בנכות כפולה של חירשות ועיוורון. לכל שחקן נלווה מתורגמן המשתמש בשפת סימנים במגע.

מסעדת BLACK-OUT - מתנהלת בחושך מוחלט. חווית האכילה בחשיכה מאפשרת דיאלוג ומפגש בין המלצרים העיוורים בתנאים בהם הסועד תלוי במלצר. המפגש מאפשר הבנה עמוקה ומשמעותית לגבי יכולותיו וצרכיו של האדם עם עיוורון.

בית קפה "קפיט" - מופעל על ידי מלצרים חרשים.

פרטים נוספים:

כתובת: מרכז " נא לגעת" רציף העלייה השנייה, נמל יפו, תל אביב. 6812801

טלפון: 03-6330808.

אתר: <http://www.nalagaat.org.il>

Call יכול

מיזם חברתי ועסקי המספק שירותי יישוג (outsourcing) לחברות בתחומים בהם קיים קושי לשמר כוח אדם, כגון מוקדים טלפוניים.

כל העובדים הינם אנשים עם מוגבלויות ובהם למעלה מ-40 אנשים לקויי ראייה.

פרטים נוספים:

כתובת: רחוב משה לוי 12, קומה ב', איזור תעשייה מערבי, ראשון לציון, 7565831 (בית ריחני - ליד קניון הזהב).

מען למשלוח דואר: ת.ד. 5263, ראשון לציון, 7515102.

טלפון: 03-7701500.

פקס: 03-7604488.

דוא"ל: info@callyachol.co.il

פרק 7: פעילות פנאי וספורט

פעילות פנאי מונגשת מתקיימת המרכזים ייעודיים וכן באמצעות עזרי פנאי מונגשים.

להלן סקירה של פעילויות ספורט ופנאי המותאמות לעיוורים ולקויי ראייה:

7.1 פעילות לילדים ובני נוער

קיימות מגוון תכניות, המיועדות לשעות הפנאי שמטרתם לאפשר לילדים ונערים לקויי ראייה להינות מזמנם הפנוי. הפעילות מתבצעות בבתי תלמיד, תנועת נוער, חוגי נגינה מונגשים ועוד.

להלן פירוט:

מועדוניות/בתי תלמיד

בתי התלמיד הינם מיזם משותף של משרד הרווחה והשירותים החברתיים ומשרד החינוך.

בתי התלמיד מהווים מסגרת חינוכית שיקומית להעשרה ולחיזוק מיומנויות תפקודיות לאחר שעות הלימודים.

מטרת הפעילות היא הנגשת מערכת הלמידה, השיקום, העצמאות והענקת תמיכה חברתית.

כיצד פונים?

לקבלת השירות יש לפנות למחלקה לשירותים חברתיים או באמצעות מורות תומכות של משרד החינוך.

היכן ממוקמות המועדוניות?

מקום	טלפון	דוא"ל
רמת גן	03-6703484	yaeli-ro@ramat-gan.muni.il
תל אביב-יפו	03-7241975	
פתח תקוה		
טייבה		
נתניה	09-8324451	matinet@012.net.il
ירושלים ⁽¹⁾	02-5391911	general@variety.org.il
אשדוד	08-8534647	osnatbm@ashdod.muni.il
בית שמש	02-999000	
חיפה	04-8527222	shbil@netvision.net.il
שפרעם	04-9501702	nadersh@bezeqint.net
אום אל-פחם	04-6256187	
נצרת ⁽²⁾	04-6011574	info@almanarah.org
טבריה	04-6791360, 04-6739555	
מ.א. מגידו	04-6520067	
לוחמי הגטאות	04-9917444	kivunim@kvn.org.il
שגב שלום ⁽³⁾	050-2296772, 050-6223182	nur191246@gmail.com
באר שבע	08-6435976	
רהט ⁽⁴⁾	08-9910504	

1. מיועד לתלמידים ממזרח וממערב העיר
2. השירות מיועד לבני המגזר הערבי בצפון
3. השירות מיועד לבני המגזר הבדואי בדרום
4. השירות מיועד לבני המגזר הבדואי תושבי רהט

תנועת נוער "בגובה העיניים"

תנועת נוער שפעילותה מותאמת לבני נוער עיוורים ולקויי ראייה מכל רחבי הארץ, הלומדים במסגרות של החינוך הרגיל. הפעילות מתקיימת בכל שבת שנייה, בחופשות ארוכות (סוכות, חנוכה ופסח) ובחופש הגדול. הפעילות הינה חברתית ואתגרית ובעלת היבטים שיקומיים, רגשיים וחברתיים המותאמים ללקות הראייה.

מטרות השירות:

לאפשר לבני נוער עיוורים ולקויי ראייה קבוצת השתייכות.
לאפשר לבני נוער עיוורים ולקויי ראייה פעילות המותאמת לצרכים הקשורים בלקות.
לחנך להתנדבות ותרומה לקהילה.
לאפשר תמיכה ופסק זמן למנוחה למשפחות.

היכן מתקיימת הפעילות?

הפעילות מקיימת ברחבי הארץ.

מי מפעיל את התכנית?

התכנית מופעלת על ידי עמותת כיוונים (קבוצת נוער הפועלת במתכונת של תנועת נוער)

כיצד פונים?

הפנייה נעשית ישירות לעמותת כיוונים:

כתובת: כפר הנוער "חופים", בוסתן הגליל, ד.ג. אשרת 2511300

טלפון: 04-9917444, 04-9917050

פקס: 04-9917060

דוא"ל: wing_s@netvision

תוכנית "נוער יחד"

פרויקט "נוער יחד" נועד לאפשר מפגש של ילדים ובני נוער עיוורים, על מנת לתת להם אפשרות למסגרת בתחושה של שווים בין שווים עם חבריהם לקויי הראייה. בני הנוער מגיעים למפגשים משותפים במהלך השנה, בהם הם נהנים מפעילויות, סדנאות, חוויות חברתיות ואתגריות, תוך התייחסות להיבטים שיקומיים, רגשיים וחינוכיים.

מי מפעיל את הפרויקט?

בית חינוך עיוורים.

כיצד פונים?

כתובת: רחוב דגל ראובן 8, ת.ד. 925, ירושלים, 9100802.

טלפון: 02-6599554

פקס: 02-6512186

דוא"ל: yahcad@ivrim.org

חונכות

עמותת על"ה מפעילה תוכנית לפיה סטודנט חונך ילד עם עיוורון/לקות ראייה או ילד שהוא בן להורים עיוורים/לקויי ראייה.

מדוע יש צורך בחונך?

הניסיון המצטבר והספרות המקצועית מצביעים על כך שילדים עיוורים/לקויי ראייה המשולבים במסגרות של החינוך הרגיל, סובלים מהדרה חברתית, מחוסר ביטחון ומדימוי עצמי נמוך כתוצאה מהלקות, דבר שפוגע בסיכוייהם להשתלב בחברה. לפיכך, מודל חיקוי של אדם במצבם שהצליח להתגבר על המכשולים חרף העיוורון, יכול להוות פתרון מסייע שיש בו כדי לתרום לקבלה עצמית ולשיפור הביטחון העצמי.

ילדים הגדלים במשפחות שבהן ההורים הם עיוורים או לקויי ראייה, מתקשים לקבל מהוריהם סיוע בחלק ממשימות היום-יום ובכללן המשימות הלימודיות. לעתים, במשפחות אלה נוצר היפוך בתפקידי המשפחה כאשר הילדים מקבלים על עצמם תפקיד של ליווי ההורה. מסיבה זו הם זקוקים לדמות מדריכה ומכוונת שתמלא את החסרים ותנתב אותם לתפקוד תואם לגילם.

כיצד פונים?

הפניה נעשית ישירות **לעמותת על"ה** או באמצעות העו"ס המטפל במחלקה לשירותים חברתיים.

לימוד מוסיקה

מוזיקה הינו תחום חשוב בעולמם של ילדים ונערים עיוורים ולקויי ראייה. המוזיקה מפתחת את חוש השמיעה, החיוני כל כך עבור אנשים שאינם רואים! המוזיקה מאפשרת יצירה חופשית ללא תלות בזולת!

בנוסף, תורמת המוזיקה לביטחון העצמי ומאפשרת שילוב טוב בחברה. תכנית "חלומות מוזיקליים" מאפשרת לימודי מוזיקה לילדים ובני נוער בכל רחבי הארץ.

התכנית מאפשרת תמיכה וסיוע בלימודי מוזיקה ורכישת כלי נגינה. התכנית מופעלת על ידי עמותת "אופק לילדינו" התכנית מתקיימת תודות לתמיכתה הנדיבה של קרן "ראות ורעות" ע"ש חנה הרדוף ז"ל.

כיצד פונים?

יש לפנות לעמותת "אופק לילדינו": 02-6599553.

חגיגת בר מצווה

האירוע מיועד לילדים עיוורים או לילדים להורים עיוורים שהגיעו לגיל מצוות. באירוע משתתפים מידי שנה, למעלה מ-700 איש. האירוע מתקיים מאז שנת 2000, במועד קרוב ליום ירושלים: כ"ה באייר, בספארי ברמת גן.

האם האירוע מותאם לאנשים עיוורים?

האירוע מתקיים מתוך חשיבה רבה על התאמתו לילדים ולאנשים עיוורים, והא כולל הסעות מכל רחבי הארץ, סיור מונגש לעיוורים הכולל ליטוף פוחלצים, מתנות מתאימות לעיוורים ומופעים של מיטב האומנים.

הסיור מותאם גם לילדים דוברי ערבית.

בארוחה הינה כשרה ומותאמת גם לילדים מהגזר החרדי.

האירוע מופעל על ידי עמותת "גשר של אור" בשיתוף השירות לעיוור.

כיצד פונים?

הפניה נעשית באמצעות העו"ס המטפל במחלקה לשירותים חברתיים או במרש"ל וכן באמצעות בית התלמיד.

7.2 פעילות חברתית לבוגרים

השירות לעיוור מפעיל באמצעות אגודות למען העיוור רשת של מועדונים חברתיים הפזורים ברחבי הארץ. במועדונים אלה מתקיימת פעילות חברתית עשירה ומונגשת.

כיצד פונים?

ניתן לפנות ישירות למועדונים או באמצעות המחלקה לשירותים חברתיים במקום המגורים.

להלן פירוט:

פיקס	טלפון	כתובת	ישוב
09-9586711	09-9506111	חובת הלבבות 11, הרצליה 4632313	הרצליה
03-6703485	03-6703484	בן יוסף 11, רמת גן 5247413	רמת גן
03-6391033	03-7241975	רחוב מנדלי מוכר ספרים 20, תל אביב-יפו 6356318	תל אביב-יפו
03-9664373	03-9566549	בן אליעזר 15, ראשון לציון 75229	ראשון לציון
03-6596082	03-6590066	בלפור 33, ת.ד. 3772, בת ים 5913701	בת ים
03-5588808	03-5588807	האורגים 4, חולון 5885902	חולון
09-8843981	09-8614744	רחוב שער העמק 4, ת.ד. 2272, נתניה 4212201	נתניה
03-9390520	03-9315444	רחוב הרצל 3, ת.ד. 45, פתח תקווה 4910001	פתח תקווה
03-6316419	03-6316361	שדרות יד לבנים 13, יד אליהו, ת.ד. 9259, תל אביב 6706948	תל אביב-יפו

פיקס	טלפון	כתובת	ישוב
08-9475154	08-9475151	רחוב משה פריד 2, פינת משקה, רחובות 7638751	רחובות
08-8535147	08-8523979	רח' הראשונים 11, אשדוד 7724110	אשדוד
08-6724821	08-6722148	אפרים צור 392, אשקלון 7810001	אשקלון
02-9919080	02-9912805	רחוב הרצל 395, בית שמש	בית שמש
02-6540307	02-6540306	רחוב ימין אבות 7 קרית משה, ירושלים 9542107	ירושלים
08-8534936	08-8534647	רחוב אליאשוולי 1, אשדוד 7740700	אשדוד
02-5003942	02-55451696	בניין שערי העיר, יפו 216, ירושלים 9438307	ירושלים
	04-6256187	שכ' ביר, ת"ד 2165, אום אל-פחם 3001000	אום אל-פחם
04-6011579	04-6011574	ת.ד. 11053, נצרת	נצרת
04-9522491	04-9522485	רחוב סטרומה 14, ת.ד. 78, נהריה 2210002	נהריה
04-8527223	04-8527222	הגפן 32, חיפה 3505317	חיפה
04-9059123	04-9501702	המחלקה לשירותים חברתיים, ת.ד. 243, שפרעם 2020018	שפרעם
04-6922338	04-6920445-6	רחוב הרצל 15, ת.ד. 1132 שפרעם 1311101	צפת
04-6517857	04-6516990	ת.ד. 1859, כפר כנא 1693000	כפר כנא
	04-6575449	ת.ד. 2255, שכונת אלרום, נצרת 1612102	נצרת

פיקס	טלפון	כתובת	ישוב
04-6902530	04-6902220	ת.ד. 1012, קרית שמונה 1101901	קרית שמונה
04-9912740	04-9912740	טרומפלדור 16, עכו 2412101	עכו
	04-6734185	שכון ד' 817/1, טבריה 14243	טבריה
	04-6440970	דרך העצמאות ע"י בנין עמיגור, מגדל העמק 10500	מגדל העמק
04-6520382	04-6521246	המחלקה לשירותים חברתיים, ת"ד 2016, עפולה 1812001	עפולה
04-6744616	04-6740476	מועצה מקומית, עראבה 3081200	עראבה
04-6414029	04-6414004	טורעאן, 1695000	טורעאן
08-6436117	08-6435976	שאול המלך 1, באר שבע 8446811	באר שבע
08-6337448	08-6331018	מתנ"ס קולייר, שכונת איזידור, אילת	אילת
08-6553853	08-6558491	שדרות יגאל אלון 30/14, דימונה 8603109	דימונה

7.3 פעילות חברתית לאנשים חירשים-עיוורים

אנשים הסובלים מנכות כפולה: חירשות ועיוורון, נזקקים לפעילות מונגשת באמצעות מתורגמנים היודעים לתקשר בשפה המובנת להם ובאמצעות עזרים מותאמים לנכות הכפולה.

לטובת קבוצת אוכלוסיה זו, הוקם מועדון חברתי המתאים לצרכיהם.

המועדון תוסס ופעיל ובו מתקיימת פעילות נפרדת לצעירים ולבוגרים.

מהן הפעילויות הקיימות במועדון?

הפעילות כוללת מפגש ובילוי משותף, הרצאות בנושאים שונים, חוג זהות יהודית, חוג לאימהות צעירות, לימודי אוריינות במחשבים מונגשים, טיולים, חופשות ונופש מונגשים וכן אפשרות לקבלת מידע.

מי מפעיל את השירות?

הפעילות מבוצעת באמצעות המרכז לחירש עיוור- מכון בית דוד

כתובת: רחוב יד לבנים 13, תל-אביב, 6706948.

טלפון: 03-6316361

7.4 נופש לעיוורים ולבני משפחותיהם

נופש לילדים עיוורים עם בני משפחתם

הנופש כולל פעילות חווייתית למשפחות שלהן ילד עיוור.

הפעילות מאפשרת חוויה חיובית, הזדמנות למנוחה ולרגיעה וכן תמיכה וחיזוק בקבוצת השווים.

התוכנית מופעלת על ידי שני יזמים:

- עמותת אלי"ע
- עמותת אופק לילדינו

כיצד פונים?

יש לפנות ישירות לעמותה המבוקשת.

פעילות נופש לבוגרים צעירים

פעילות חווייתית לבוגרים צעירים המתבצעת בעיקר בסופי שבוע. מטרת הפעילות הינה לאפשר מפגש חברתי ותומך בקבוצת השווים, לסייע בהעצמה ולהתמודד עם בעיות משותפות.

מי מפעיל את התוכנית?

התוכנית מופעלת על ידי עמותת אופק לילדינו.

כיצד פונים?

יש לפנות ישירות לעמותה.

נופש למבוגרים ובני משפחותיהם

השירות לעיוור מסבסד נופש מאורגן ומונגש בהתאם להוראת תע"ס 6.14.

מי זכאי לסבסוד נופש?

אדם בעל תעודת עיוור מעל גיל 18 שהכנסתו היא בגובה קצבת נכות ומתחת לשכר מינימום, בכפוף לבדיקת זכאות במחלקה לשירותים חברתיים ובהתאם לסדר עדיפות במחלקה לשירותים חברתיים.

האם משפחת העיוור יכולה ליהנות מהנופש?

האדם העיוור יכול לצרף את בני משפחתו, כולל ילדיו. אולם הסבסוד הוא עבור האדם העיוור בלבד.

היכן מתקיים הנופש?

בבתי הארחה ובבתי מלון בארץ בהתאם לפרסום של הארגון המפעיל.

כיצד פונים?

הפנייה נעשית באמצעות המחלקה לשירותים חברתיים או המרש"ל באזור המגורים.

פעילות נופש לעיוורים הנעזרים בכלב נחייה

הנופש המאורגן מיועד לעיוורים הנעזרים בכלב נחייה.

בפעילות זו מותר לאדם העיוור להכניס את כלבו למקום הפעילות.

במהלך הנופש ניתנות הרצאות להעשרה ולמידע בנושאים הקשורים לטיפול בכלב ולהתמודדות נאותה עמו.

מי מפעיל את התוכנית?

התוכנית מופעלת על ידי עמותת צמ"ד - אגודת העיוורים הנעזרים בכלב נחייה.

פנייה: ישירות לעמותת צמ"ד. רחוב דוד חכמי 10, תל אביב 67778, טלפון: 03-5371065, פקס: 03-5371066; דואל: info@igdu.org.il

7.5 אתרי בילוי מונגשים

קיים מגוון של אתרי בילוי שהנוגשו לרווחת אנשים עיוורים ולקויי ראייה על מנת שהם יוכלו ליהנות מטיול, מביקור במוזיאון ומצפייה בתיאטרון בעזרת הנגשה נאותה.

חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות מחייב הנגשה לבעלי מוגבלויות.

מה כולל אתר מונגש?

- סימון מדרגות, הכשרת שבילים בשיפוע מתון והתקנת בתי אחיזה במדרגות וברמפות.
- משטחי דריכה קשים.
- התקנת אבני שפה לאזהרה בעת ירידה ממסלול.
- שילוט בכתב ברייל או בכתב מוגדל או בקול או כל אמצעי עזר רלוונטי אחר.
- צמחייה ארומאטית להגברת חוויית הטיול של בעלי לקות ראייה.
- הכוונה קולית או באמצעות מלווה מטעם המפעיל.

אתרי בילוי מונגשים:

✓ טיול בנחל בן שמן

סוג: טיול

אזור: בן שמן

פרטים: מסלול ההליכה מעגלי באורך כ-500 מטרים. לאורך השביל הותקנו מעקות מתכת שניתן לאחוז בהם. חלקות של צמחי תבלין בעלי ריחות עזים פזורות במרחבי החניון. לצד כל חלקה הוצב שלט מתכת עם מפה והסברים בכתב ברייל בשפות עברית ואנגלית. תבליטים מתארים את הצמחייה והממצאים הארכיאולוגיים שנחשפו במקום. ישנם שלטים המסבירים ומתארים את צמחי התבלין, הרוזמרין, האזוב והמרווה. שלטים נוספים מסבירים על אורן ירושלים, שקד, רימון, תאנה וסוכת גפנים.

כיצד מגיעים? משער מצפה מודיעין, מכביש מספר 443, לכיוון "דרך החשמל".

✓ טיול בנחל השופט

סוג: טיול

אזור: נחל השופט (רמות מנשה)

פרטים: שביל מונגש שחלקו מאספלט וחלקו דק עץ ולאורכו ספסלי ישיבה ושולחנות פיקניק מונגשים. אורך השביל כ-1500 מטרים.

כיצד מגיעים? פארק יערות מנשה דרך כביש 66 יקנעם-מגידו. מהכניסה נוסעים בשביל ולפני ה"גשר האירי" חונים בחניון חרובים.

✓ טיול ביער חרובית

סוג: טיול

אזור: יער חרובית, פארק הלוחם

פרטים: מערכת של שבילים סלולים בשיפוע נוח באורך של כ-1000 מטרים.

כיצד מגיעים? מהשפלה כביש 383, מצומת ראם (מסמיה) לכיוון מושב זכריה (צומת עזקה) פונים ליער בין קילומטר 7-8. הבאים מירושלים ו/או מבאר שבע נוסעים בכביש בית גוברין- שער הגיא (כביש 38) ובצומת עזקה פונים מערבה (כביש 383) (גפן-תירוש) נוסעים ישר כ-5 קילומטרים וקצת לפני היישוב כפר מנחם ישנו שלט המכוון שמאלה ליער חרובית.

✓ טיול ביער בית קשת

סוג: טיול

אזור: יער בית קשת

פרטים: מרבית שבילי ההליכה ביער מותאמים לאוכלוסיית העיוורים, באמצעות אבני שפה גבוהות התוחמות את גבולות השבילים, וצמחי תבלין שניטעו לטובת חוש הריח.

כיצד מגיעים?

מצפון - מאזור צומת גולני (כביש מס' 77, כק"מ וחצי ממערב לצומת).

מדרום מערב - ממרגלות הר דבורה, לשם מגיעים מנצרת עילית.

ניתן להיכנס גם דרך איזור קיבוץ בית קשת.

✓ מוזיאון ישראל

סוג: מוזיאון

אזור: ירושלים

פרטים: ב"יד ושם" נערכה הנגשה לאנשים עיוורים באמצעות מישושיות, מעקות, והסרת מכשולים או התראה על מכשולים.

כיצד מגיעים? יד ושם-ירושלים, ליד הר הרצל.

✓ טיול בפארק רעננה

סוג: פארק

אזור: רעננה

פרטים: צמחי תבלין המפיצים ריח, צמחייה בעלת טקסטורה ייחודית שאפשר לחוש בה באמצעות מגע. צמחי הגן שתולים בערוגות מוגבהות שמעקה דק מלווה אותן ומאפשר להתנהל באופן עצמאי. שלטי שם מציינים את שמות הצמחים גם בכתב ברייל.

כיצד מגיעים? מערב רעננה מול בית לוינשטיין.

✓ פארק קיבוץ מגן

סוג: פארק

אזור: קיבוץ מגן

פרטים: מבוך חושים, שמכיל פינות שפונות לחוש השמיעה, הריח או המישוש, ומתאימות גם לילדים עיוורים.

כיצד מגיעים? קיבוץ מגן דרומית לשדרות, הנגב המערבי.

✓ רמת הנדיב

סוג: פארק

אזור: רמת הנדיב-זיכרון יעקב

פרטים: צמחי תבלין המפיצים ריח, צמחייה בעלת טקסטורה ייחודית שאפשר לחוש בה באמצעות מגע, צליל פכפוך המים במזרקה שבמרכז הגן, רעש הרוח בעלים. צמחי הגן שתולים בערוגות מוגבהות שמעקה דק מלווה אותן ומאפשר להתנהל באופן עצמאי. שלטי שם מציינים את שמות הצמחים גם בכתב ברייל.

כיצד מגיעים? בין זיכרון יעקב לבנימינה, על כביש 652. השילוט מפנה מערבה אל רמת הנדיב.

✓ **תיאטרון ירושלים**

סוג: תיאטרון

אזור: ירושלים

פרטים: תיאטרון ירושלים נרתם לפיילוט המנגיש את חוויית הצפייה בתיאטרון לאנשים עיוורים ולקויי ראייה. האדם, הנזקק להנגשה, מקבל בהשאלה משקפת המגדילה ומקרבת עבורו את המתרחש על הבמה.

כיצד מגיעים? רחוב דוד מרכוס 20, ירושלים. 9223310

✓ **תיאטרון "נא לגעת"**

סוג: תיאטרון

אזור: יפו

פרטים: מרכז תרבות ייחודי מסוגו בעולם, במסגרתו מועלות הצגות של תיאטרון "נא לגעת" אשר שחקניו חרשים-עיוורים. במקום מותקנות מסמרות התראה מישושיות ופסי הנחייה מישושיים עבור השחקנים והמבקרים במקום, מסעדת "בלק-אאוט" בה מלצרים עיוורים משרתים את הקהל בעלטה מוחלטת ו"קפה קפיש" בו מלצרים חרשים משרתים את הקהל.

כיצד מגיעים? תיאטרון "נא לגעת", נמל יפו המתחדש.

7.6 ספורט ופעילות גופנית

ברחבי הארץ מתקיימות פעילויות ספורט מונגש ומותאם לאדם העיוור.

כדורת דשא

ספורט תחרותי המתקיים על משטחי דשא ובמהלכו מגלגלים כדורים לעבר מטרה. הספורט הותאם לאדם העיוור באמצעות הצמדה של אדם רואה המשמש לו כ"עיניים".

כיצד פונים?

יש לפנות לעמותה הישראלית לכדורת דשא לעיוורים.

שייט מפרשיות ושייט קיאקים

שייט תחרותי מותאם לאדם העיוור. האדם העיוור לומד לנהוג ולכוון בעצמו את המפרשית. אנשים עיוורים נציגי ישראל, הגיעו להישגים נכבדים בתחרויות מקצועיות ובאולימפיאדה. התוכנית מופעלת באמצעות עמותת אתגרים בקבוצות שונות בארץ.

כיצד פונים?

עמותת אתגרים : טלפון : 03-5613585

כתובת : בית הלל 18, תל אביב. 6382161

אופני טנדס

אופני רכיבה דו מושביים. האדם העיוור רוכב מאחור והאדם הרואה מכוון מקדימה. שני הרוכבים מתואמים ברכיבתם. לצורך כך, מתקיימים אימונים של צמדים קבועים. חוגי רכיבה על אופני טנדס מתקיימים באמצעות עמותות שונות ברחבי הארץ. בחלק מהמקומות הרכיבה היא אתגרית ובחלק אחר, הרכיבה כוללת טילים ופעילות חברתית.

כיצד פונים?

• **עמותת אתגרים** : טלפון : 03-5613585 כתובת : בית הלל 18 תל אביב. 6382161

• **המרכז הישראלי לכלבי נחייה לעיוורים**, בית עובד, טלפון : 08-9408213.

• **הספרייה המרכזית לעיוורים**, טלפון : 09-8617874

כדור שער

משחק כדור שבו שתי קבוצות מתחרות זו כנגד זו. בכל קבוצה 3 אנשים. המשחק מתנהל במגרש שאורכו 9 מטרים. מטרת המשחק היא לגלגל כדור לשער הנגדי. הכדור מצויד בפעמון בתוכו, על מנת שהאדם העיוור יוכל לשמוע את

כיוון הכדור ומיקומו. השחקנים שוכבים בצורה אופקית במטרה לקלוט את הכדור בגופם. קיימות מספר קבוצות בארץ.

כיצד פונים?

שאבי דויטש, בית חינוך עיוורים, דגל ראובן 3 ירושלים, 9543303
טלפון: 02-6599555

שחייה

שחיין עיוור מסתייע בעוזר רואה, הנמצא מחוץ לבריכה ונוגע בהם בעזרת מקל מיוחד על מנת לסמן להם כי הם מתקרבים אל שפת הבריכה. הספורט מוכר גם כספורט פאראלימפי. בתחרויות מסוג זה, שחינים עיוורים מ תחרים מול שחינים עיוורים ולא מול נכויות אחרות.

כיצד פונים?

שאבי דויטש, בית חינוך עיוורים, דגל ראובן 3 ירושלים, 9543303
טלפון: 02-6599555

ריצה

אדם עיוור רץ בליווי מתנדב כאשר השניים קשורים זה לזה בפרק היד או במותן. שני הרצים מותאמים זה לזה ביכולותיהם ובנתוני הגוף. אצן ידוע, שהגיע למקום חמישי באולימפיאדת בייג'ין, הוא בזה נבבה.

כיצד פונים?

עמותת אתגרים: טלפון: 03-5613585, כתובת: בית הלל 18, תל אביב 6382161

הליכה

פעילות הליכה בליווי מתנדב רואה.

כיצד פונים?

עמותת אתגרים: טלפון: 03-5613585, כתובת: בית הלל 18, תל אביב. 6382161

סקי מים

פעילות סקי מים בכינרת. המשתתף לומד את יסודות הגלישה.
הגלישה נעשית בעמידה או בישיבה כשמשתתף קשור לסירה.

כיצד פונים?

עמותת אתגרים : טלפון : 03-5613585, כתובת : בית הלל 18, תל אביב 6382161.

שח מט

משחק שחמט המתנהל כשאחד הצדדים או שניהם, לא רואה את לוח המשחק ורק שומע את ההכרזות על תנועות הכלים, כך שהמהלכים מבוצעים תוך הסתמכות על הזיכרון בלבד. כלי המשחק תקועים בחריץ בלוח ומסומנים בחריץ בראש הכלי.

כיצד פונים?

שאבי דויטש, בית חינוך עיוורים, דגל ראובן 3 ירושלים, 9543303
טלפון : 02-6599555

גולף

לשחקן העיוור יש מדריך רואה שמכוון אותו בעזרת תיאור המצב במגרש מבחינת הכדור והחור הבא, ומסייע לו בהצמדת המחבט לכדור בהכנה למכה. מכאן השחקן הוא לעצמו, ורק כישוריו הוא קובעים את טיב המכה. מלבד המאמן, ההקלה היחידה בחוקים לה זוכים השחקנים העיוורים לעומת הרואים היא שלעיוור מותר להניח את המחבט על האדמה בתוך מלכודות חול ובמכשולים צדדיים.

תחרויות הגולף לעיוורים מתחלקות לשלוש קטגוריות, לפי דרגת העיוורון של השחקן. עדיין אין אגודה המקדמת את ענף זה.

הישראלי המפורסם ביותר בתחום הוא זוהר שרון שזכה 4 פעמים באליפות העולם.

ג'ודו

חוקי השיפוט חלים על עיוורים וליקויי ראייה כמו החוקים בשיפוט הבינלאומי וכוללים את כל העדכונים החדשים בעולם. המלווים של המתחרים מובילים את המתחרים עד תחילת המזרן. מאותו רגע, שופטי המזרן מובילים את המתחרים לתחילת קרב במקומות המסומנים, קרובים אחד ליד השני.

בסיום הקרב, עם הכרזת התוצאה, שופטי הצד מובילים את המתחרים עד ליציאה מהמזרן ומפקידים אותם לידי המלווים שלהם.

כיצד פונים?

יואל נחמיאס, מרכז ג'ודו והגנה עצמית, טלפון: 077-4500912.

כדורת על שטיח

עמותת "אין דברים כאלה" מפעילה לראשונה בישראל ובעולם, משחק כדורת באולם לילדים ובני נוער עם עיוורון ולקות ראייה. ילדים ובני נוער בגילאי 12-21 מוזמנים להתנסות בחוויה ספורטיבית כיפית.

כיצד פונים?

אלכס גולדשמיט, טלפון: 054-4935432, דוא"ל: natalg@msn.com.

7.7 ספריות מונגשות

אנשים עיוורים או לקויי ראייה יכולים ליהנות מקריאת ספרים ככל אדם אחר. לצורך זה, הספר צריך להיות מונגש.

הנגשת הספר יכולה להתבצע באחת מ-3 דרכים:

- הגדלה - כתב מוגדל מאפשר לאדם לקוי ראייה לקרוא.
- קול - המרת החומר הכתוב לשמע.
- ברייל - המרת החומר הכתוב לכתב ברייל מאפשרת לקוראי ברייל לקרוא.

מי יכול לקבל ספר מונגש?

כל אדם שיש לו מגבלת קריאה יכול לקבל ספר מונגש, ללא צורך בתעודת עיוור.

היכן ניתן לשאול ספרים מונגשים?

הספרייה המרכזית לעיוורים ולקויי ראייה

סוג הספרים: ספרות יפה, וספרי לימוד

רח' ההסתדרות 4, נתניה 4254106; **טלפון:** 09-8620166, 09-8617874 **פקס:** 09-8626346
ל: office@clfb.org.il

הספרייה המרכזית לעיוורים ולקויי ראייה

רח' משה דיין, בית גיל הזהב, תל אביב-יפו 6765312; **טלפון:** 03-6315555 **פקס:** 03-6315577

עמותת על"ה

סוג הספרים: ספרי לימוד

הר הצופים, ת"ד 24051, ירושלים 9124001; **טלפון:** 02-5882155 **פקס:** 02-5826166
ל: lcb@savion.huji.ac.il

מסילה ספרייה תורנית לעיוורים

סוג הספרים: ספרי קודש

רח' כהנמן 69 ב', בני ברק 5155221; **טלפון:** 03-5782895 **פקס:** 03-5782895
ל: mesilah@bezeqiet.net

פרק 8: יציאה לחיים

התקופה של סיום הלימודים התיכוניים היא תקופה משמעותית ורבת שינויים והחלטות עבור צעירים.

בהמשך לתקופה זו הם אמורים לרכוש השכלה לצורך הכשרה מקצועית, לומדים להתבסס מבחינה כלכלית וחברתית, בבניית יחסי עבודה ועסוקים בגיבוש השקפת עולם ובגיבוש זהות עצמית ומקצועית.

בסופה של תקופה זו, מרבית הצעירים מגיעים בהדרגה להחלטות משמעותיות ביחס לעתידם.

עבור צעירים וצעירות עיוורים או לקויי ראייה מדובר בתקופה מורכבת יותר.

עקב מוגבלות הראייה, הם מנועים מלבצע חלק מהמשימות השגרתיות של צעירים ישראלים בגיל זה, לדוגמא: שירות צבאי או לאומי. דבר שגורם לכך שהם מנועים מפעילות שגרתית המיועדת לבני גילם, ומתרומה משמעותית לקהילה.

מסיבה זו, נבנו מספר תכניות המכינות את הצעיר והצעירה העיוורים או לקויי הראייה לקראת חיים בוגרים ועצמאיים.

8.1 דירות הכשרה לחיים עצמאיים בקהילה

במטרה להשתלב בחיים עצמאיים בקהילה, פותחו תכניות הכשרה לחיים עצמאיים המהוות תחנת הכנה לקראת היציאה לחיים האמתיים. המגורים בהם כוללים הכשרה בכל תחומי היומיום כך שהצעיר יוכל ללמוד לעמוד על רגליו בכוחות עצמו בהתנהלות היומיומית.

הדירות מיועדות לבוגרי תיכון בגילאי 18-24 בעלי מיומנויות בסיסיות של עצמאות תפקודית ורצון להשתלבות באופן עצמאי בקהילה.

בכל דירה בין 4 ל-6 דיירים, כולם לקויי ראייה ועיוורים ובקבוצת גיל דומה.

עבור כל חניך נבנית תכנית מותאמת לצרכיו, רצונותיו ושייכותו.

את התכנית מלווה צוות רב מקצועי הכולל עובדת סוציאלית, מורה שיקומית ומדריכים. דיירים הדירות נמצאות בקהילה ומופעלות על ידי:

- בית חינוך עיוורים.
- עמותת כיוונים.

כיצד פונים?

יש לפנות באמצעות העו"ס המטפל במחלקה לשירותים חברתיים הסמוכה למקום המגורים או במרש"ל.

8.2 שירות לאומי

ההתנדבות לשירות הלאומי של נערה/ עם עיוורון או לקות ראייה הינה התנסות חשובה ומשמעותית בהכנה לחיים עצמאיים, בגיבוש הזהות המקצועית ובניית הקריירה לעתיד תוך כדי פיתוח מיומנויות לתפקוד עצמאי בקהילה. השירות מתבצע במגוון רחב של מסגרות ציבוריות המשרתות את הקהל הרחב, כגון: בתי ספר, בתי חולים, רשויות מקומיות, ספריות ציבוריות, משרדי ממשלה ועוד.

התוכנית מיועדת התוכנית לבעלי תעודת עיוור בגילאי 18-24.

התוכנית כוללת שירות במשך שנה בת 30 שעות התנדבות בשבוע.

המתנדב זכאי ל-

- ליווי אישי.
- שעות לפיתוח איש
- דמי כלכלה.
- כיסוי הוצאות אש"ל.
- מענק שחרור.

כיצד פונים?

עמותת על"ה

מען למכתבים: ת.ד. 24051, הר הצופים, ירושלים, 9124001

טלפון: 02-5883933, 02-5882155; פקס: 02-5826166

עמותת כיוונים

טלפון: 04-9917444; פקס: 04-9917060

דוא"ל: kivunim@kvn.org.il

8.3 שירות צבאי

ההתנדבות לשירות הצבאי מאפשרת לנער/ נערה עם עיוורון/לקות ראייה הזדמנות להרגיש שווה לחבריו הרואים. השירות הצבאי מהווה הכנה מעולה לחיים עצמאיים והתנסות מעשית ומשמעותית בגיבוש הזהות המקצועית של הנער/ה.

מי יכול להתנדב לשירות צבאי?

אדם בגיל 18-27 שנקבע לו פרופיל 21 בשל בעיות ראייה והוא נייד באופן עצמאי.

פירוט התהליך:

לאחר קבלת הפטור מהשירות הצבאי, יש לפנות לאחראי מתנדבים במדור פרט שבלשכת הגיוס הקרובה לבית, ולהגיש **בקשת התנדבות**.

לשכת הגיוס תזמן לתהליך הכולל: מבחנים פסיכוטכניים, ראיון אישי, ועדה רפואית ואימות נתונים.

לאחר מכן תתקבל הזמנה לוועדה רפואית אשר תקבע פטורים בהתאם למצב הרפואי, ובהמשך תתקבל הזמנה לראיון ביחידה המיועדת. היחידה נקבעת בהתאם לצרכי המערכת ולמגבלות הרפואיות.

המתנדב יקבל 5 ימי הכשרה שיהוו תחליף לטירונות.

בתום ההכשרה, המתנדב ישובץ לתפקיד המתאים.

המתנדב מקבל תעודת חוגר, מדים ותעודת מתנדב עם פירוט הפטורים שנקבעו בוועדה הרפואית.

טיפול רפואי בתקופת ההתנדבות ניתן באמצעות קופת החולים. צה"ל לא מעניק ביטוח לבעיות הראיה.

משך השירות המינימאלי הינו 24 חודש.

למה זכאי מתנדב לשירות צבאי?

- משכורת צבאית רגילה.
- עזרים מונגשים כולל הנגשה למחשב.
- בתום השירות, זכאי לכל הזכויות של חייל משוחרר ומענקי שחרור.

כיצד פונים?

ניתן לפנות בדרכים הבאות:

- פנייה ללשכת הגיוס הקרובה, לאחראי מתנדבים במדור פרט.
  - פנייה בטלפון: 03-7379063-4.
- מומלץ לפנות מיד לאחר קבלת הפטור משום שתהליך ההתנדבות אורך זמן.

8.4 בית לחיים

אנשים עיוורים או לקויי ראייה מסוגלים לנהל חיים עצמאיים ובטוחים לאחר קבלת שירותי ההדרכה והטיפול המתאימים להם.

אנשים עיוורים ולקויי ראייה הנזקקים למגורים מוגנים יכולים להשתלב במוסדות טיפוליים, הקיימים בקהילה (כולל בתי אבות), תוך קבלת ההנגשות המתאימות והדרכת הצוות הטיפולי במקום.

יחד עם זאת, עבור קבוצה קטנה של אנשים עיוורים או לקויי ראייה הסובלים ממוגבלויות נוספות, חיים עצמאיים ובטוחים או חיים במסגרות רגילות, אינם אפשריים גם לאחר קבלת כל הדרכה וטיפול.

עבורם, הוקמו שני בתים ייחודיים המהווים בית לחיים, על ידי השירות לעיוור במשרד הרווחה והשירותים החברתיים, כשהפעלת הבתים הינה באמצעות זכיינים.

מהו בית לחיים?

מסגרת מגורים מוגנת ומונגשת המקיימת פעילות של 365 ימים בשנה עד לגיל 120.

הדיירים נהנים מפעילות חברתית, מעצמאות תפקודית ככל הניתן, תוך רכישת מיומנויות תפקודיות.

הדייר יכול לצאת בכל עת ובני המשפחה והחברים מגיעים לביקורים ללא הגבלה.

בגיל העבודה, יוצאים הדיירים למסגרות תעסוקה מוגנות ומותאמות והשכר נשאר כולו אצל הדייר.

בנוסף, מקבלים הדיירים דמי כיס קבועים.

האם המגורים בבית כרוכים בתשלום?

המגורים הינם ללא עלות לאזרח וממומנים על יד משרד הרווחה והשירותים החברתיים, הרשות המקומית, בקיזוז חלק מקצבת הנכות.

כיצד פונים?

הפנייה נעשית באמצעות העובד הסוציאלי המטפל במחלקה לשירותים חברתיים הסמוכה למקום המגורים.

בית המיועד לאנשים עיוורים או לקויי ראייה שהם גם חירשים

בבית מתגוררים רק אנשים מקבוצה זו אשר חיים עצמאיים בקהילה יכולים להוות סכנה קיומית עבורם. (מדובר במיעוט מתוך קבוצת החירשים עיוורים).

מי מפעיל את הבית?

הבית מופעל באמצעות חברת שלו.

כיצד מונגש הבית לחירשים עיוורים?

כל הצוות, החל מצוות המטבח והאחזקה וכלה במדריכים ובעובדת הסוציאלית דוברי שפת סימנים במגע.

כל מכשירי המטבח הותאמו לתפקוד עצמאי ללא ראייה.

בבית ישנם מחשבים עם תכניות וציוד הנגשה.

סביבת ופנים הבית מונגשים לחלוטין לפי כללי הנגישות. פעילות חברתית מונגשת.

בית המיועד לאנשים עיוורים או לקויי ראייה הסובלים מהנמכה שכלית התפתחותית ונכויות מורכבות נוספות

בבית מתגוררים רק אנשים מקבוצה זו. במקום מתקיימת פעילות תעסוקתית שיקומית וכן תוכניות לשעות הפנאי.

המקום מלווה בצוות רפואי צמוד, מדריכים מקצועיים, עובדת סוציאלית ומרפאים בעיסוק ובדיבור. לכל דייר מותאמת תוכנית אישית בהתאם ליכולותיו ולצרכיו.

הבית מופעל באמצעות **מרכז על"ה, ירושלים**.